

Muzej i posjetitelj - idejni projekt „Muzeja bašćanskih štorija“

Dujmović, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:159311>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za povijest umjetnosti

Diplomski sveučilišni studij povijesti umjetnosti; smjer: konzervatorski i muzejsko-galerijski
(jednopedmetni)

Marina Dujmović

**Muzej i posjetitelj – idejni projekt „Muzeja
bašćanskih štorija“**

Diplomski rad

Zadar, 2017.

Sveučilište u Zadru

Odjel za povijest umjetnosti

Diplomski sveučilišni studij povijesti umjetnosti; smjer: konzervatorski i muzejsko-galerijski
(jednopedmetni)

Muzej i posjetitelj – idejni projekt „Muzeja bašćanskih
štorija“

Diplomski rad

Studentica:

Marina Dujmović

Mentorica:

Doc. dr. sc. Marija Kolega

Zadar, 2017.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marina Dujmović**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Muzej i posjetitelj – idejni projekt „Muzeja bašćanskih štorija“** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 19. studenog 2017.

Sadržaj

1. Baška kao prirodni i kulturni fenomen	1
2. Geografske i povijesne činjenice o Bašćanskoj kotlini	2
2.1. <i>Povijesne prigode na području uvale Baška</i>	3
3. Zašto je Baški potreban muzej?	12
4. „Muzej bašćanskih štorija“ kao ustanova	14
4.1. <i>Izjava o poslanju muzeja</i>	15
5. Financiranje muzeja	16
6. Muzejsko osoblje	17
7. Politika sabiranja	19
8. Briga o muzejskom predmetu	20
9. Muzejska arhitektura – prednosti adaptirane građevine	21
9.1. <i>Pristup muzeju kao važna stavka pri planiranju projekta</i>	22
9.2. <i>Muzejski prostori za prijam posjetitelja</i>	23
9.3. <i>Muzeološki scenarij stalnog postava Muzeja bašćanskih štorija</i>	24
9.4. <i>Osvjetljenje glavne muzejske dvorane</i>	24
9.5. <i>Prostori namijenjeni muzejskim zaposlenicima</i>	26
9.6. <i>Prostori depoa</i>	27
9.6.1. <i>Smještaj predmeta u depo i prevencija oštećenja</i>	28
9.6.2. <i>Preparacija, konzervacija i restauriranje muzejskih predmeta</i>	30
10. Scenarij stalnog postava „Muzeja bašćanskih štorija“	32
10.1. <i>Legende i mitovi</i>	33
10.2. <i>Vjetar kao klesar života u Baški - „Brak Baške s vjetrovima“</i>	36
10.3. <i>Turizam u Baški - „Od Alberta Fortisa do Plave zastave“</i>	37
10.4. <i>„Tko je kome tko? Obiteljski nadimci u Baški“</i>	38
10.5. <i>Poštalice, vicevi, šale i način govora u kotlini</i>	39
10.6. <i>Legende i natpisi</i>	42
11. Povremene izložbe kao dinamika u životu muzejske ustanove	43
12. Eksterijer zgrade „Muzeja bašćanskih štorija“	44
13. Muzej prema društvu, „Muzej bašćanskih štorija“ kao prijatelj posjetitelja	45
13.1. <i>„Muzej bašćanskih štorija“ i lokalna zajednica</i>	46
13.2. <i>Muzejska vodstva</i>	48
13.2.1. <i>Vodstva namijenjena djeci</i>	49
13.2.2. <i>Vodstva namijenjena odraslima</i>	50

13.2.3. <i>Vodstva namijenjena osobama s invaliditetom</i>	51
14. Muzejske publikacije	51
15. Marketing u „Muzeju bašćanskih štorija“	52
16. Zaključak	53
17. Literatura	54
18. Prilozi	60

Muzej i posjetitelj – idejni projekt „Muzeja bašćanskih štorija“

Sažetak:

„Muzej bašćanskih štorija“ je idejni projekt muzejske ustanove na području općine Baška. Proizašao iz nezadovoljstva stagniranjem kulture na području bašćanske kotline, kao i nepostojanjem adekvatnog muzeja koji bi ovaj kraj predstavljao na kvalitetan način, „Muzej bašćanskih štorija“ kao svoj cilj postavlja povezivanje zajednice, posjetitelja, kulture i muzejske ustanove. Oblikovanjem muzeja prema potrebama posjetitelja, on se pretvara u interaktivni, živi organizam, čije srce tuče u ritmu s lokalnom zajednicom. Temeljenjem stalnog postava na duhu ove kotline, kroz povijesnu i etnografsku temu muzeja, provučena je mistična nota u obliku predstavljanja lokalnih mitova i legendi, te humoristična prikazivanjem bašćanskih dosjetki, viceva i dogodovština. Podložan promjenama i nadogradnjama, projekt je osmišljen kao osnova za pokretanje inicijative na području kulture u Baški, kojoj kronično nedostaje kvalitetnog sadržaja. Ovakva muzejska ustanova mnogo bi pridonijela životu zajednice u Baški te ga oživjela tijekom čitave godine.

Ključne riječi: „Muzej bašćanskih štorija“, muzej, kultura, Baška, zajednica, *heritage* muzej

1. Baška kao prirodni i kulturni fenomen

Bašćanska kotlina na jugu otoka Krka jedan je od fenomena Republike Hrvatske gledajući iz brojnih aspekata. Uvala se u obliku amfiteatra otvara prema Senju te je tako na direktnom udaru bure koja nemilice puše većinu godine te stvara krš i ogoljuje obronke koji okružuju Bašku. Odijeljena od ostatka otoka Krka brdom Treskavac, dolina udomljuje Bašku, Jurandvor, Batomalj i Dragu Bašćansku. Kao jedina rijeka na hrvatskim otocima, Vela Rika opskrbljuje stanovnike vodom, dok kršni dio obiluje samoniklim ljekovitim biljem. Osim prirodnih fenomena koji krase kotlinu, ona je poznata i po brojnim kulturnim obilježjima i spomenicima, od kojih se kao prva, naravno, ističe Bašćanska ploča pronađena u Jurandvoru. Samim time, može se reći kako Bašku najviše krase kultura određena društvom koje od davnih vremena obitava na ovom, moglo bi se reći, izoliranom području. Protežući se od prapovijesti, preko antike do današnjeg vremena stvorilo se bogatstvo ostataka i usmene predaje, kao i specifičnog govora koji se razlikuje od ostatka otoka Krka.

Nažalost, s obzirom na ekonomske uvjete ali i kvalitetu života u mjestu, odlaze domaći mladi ljudi, a osjeća se sve veći priljev „sezonaca“, te se tradicionalni govor i običaji polako gube. Čak i mladi koji su domaćih korijena ne znaju što pojedini izrazi znače, zašto se određeni toponimi u kotlini nazivaju upravo tako, otkuda njihov obiteljski nadimak dolazi, a ni što određene ustaljene fraze i pošalice znače. Također, radi nerazumijevanja čak i u vlastitoj lokalnoj okolini, sve se manje koristi dijalekt koji je tako specifičan za ovaj kraj, a mladi se srame govoriti ga jer često u „štokavskom svijetu“ doživljavaju ismijavanje.

Kao što je inače slučaj u malim turističkim mjestima, sve se više ulaže u infrastrukturu koja će donijeti više financija, a sve manje u kulturu. Bašćanski zavičajni muzej je sramotan za ovaj kraj, prepun prašine i plijesni, s tek nekoliko muzejskih predmeta, a bez legendi i objašnjenja vrijeda bogatu kulturu Baške, koja se često naziva „kolijevkom pismenosti Hrvata“, o čemu čak nema ni riječi u lokalnom muzeju.

Muzej koji bi sadržavao elemente povijesti, etnografije, društvenog života i zabave mogao bi educirati lokalno stanovništvo o vlastitom podrijetlu ali i privući brojne turiste koji masovno cirkuliraju ljeti i neuspješno traže dodatne sadržaje osim same plaže. Smještanjem muzeja na adekvatno mjesto, sa zabavnim programom i interaktivnim radionicama, čitavo mjesto bi ponovo oživjelo običaje i priče, a moguće i

učinilo mještane malo ponosnijima na ono što ih svakodnevno okružuje, a često ne obraćaju pažnju.

Namjera ovog diplomskog rada je zainteresirati Bašćane za ovakav ili sličan projekt koji bi mogao predstaviti Bašku u pravom svjetlu. Potaknuta nezainteresiranošću bašćanskih vlasti za uređenje lokalnog zavičajnog muzeja te inertnosti po pitanju kulture, ovaj idejni projekt predstavlja idealiziranu kulturnu ustanovu u Baški, za koju se namjeravam boriti u budućnosti, jer ju ovo mjesto kao i njegovi stanovnici, sa svojom bogatom kulturom, definitivno zaslužuju.

2. Geografske i povijesne činjenice o Bašćanskoj kotlini

Bašćanska kotlina nalazi se na jugoistoku otoka Krka omeđena brdima Bag, Velo Celo i Treskavac. Vela Rika koja je oblikovala dolinu pružala je pitku vodu i povoljne uvjete za život od prapovijesnih vremena. Blage zime i topla ljeta pogodni su za poljoprivredu i stočarstvo, no bura koja puše direktno iz Senja u dolinu ostavlja svoje posljedice te se stanovništvo moralo prilagoditi jakim naletima vjetra i divljačkim valovima koji su utjecali na izgled i urbanizaciju mjesta. Zimu obilježavaju žestoke bure koje znaju potrajati danima, zaleđujući more pri svojem hujanju obalom, uništavajući imovinu i prirodu, te raspršujući velike količine soli po čitavoj dolini. Ljetno razdoblje je ugodno te se konstantno razvijaju termički vjetrovi koji ovise o toplini, uzdizanju i spuštanju Sunca, moru, kao i toplini kršnih stijena koje okružuju dolinu. Bašku ljeti uglavnom budi burin koji do podneva zamre i okreće na maestral, a kada se uvečer izjednače toplina mora i kopna, „pali“ se tramontana koja hladi mjesto i pruža ugodno večernje zahladnjenje. Ljeto je obilježeno i kratkotrajnim *neverama* koje se pojave kao reakcija na dulje razdoblje iznimno vrućeg vremena, pa tako često zapuše popularno zvani „luftmadrac“ vjetar pulenat, koji svojom silinom i smjerom vjetra od plaže prema Velebitu nespremnim turistima otpuhuje napuhane plažne rekvizite uz ugodno osvježanje koje traje otprilike pola sata. Vjetrovi čine sastavni dio života Bašćana, pa su tako oči ribara i turističkih radnika uvijek uperene u Velebit i obližnji otok Prvić, a radi iskustva lokalni mještani često bolje predviđaju vrijeme od stručnih meteorologa. Radi cirkuliranja vjetra, zraka, morskih struja te ušća Vele Rike, more u Baški je često nekoliko stupnjeva hladnije nego u ostalim mjestima otoka Krka.

Samu kotlinu danas nastanjuju četiri mjesta, prelaskom Treskavca put vodi ka Dragi Bašćanskoj, Jurandvoru i naposljetku Baški, dok se na uzvisini podno brda Bag nalazi zaselak Batomalj. Broj stanovnika Baške teško je odrediti s obzirom da stalnih mještana ima mnogo manje od službeno prijavljenih, među kojima ima mnogo „ljetnih“ stanovnika, no ono što se sa sigurnošću može potvrditi je činjenica da demografske tablice pokazuju opadanje broja žitelja pri svakom popisu stanovništva, što je i razumljivo s obzirom na loše i depresivne zimske uvjete u mjestu te nedostatak radnih mjesta. Dok je početkom 20. stoljeća mjesto naseljavalo oko 3500 stanovnika, ta je brojka danas više nego upola manja, pa danas kotlinu nastanjuje oko 1600 mještana svih četiriju sela.

2.1. Povijesne prigode na području uvale Baška

Baška vuče korijene naseljavanja u prapovijest, a uvale, kršne spilje i pećine pružale su pogodan zaklon tadašnjem stanovništvu. Istraživanja bašćanske kotline potvrdila su nalaze prapovijesnih zajednica u pećinama Škuljica na Bagu i Vorganj iznad Batomlja. Pećina Vorganj ili Vorganska skrivala je ostatke koji se mogu usporediti s onima iz Vele Spilje na Malom Lošinju i Jamine Sredi na Cresu, te svrstati u mlade kameno doba.¹ Pretpostavlja se da su ti stanovnici živjeli oko 6000. godine prije Krista. Istraživanjem je ustanovljeno kako je spilja Vorganska peć izraziti objekt prapovijesnog doba, a prema pronađenom materijalu, pretpostavlja se kako je ona bila lovačka stanica ili tek prolazno sklonište. Spilja je skrivala ruketvorine, ostatke oruđa i oružja, dijelove keramike, kao i ostatke kostiju životinja.² Uvala je bila pogodna za lov i ribarenje, a šumski predjeli pružali su priliku neolitskom stanovništvu za opskrbljivanjem plodovima. Osim ovih pećina, nešto dalje, krećući se u smjeru Senja, postoji mogućnost da je neolitski čovjek nastanjivao i Velu i Malu luku, prirodne uvale zaklonjene od bure u kršnom području s istočne strane kotline.³

Tijekom željeznog doba, Liburni nastanjuju kotlinu te podižu svoja naselja Korintija i Bosar u blizini Vele i Male Luke, čiji ostaci su još i danas jasno vidljivi u pejzažu (Sl.1). Također, ostaci naselja Liburna mogu se pronaći i u blizini Batomlja na toponimu zvanom „Gorica“, a njihova sela su i danas djelomično sačuvana zahvaljujući tehnic

¹ V. MIROSAVLJEVIĆ, 1962., 175-205.

² V. MIROSAVLJEVIĆ, 1962., 178-180

³ M. MAGAŠIĆ, 1976., 51-53.

suhozida kojom su gradili svoje nastambe i zidove. Osim toga, kao dokaze svojeg obitavanja na ovim područjima, Liburni su ostavili fibule te ostatke nakita i kovanica. Može se napomenuti kako je prilikom istraživanja 1895. i 1912. godine uz pomoć financija Carske akademije znanosti pronađeno mnogo materijala koji se može povezati s ilirskim narodima koji su u brončanom dobu naseljavali područje bašćanske uvale. Uz pomoć revizije arhivskih podataka Prirodoslovnog muzeja u Beču, te velikom zaslugom Brigitte Mader, koja je sistematizirala nerazvrstane i nejasno dokumentirane podatke, pojašnjeno je o kakvim se nalazima radilo. Naime, u tzv. „rekonstruiranom grobu“ pronađena je, među ostalima i fibula „bašćanskog tipa“, koja je, unatoč poteškoćama pripisana vlasnici liburnskog podrijetla, pokopanoj u bogato opremljenom grobu (Sl. 2). Unatoč brojnim nedoumicama radi oštećenosti same fibule, Martina Blečić Kavur ustanovljuje kako se radi o liburnskoj fibuli, koja ima sličnosti i s onim japodskima, što je razumljivo s obzirom na blizinu obitavanja dvaju naroda. Baška je tek 7 nautičkih milja odvojena od podvelebitskog kanala, gdje su stanovali upravo Japodi, pa se međusobni utjecaji ne mogu isključiti. Vjerojatno je ova fibula bila produkt lokalne liburnske srebrnarnice, a svojim postojanjem i pronalaskom je potvrdila kako su upravo Liburni živjeli na ovom području.⁴ Ovaj kulturni sloj u Baški još je nedovoljno istražen, pa postoje brojne nedoumice i teorije o predrimskom razdoblju na prostoru uvale. Među ostalima, starija literatura navodi kako su upravo Japodi bili prvi stanovnici bašćanskog bazena, da bi ih potom potisnuo pomorski narod Liburna, no ta teorija je nedovoljno istražena te nema dovoljno adekvatnih dokaza koji bi ju podržavali.⁵

Jednu od većih nepoznanica predstavlja i veliko područje s brojnim arheološkim ostacima u blizini Vele i Male luke, točnije lokaliteta Bosar, Korintija i Sokol. Najstariji ostaci pronađeni na tom području sežu u 7. st.pr.Kr., a čini ga sjeverno predgrađe koje je služilo kao rani arsenal liburnske mornarice. Ovo područje valjalo bi istražiti u narednim godinama, prvenstveno radi vrijednosti i slojevitosti nalaza, koji dokazuju kako se na tom području živjelo čak do 16. stoljeća.

Dolaskom Rimljana na područje kotline u 2. stoljeću formira se novo naselje, nešto niže od prijašnjih liburnskih, u samoj dolini. Kao što je poznato iz literature, Rimljani su često na otok Krk slali svoje umirovljene veterane što je bila neka vrsta nagrade za njihovo služenje u vojsci, pa se može pretpostaviti da je Baška, kao i u

⁴ B. MADER. 2006., 239-266.; M. BLEČIĆ-KAVUR, 2014., 55-59. i 150-165.

⁵ K. REGAN – B. NADILO, 2009., 1081.; M. MAGAŠIĆ, 1976., 53.

slučaju antičkog grada *Fulfinum* u uvali Sapan nadomak Omišlja, služila istoj svrsi.⁶ Rimsko naselje ostavilo je brojne ostatke koji se nalaze u samom središtu Baške, u blizini malene crkvice svetog Marka iz 16. stoljeća, gdje je pronađeno prilično očuvano rimsko groblje (Sl. 3 i 4). Istraženo je tridesetak grobnica s različitim načinima ukopa, pa su tako u slojevitom arheološkom nalazištu pronađeni paljevinski i kosturni grobovi pod tegulama te amfore s ostacima maloljetne djece (Sl. 5, 6 i 7). Pojedini kosturi su veoma dobro očuvani te se većini može odrediti uzrok smrti, dob i zdravstveno stanje, a prema neuhranjenosti pokojnika i nedostatku bogatije zagrobne opreme, može se zaključiti kako je ovo groblje bilo rezervirano za siromašniji dio puka. Od grobne opreme pronađeni su skupovi rebrastih čaša, vrčića, tanjura, uljanica te nakit, ali i zanimljiv nalaz brončane figurice ovna koja se može vezati uz ranokršćanstvo. Različiti načini ukopa sugeriraju kako su se na ovom lokalitetu pokapanja vršila neko izvjesno vrijeme, a procjenjuje se kako se ostaci mogu datirati od 2. do početka 5. stoljeća.⁷

Osim toga, mjestom već godinama kola priča i pretpostavka kako se ispod današnjeg hotela Corinthia nalazi manji amfiteatar, a brojni bašćanski ronionci tvrde kako se u moru proteže zid koji vodi gotovo do Prvića, koji je mogao služiti ili kao obrambeni zid ili akvedukt, no ta nagađanja nisu nikad potvrđena. Sigurno je i kako je brežuljak *Pešćivica*, danas na Bašćanskoj zaobilaznici umjetan, te je vjerojatno isto služio kao akvedukt.⁸

Još pedesetih godina 20. stoljeća akademik Branko Fučić pretpostavio je kako se kompleks Svete Lucije nalazi na rimskim temeljima. Istraživanja su pokazala kako se opatija zbilja smjestila na ostacima rimske *villae rusticae*, te se smatra kako je upravo ta vila bila veće gospodarsko središte kotline (Sl. 8). Datacija ove rimske građevine nešto je kasnija od rimskih ostataka u samoj Baški, a pretpostavlja se da datira u 4. stoljeće prema nalazima novca u blizini lokaliteta, kao i načinu gradnje.⁹

Crkva svetog Marka osim rimskog groblja skriva ispod sebe i starokršćanski kompleks, istražen 2007. godine prilikom rušenja starih hotela Strand i Velebit. Velebni starokršćanski kompleks datiran je u početak 5. stoljeća, a čini ga *basilica gemina* s krstionicom ukrašenom mozaicima, koji su danas djelomično otvoreni za poglede i

⁶ M. MAGAŠIĆ, 1976., 53.

⁷ L. BEKIĆ – J. VIŠNJIĆ, 2008., 209.-257.; K. REGAN – B. NADILO, 2009., 1077-1078.

⁸ M. MAGAŠIĆ, 1976., 53.

⁹ Pronađen je novac iz razdoblja vladavine Maksimina II Daza (305.-313.), Konstancija II (324.-361.) i Julijana (335.-363.) (B. MIMICA, 2000., 105-113)

prekriveni pleksiglasom, no radi neodržavanja, prekrila ih je vegetacija (Sl. 9 i 10). Istražen je tek dio kompleksa neposredno uz crkvu svetog Marka sa sjeverne i jugoistočne strane, zbog prometnica i zgrada koje prekrivaju nalaze. Pretpostavlja se kako je južna bazilika bila mnogo manja od sjeverne, vjerojatno zbog toga što je građena na temeljima starije, antičke građevine.

Osim ove, 1995. godine pronađena je i velika bazilika svetog Nikole na raskrižju između Baške i Jurandvora. Ostaci su pronađeni u polju te je razumljivo kako nisu ranije otkriveni, no zanimljiva je činjenica kako upravo taj lokalitet u katastru nosi toponim Sveti Nikola. Zaključeno je kako je i u ovom slučaju antička građevina prenamijenjena u kršćansku bogomolju. Bazilika je longitudinalna, trobrodna građevina s apsidom upisanom u ravni začeljni zid. Prema mozaiku koji je izrađen od crno-bijelih *tessera*, kao i načinu gradnje, pretpostavlja se datacija u 5. stoljeće.¹⁰ Nakon pada Rimskog Carstva 476. godine, vlast na Krku pripada raznim narodima, da bi na naposljetku otok došao u ruke Bizantskog Carstva nakon mira u Aachenu 812. godine. Iz vremena vladavine Bizantskog Carstva, mogu se spomenuti ostaci pronađeni na prostoru prije spomenute Korintije, na poluotoku Sokol. Na tom prostoru vidljivi su ostaci utvrde koja je služila za nadziranje kako Velebitskog kanala, tako i ulaza u Bašćansku uvalu. Fortifikacije su velike, a unutar njih se nalaze ostaci brojnih građevina koji su nedovoljno istraženi zbog nedostatka financija i inicijative. Obližnja Mala luka služila je kao gospodarsko središte, te je opskrbljivala utvrdu na uzvišenoj Korintiji, a nekadašnji plodni plato u toj je prirodnoj uvali još uvijek jasno vidljiv. Ovo područje također čuva ostatke nekoliko sakralnih objekata, koji se mogu datirati u kasnoantičko i predromaničko razdoblje. Na povišenom platou Male luke nalazi se crkvice nepoznatog titulara manjih dimenzija, a njena datacija može se smjestiti u 6. stoljeće. Nešto južnije mogu se pronaći ostaci gotovo do krova očuvane romaničke samostanske crkve svetog Nikole, izgrađene na ostacima velike starije longitudinalne sakralne građevine. Također na prostoru Bosara nalazi se i jedan trikonhos koji upućuje na dataciju u 5. ili 6. stoljeće, te crkva od čije je arhitekture sačuvan tek dio apside. Obzirom na količinu bogomolja na malom prostoru, pretpostavlja se kako su upravo lokaliteti Mala Luka, Bosar i nešto povišena Korintija bili primjer ranobizantskog grada koji je nastao planski (Sl. 11, 12, 13 i 14).¹¹

¹⁰ R. STARAC, 1996., 137-142.

¹¹ K. REGAN – B. NADILO, 2009., 1080-1083.; B. ŠILJEG, 2008., 84-87.

Slaveni na otok dolaze tijekom 7. stoljeća te se miješaju sa starosjedilačkim romanskim i ilirskim stanovništvom, a nedugo nakon dolaska se i pokrštavaju. Ubrzo nastaju nove zajednice te se pojavljuju krčki knezovi koji su plaćali danak Bizantskom Carstvu, a u 10. stoljeću kralj Tomislav dobiva, između ostalih, i otok Krk na upravu, pa time i Baška spada u hrvatsku državu. Tijekom vladavine venecijanskog dužda Petra Orseola, otok Krk pada pod mletačku vlast 1000. godine, a pedesetak godina kasnije pod vlast hrvatskog kralja vraća ga Petar Krešimir.

Kralj Dmitar Zvonimir veoma je značajan za Bašku, a iako se nagađaju i prepričavaju legende o njegovom osobnom posjetu mjestu, to se ne može dokazati te je vjerojatnije da se to nije nikada dogodilo. Ipak, kralj Zvonimir je Jurandvor postavio na mapu Hrvatske darovavši zemljište za izgradnju crkve svete Lucije u kojoj se kasnije postavila slavna Bašćanska ploča pisana na glagoljici, zahvala kralju za njegov velikodušan dar. Ploču ugrađenu u pod kao nadgrobni spomenik, 1851. godine pronašao je župnik Petar Dorčić, koji je odmah shvatio kako se radi o vrijednom spomeniku, te obavijestio Ivana Kukuljevića Sakcinskog. Nakon toga kreće stoljeće dešifriranja natpisa i istraživanja kompleksa Svete Lucije. Zaključeno je kako je ploča prvotno bila postavljena kao lijevi plutej u malenoj crkvi, a pretpostavlja se da ona nije potpuna te kako postoji još jedan dio koji ju nadopunjuje. Kako bi potkrijepio tu činjenicu, Branko Fučić okreće se zavjetnim natpisima koji prate određenu „šprancu“, dok Bašćanska ploča „naglo“ završava kao da nedostaje završni tekst koji pojašnjava izgradnju samostana i crkve. Fučić je svoj istraživački rad u Jurandvoru posvetio traženju drugog dijela spomenika, no pronađena su tek četiri dijela za koje se nagađa kako bi mogli pripadati desnom pluteju. Nažalost, ti ulomci sadrže tek nekoliko glagoljičnih slova, a pronađeni su u obližnjoj gromači te u podrumu jedne obiteljske kuće zapadno od crkve svete Lucije.¹² Iako se ploča datira u 1100. godinu, neposredno nakon Zvonimirove vladavine, običaji krašenja pluteja u to doba u jednoj se značajki uvelike razlikuju od Bašćanske ploče. Naime, ploča je ukrašena viticom tipičnom za kraj 11. stoljeća, no tadašnja tradicija ne poznaje tekstualno ukrašavanje ploha pod vijencem. Prema tekstu i ostacima u crkvi, pretpostavlja se da je sadržaj Bašćanske ploče isklesan na prijelazu iz 11. u 12. stoljeće kada je crkva svete Lucije obnovljena, no postoje i drugačija mišljenja, pa tako Pavuša Vežić tekst ploče smješta nakon 1252. godine kada papa Inocent III dopušta glagoljanje na otoku Krku, a sam plutej s lozicom smješta upravo u razdoblje

¹² B. FUČIĆ, 1997., 114-129.; B. FUČIĆ, 1957., 123-126.

oko 1100. godine. Također, Vežić prema arhitektonskim elementima, te njihovom usporedbom s ostalim crkvama ranoromaničkog vremena u Hrvatskoj zaključuje kako Sveta Lucija nema poveznica s tim vremenom, a prema klesancima koji tvore zide, kao i prema jednostavnom, jednobrodnom obliku crkve, sadašnju građevinu datira u 14. stoljeće, kada je dovršena velika obnova Svete Lucije. Tvrdnju potkrjepljuje i činjenicom da je u trećem desetljeću 14. stoljeća naručena oltarna pala za crkvu od slikara Paola Veneziana, što je vjerojatno zaključilo veliku obnovu.¹³ Nekoć polikromirana, ploča je svoju boju izgubila tijekom nadolazećih stoljeća, ponajviše kada je 1752. godine bila postavljena kao pokrov groba uzidana u podu crkve, te se uslijed hodanja po njoj veoma izlizala i oštetila. Salinitet kojeg bura raznosi diljem doline uzeo je svoj danak, te se ploča raspukla na tri dijela, a radi boljih uvjeta prevezena je u Zagreb, gdje se i danas čuva u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Nažalost, odnošenje ploče u Zagreb je veoma bolna rana ove kotline, no unatoč brojnim obećanjima lokalne vlasti, ne ulaže se dovoljno truda u stvaranje pogodnih uvjeta za očuvanje ovog spomenika i vraćanje ploče svojem domu. Žalosno je da mali Bašćani znaju izrecitirati čitav tekst ploče usred noći, a većina nikad nije vidjela ovaj vrijedni spomenik uživo (Sl. 15, 16, 17 i 18).

Nakon Zvonimira, na Krku se izmjenjuje vlast Hrvatsko-Ugarske kraljevine i Mlečana, a ubrzo se pojavljuju i Knezovi Krčki – Frankopani, koji imaju otok pod svojom vlašću od 1118. do 1358. godine. Tijekom tog vremena, stanovništvo Baške lokaliziralo se na uzvišenom dijelu, ispod platoa danas zvanog „*Mjesec*“, na području brda koje se danas naziva Sveti Ivan. Takozvani „*Kaštel Baška*“ činila su dva dijela, Stari Grad i Pogradica, a ostaci ovih naselja i danas su jasno vidljivi uz cestu prema mjesnom groblju uz crkvu svetog Ivana. Ovo mjesto ne postoji u pisanim izvorima sve do 1232. godine kada se spominje u nagodbi Knezova krčkih oko podjele vlasti na otoku Krku. Ostaci Starog Grada su danas oskudni i nedovoljno istraženi, no vidljivi su ostaci zidina, a dokument iz 1527. godine spominje i gradska vrata na ulazu Kaštel. Unutar samog grada nalazilo se više sakralnih objekata koji još djelomično stoje u krajoliku te ih tek čeka detaljnije istraživanje, a velika količina crkava na malom području upućuje i na brojno stanovništvo (Sl. 19 i 20). Izvan zidina nalazila se ranoromanička župna crkva, na čijim temeljima danas stoji crkva svetog Ivana. Ovaj položaj na brdu pogodio je za nadgledanje uvala i nepoželjnih pridošlica, a sam Stari

¹³ P. VEŽIĆ, 2000., 165-170.

Grad imao je i skloništa za stanovništvo, dok je Pogradica bilo općinsko središte u kojoj se odvijao gotovo cjelokupan javni život. Današnji arheološki ostaci ovog područja su veoma oskudni radi mletačkog razaranja 1380. godine, pod naredbom zapovjednika Lodovica Loredana.¹⁴

Nakon mletačkog pohoda, stanovništvo se seli „*V Bašku pri Mori*“, na područje današnje Baške te u dubinu kotline prema današnjoj Dragi Bašćanskoj. Zanimljivi toponimi koji se i danas koriste u Baški upućuju na „operiranje“ gusara i lupeža po uvali, pa se tako i danas možete prošetati „*Lupeškom dražicom*“.¹⁵ Pisani dokumenti o prvim kućama u današnjoj Baški datiraju u 1525. godinu, te se spominju kuće Ivana Juranića i popa Franka Bogdešića.¹⁶ Potkraj 16. stoljeća, iz spisa vizitacije krčkog biskupa Ivana Turjanskog navedeno je kako na području Kaštela više nema nijednog stanovnika. Nakon toga, tijekom narednih stoljeća kreće ubrzano naseljavanje uvale, većinom zahvaljujući pridošlicama iz područja Senja, te se formiraju i naselja Čubranići i Juranići (današnji Jurandvor) te Batomalj.¹⁷

Posljednji knez Ivan Frankopan sukobio se s Matijašom Korvinom nakon čega je izgubio otok Krk koji pada pod Veneciju 1480. godine te ostaje pod njenom vlašću do njenog pada 1797. Vrijeme vladavine Venecije smirilo je političke strasti na otoku, jer su se tijekom dugogodišnje vladavine Krkom i sami stanovnici počeli smatrati venecijanskim stanovništvom.¹⁸ Tijekom 18. stoljeća, započela je gradnja župne crkve svete Trojice u Baški, a njenim posvećenjem 1740. godine, zaključeno je premještanje čitavog javnog života iz Kaštela u Bašku.¹⁹ Sklapanjem mira u Campoformiu iste godine, Krk pada prvi put pod vlast Austrijanaca, no već 1806. godine, Franci preuzimaju upravu otokom, no i njihova vlast je potrajala tek pet godina. Austrijska vlast ponovo se vraća, na nezadovoljstvo Bašćana i ostalih mještana Krka koji su očekivali bolji život, a dobili još veće namete i nepogodne uvjete te su bili pod direktnom upravom Beča i time odvojeni od ostalih hrvatskih pokrajina. Nepogodnosti su rezultirale bunom Bašćana koji su krenuli napasti krčkog biskupa smatranog glavnim krivcem za novonastalu situaciju. Kao rezultat, Austrija hitno šalje vojsku u Bašku, no

¹⁴ M. MAGAŠIĆ, 1999., 25-29; A. BOZANIĆ, 2017., 21-23.

¹⁵ M. MAGAŠIĆ, 1999., 29.

¹⁶ Providur A. Valerio tvrdi kako 1527. godine još nema izgrađenih kuća u „Baški pri Moru“, dok se u notarski spisima Ivana Mantakovića može pronaći kako su tada već pojedine obitelji naseljavale današnje mjesto. (A. BOZANIĆ, 2017., 25.)

¹⁷ M. MAGAŠIĆ, 1999., 29-30.

¹⁸ A. BOZANIĆ, 2017., 24.

¹⁹ A. BOZANIĆ, 2017., 105-109.

zaključeno je kako je biskup u svom izvještaju pretjerao, pa osim hapšenja predvodnika bune, nije došlo do većih akcija.

Revolucionarna 1848. godine imala je odjeka i u Bašćanskoj dolini, pa se pokreće ideja otvaranja pučke škole kojom bi se opismenilo lokalno stanovništvo, a netom prije, 1874., otvorena je *Narodna čitaonica* u Baški, sa svrhom širenja nacionalnog duha. *Narodna čitaonica* ubrzo je postala središte kulturnog i političkog života u Baški. Tamo su se mogle pročitati i novine kao što su *Naša sloga*, a kasnije i *Supilov Novi list*. Početkom 20. stoljeća, sagrađena je tada najveća škola na otoku i otvorena 1912. godine, a 1913. otvoren je i *Narodni dom*, koji je ispunio kulturne potrebe mještana, te su dramske, političke, književne i glazbene grupe dobile stalan krov nad glavom (Sl. 21 i 22).²⁰

Kraj Prvog svjetskog rata 1918. godine Bašćani su dočekali u nadi da će se konačno ujediniti s ostatkom Hrvatske, što se ubrzo i događa pripajanjem otoka Državi Slovenaca, Hrvata i Srba, no to nije dugo trajalo, jer su te iste godine Talijani zavladao Krkom. Talijani su pustošili Baškom te su se prema lokalnom stanovništvu ponašali drsko i nametljivo, a nakon Rapalskog ugovora 1920. godine i odluke da Krk pripada Dalmaciji, Gabriele D'Annunzio ne želi priznati odredbe navedenog dokumenta, te u Baški dolazi do „Krvavog Božića“. Bašćani su se pobunili i sukobili s arditima u selu što je rezultiralo ubojstvima mještana, a među poginulima bila su i tri Talijana ali i tri nedužne žene. Konačno, Talijani napuštaju otok godinu kasnije, 1921. godine. Baška konačno biva spojena s ostatkom Hrvatske u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, no teški ekonomski uvjeti i propast poljoprivrede između dva svjetska rata tjeraju mještane u očaj. No unatoč degradaciji agronomije, obalni pojas kotline počinje se aktivnije baviti djelatnošću koja je do danas ostala glavnim izvorom prihoda većine stanovnika – turizmom. Broj stanovnika se ipak smanjuje te se ljudi sele uglavnom u Rijeku u potrazi za poslom. Drugi svjetski rat donio je i novu okupaciju Talijana, što je u Baški dočekano s ljutnjom i panikom potkrijepljenom živim sjećanjem na prijašnju krvavu talijansku vladavinu. Međuratno doba obilježilo je i uvođenje električne rasvjete u uvali 1929. godine, a iste godine sagrađen je i vodovod. Talijani ubrzo otvaraju svoje škole u mjestu i preimenovavši Bašku u *Marina di Besca*, Jurandvor u *Giurandi*, a Batomalj u *Battomageli*. No ni tu nije bio kraj talijaniziranju doline, djed Milivoj Dujmović, prepričao mi je dogodovštinu iz osnovne škole kada je preimenovan u *Emilio*

²⁰ A. BOZANIĆ, 2017., 50-52.

Dujmoviczi, a njegov školski kolega Dušan Tomašić u *Spiritudo Tomazzi*, što samo pokazuje pritisak Talijana nad mladim Bašćanima, prisilno im mijenjajući identitet.

Doba Narodnooslobodilačke borbe u Baški je proteklo organiziranjem partijskih i skojevskih grupacija, otvaraju se i škole koje propagiraju nacionalni i socijalistički duh. Baška je opetovano granatirana od obje zaraćene strane posljednje godine Drugog svjetskog rata, a u tim prilikama oštećena je obala, brojni turistički objekti i obiteljske kuće. Bašćani su organizirano pomagali u borbi za oslobođenje hrvatske obale, a 1945. s iskrcavanjem trupa u Maloj luci, pripremao se napad kojim bi se likvidirao njemački garnizon u Baški.²¹ Njemačke trupe predale su se prije samog napada, a Bašćani su se iskazali i u akcijama vezanim uz obližnje otoke. Danas, u spomen njima, na prominentnom mjestu u Baški stoji spomenik s imenima 84 poginula mještana stradala u NOB-u. Nažalost, bombardiranja tijekom 1944. i 1945. godine, uništile su i župnu kuću, što je rezultiralo služenjem bogoslužja u jurandvorskoj župnoj crkvi, gdje je bilo sigurnije.

Jugoslavija je donijela mirnije razdoblje u kojem je Baška napredovala, no mlado stanovništvo se pojačano iseljavalo na kopno. Jača turizam, a Baška se širi novogradnjama, uglavnom apartmanskim naseljima na jugoistočnom i zapadnom kraju te u unutrašnjosti prema Jurandvoru. Uspostavljena je trajektna linija Senj-Baška-Lopar, izgrađena je zaobilaznica iznad Baške za lakše kretanje tijekom ljetnih mjeseci kada je centar Baške zatvoren za prometovanje. Krčki most izgrađen je 1980. godine, što je umanjilo značaj trajektne linije, no ona se održala do 2007. godine radi turističkih ekskurzija. Osim turizma, rasla je i poljoprivreda i industrija, a u Jurandvoru je otvorena tvornica za preradu rajčica „Bodulka“, u Drazi je funkcionirala dobro organizirana stolarija „Primorka“, dok je u Baški otvorena veoma uspješna tvornica konopa, jednostavno zvana „Konopara“ koja je zapošljavala 60 ljudi, a bila je podružnica Riječke tvornice konopa.²²

Domovinski rat mobilizirao je brojne mještane koji su većinom služili u Lici, a na sreću nitko nije poginuo, no brojni su ranjeni. Rat je u Bašku doveo brojne izbjeglice iz Dubrovnika, Vukovara i Osijeka koji su bili zbrinuti u hotelima te su pohađali Područnu školu Baška. Nakon rata Baška se modernizira, grade se potrebne vodovodne i kanalizacijske infrastrukture, a s zaslugom Milivoja Dujmovića više je pažnje

²¹ A. BOZANIĆ, 2017., 73-75.; M. MAGAŠIĆ, 1976., 64-69.

²² A. BOZANIĆ, 2017., 81-83.; M. MAGAŠIĆ, 97-102.

posvećeno arheološkim istraživanjima Baške te je uređen prostor oko crkve svete Lucije.²³

Posljednje desetljeće donosi bujanje turističkih kompleksa i kampova koje je iz godine u godinu sve veće i teže podnošljivo za lokalno stanovništvo. Usmjeravanjem na kvantitativni, a ne kvalitativni turizam, grade se novi apartmani koji narušavaju izgled Baške, no mjesto ne može podnijeti toliko posjetitelja što se očituje i u činjenici da je plaža preopterećena, a njen žal polako nestaje u moru (Sl. 23 i 24). Radi toga planiraju se projekti nasipavanja, kao i gradnje umjetnih *školjera* koje bi trebale donekle osigurati najveći bašćanski dragulj, no to nije dugoročno zadovoljavajuće rješenje.²⁴ Zanimaju se kulturni projekti i lokalno stanovništvo, a sve više se poseže za novcem iz turizma, no bez adekvatne ponude. Takva vrsta turizma nije ono čemu Baška sa svojom bogatom kulturom mora stremiti. Mještane se treba osvijestiti o kvalitetnijim mogućnostima i projektima, dok turisti trebaju bogatiju ponudu jer sedam dana ležanja na plaži i nije definicija vrhunskog i kvalitetnog godišnjeg odmora.

Mogućnosti su velike, svjetonazor je uzak, a spletkе među lokalnim profiterima su uvijek prisutne. Iako postoje udruge i mještani zainteresirani za promjene, često pobjeđuju ljudi koji, zapravo, ne žive u Baški već su sezonski posjetioci ili radnici.

3. Zašto je Baški potreban muzej?

Baška je mjesto koje se može i mora ponositi i dičiti svojom poviješću i kulturom, no nažalost, ta strana mjesta sve više pada u zaborav. „Zavičajni muzej Baška“ otvoren je 1970. godine u kući glasovitog svećenika Vinka Premude nadomak župne crkve Svete Trojice te predstavlja zbirku etnografskih predmeta značajnih za Bašku, dok je na katu opremljena radna soba slavne češke doktorice Zdenke Čermakove koja je otvorila bašćansku ambulantu. Sam muzej čini tek nekoliko kvadrata, građa se čuva na neadekvatan način, nošnje propadaju i nisu održavane već godinama, drvenu građu napala je crvotočina, dok svaki kut prostorija prekriva plijesan i gljivice, a prašina se u velikim naslagama spušta na zapuštene police bez popratnih legendi i objašnjenja (Sl. 25 i 26).²⁵ Čitavo mjesto nema adekvatnih znakova koji upućuju na muzej, a ukoliko ga uspijete pronaći, vjerojatno ćete „poljubiti vrata“ jer gotovo nikad nije otvoren. Dok se

²³ A. BOZANIĆ, 2017., 80-91.

²⁴ M. CAPIĆ, 2005., 163-167.; M. TRINAJSTIĆ, 2016.; M. TRINAJSTIĆ, 2017.

²⁵ A. BOZANIĆ, 2017., 149-150.

po ljeti još i može posjetiti ovu tužnu ustanovu, ona se zimi zatvara te u njoj vlada atrofija postavljenih muzejskih predmeta do sljedeće turističke sezone. Općina Baška je veoma troma po pitanju unapređenja muzeja kao ustanove u mjestu, te ne postoji nikakav plan za preuređenje postojećeg. Bašku kao mjesto puno povijesti i kulture ne može predstavljati postav koji čine dvije nošnje, kamin i pegla, jer to jednostavno ne odašilje poruku identiteta ovog mjesta, te znatno umanjuje bogatu kulturu i čini ju plitkom. Upravo radi toga, povijest općine se laiku i posjetiocu čini plošna, a Bašku se predstavlja kao obično zabačeno mjesto s neukim stanovništvom koje je živjelo težački život.

Novi muzej koji bi objedinio etnografsku priču Baške s njenom poviješću i lokalnim pričama i legendama koje se prenose s koljena na koljeno upotpunilo bi ideju *heritage* ustanove koja pruža uvid u bogatu zajednicu i kulturu koja može pružiti lokalnom stanovništvu uvid u svoj identitet i porijeklo, dok bi posjetioci i turisti imali priliku upoznati se s mjestom koje je mnogo više od velike šljunčane plaže i hotela. Uključivanje zajednice u rad muzeja uvelike bi doprinijelo osjećaju povezanosti stanovnika, a i otvorila bi se nova radna mjesta koja bi bila u funkciji i tijekom zime. Dobrom povezanošću s obližnjim muzejima otoka Krka i Primorsko-goranske županije ostvarila bi se komunikacija i mogućnost za stvaranje zajedničkih projekata i suradnju. Također, povezivanjem sa lokalnim entuzijastima koji marljivo skupljaju arhivske podatke o Baški na svoju ruku i hvalevrijednim zajednicama poput udruge „*Sinjali*“ koja promovira kulturne događaje i osmišljava brojne kulturne atrakcije u kojima sudjeluje cijelo mjesto, mogla bi se stvoriti veoma kvalitetna kulturna mreža koja bi ispunjavala temeljne funkcije muzeja – čuvanje, komunikaciju, znanost i animaciju. Specifična tematika „Muzeja bašćanskih štorija“ krije se u samom nazivu muzeja, te bi bila orijentirana na one priče koje smo svi mi „lokalci“ čuli, a tiču se ljudi koji nas svakodnevno okružuju i pozdravljaju. Isto tako, muzej bi kronološki predstavio povijest bašćanske kotline, no unutar „ozbiljne“ priče potkrijepljene činjenicama ispreplele bi se legende, mitovi i „priče na ulici“, čineći tako postav zanimljivijim. Princip pričanja priča koje bi se mogle nazvati „žutom štampom“ u današnje vrijeme sveprisutnosti svijeta povezanog internetom zainteresirala bi kako lokalno stanovništvo tako i turiste koji su zasićeni posjeta muzejima koji izlažu prašnjave pregače starih nonica i lonca za maneštru. Navedeni „tradicionalni“ etnografski muzejski predmeti bi definitivno bili inkorporirani u novi muzej no u mnogo zanimljivijem kontekstu koji bolje prenosi

poruku i važnost svojeg postojanja. Restauracijom i adaptacijom zgrade *Narodnog doma* koji je već dugo poluprazan i koristi se za različite namjene, no nema adekvatnu ideju i projekt koji će moći iskoristiti potencijale kvalitetne zgrade koja neumitno propada iz godine u godinu. Sama građevina nalazi se u centru Baške, lako je pristupna te se nalazi u blizini parkinga, autobusne stanice, plaže, hotela, pošte i brojnih restorana (Sl. 27). Kvalitetnom signalizacijom koja bi se protezala mjestom, posjetioци bi makar i nesvjesno viđali znakove koji upućuju na muzej te bi im se skrenula pažnja na zgradu u blizini koje svaki dan nakon sunčanja i kupanja defiliraju u večernjim šetnjama.

4. „Muzej bašćanskih štorija“ kao ustanova

Prema definiciji ICOMA iz 1948. godine „*Muzej je stalna neprofitna ustanova u službi društva i njegova razvitka, otvorena javnosti, koja sabire, čuva, istražuje, komunicira i izlaže u cilju proučavanja, izobrazbe i zabave*“, muzej nije ustanova koja treba stremiti dobiti, što se danas često događa u svijetu otvaranjem novih „senzacionalnih muzeja“ koji često nalikuju velikom spektaklu i trgovačkom centru.²⁶ Cilj muzeja trebao bi biti povezivanje zajednice kojoj će biti pristupačan i zanimljiv te će poticati društvo na zanimanje za daljnju edukaciju. Muzej kao ustanova ne smije posesivno čuvati svoje predmete u depoima, oni moraju u čim većoj mjeri biti dostupni društvu jer se u suprotnom njegova funkcija umanjuje i protivi vlastitom postulatu. Muzej treba raditi prema etičkom kodeksu koji propisuje ICOM, *Zakon o muzejima* i *Zakonu o očuvanju kulturne baštine* te se mora čim više pridržavati navedenih pravila, koja se nerijetko u muzejskom svijetu krše.²⁷

Ustanova muzeja može biti različito ustrojena, način funkcioniranja muzeja često je determiniran njegovim vlasništvom. Muzeji mogu biti u vlasništvu države, što koliko je dobra opcija toliko nosi i nedostataka zbog veoma slabih proračuna koji onemogućavaju organiziranje dobrih i kvalitetnih programa tijekom godine. Također, često muzeje osnivaju lokalne uprave, no različite vlasti podržavaju različite interese, pa tako kultura u jednom mandatu predstavlja prioritet, dok je u drugom zanemarena. Nažalost, unatoč definiciji muzeja kao „neprofitne ustanove“, smatram da ustanove ipak moraju težiti minimalnoj dobiti ali u vidu pristupačnih i simboličnih cijena karata,

²⁶ ICOM, 2007., <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> (15.6.2017.)

²⁷ ICOM, 2017., 3-5.

prodaji suvenira ili kafiću u sklopu muzeja, pošto u današnje vrijeme kultura teško preživljava samo od gradskih/općinskih/državnih proračuna. Dobit ovog muzeja isključivo bi se koristila za obnavljanje i održavanje muzeja kao i stremljenje ka novim projektima i idejama.²⁸

„Muzej bašćanskih štorija“ bio bi u vlasništvu Općine Baška iz razloga što općina može više pružiti svom lokalnom muzeju, dok državna vlast prednost daje većim muzejima u gradovima koji i sami imaju minimalne godišnje budžete, dok bi oni za dislocirani otočki muzej vjerojatno bili sramotno maleni. Baška je malo mjesto s ogromnim turističkim prihodima koji se često troše na natječaje za besmislene i nemoguće projekte obnove mjesta od strane ljudi koji nikad nisu kročili u ovu kotlinu. U potrazi za obnovama mjesta često se stremi prevelikim zahvatima koji se nikad ne ostvare, prvenstveno radi needuciranosti arhitekata o uvjetima u mjestu, kao i radi previsokih cijena. Ulažući u jedan po jedan projekt koji će se nakon nekoliko godina isplatiti, Baška bi se mogla ponovo postaviti na noge po pitanju kulture.

Sadržaj muzeja bazirao bi se na obuhvaćanju povijesne i etnografske komponente ovog područja koje se očituju u specifičnom načinu govora, jedinstvenim obiteljskim nadimcima, legendama, mitovima kao i samim povijesnim, geografskim i društvenim zanimljivostima ovog kraja. Što se tiče matičnosti, kao svojevrsni produžetak postojećeg zavičajnog muzeja, „Muzej bašćanskih štorija“ bio bi vertikalno povezan s Povijesnim i pomorskim muzejom u Rijeci, odnosno Etnografskim muzejom u Zagrebu. Takva povezanost omogućila bi suradnju i organizaciju zajedničkih projekata s renomiranim ustanovama Republike Hrvatske.

4.1. Izjava o poslanju muzeja

„Muzej bašćanskih štorija“ ima cilj privući i zainteresirati lokalno stanovništvo kao i sve posjetitelje predstavom bogate bašćanske usmene predaje i povijesti, počevši od mitova, legendi, lokalnih zgoda, pošalica i ustaljenih fraza do geoloških i povijesnih fenomena. Prezentirajući priče od pradavnih vremena do danas na inovativan i slikovit način, nastoji se očuvati baština koja s novim generacijama polako izumire. Predstavljanjem tog dijela kulture bašćanske zajednice multimedijalnim pomagalicama priče i ljudi ponovo oživljavaju, te svjedoče o bogatoj i maštovitoj prošlosti bašćanskih

²⁸ *Zakon o muzejima*, 2015., čl. 5.

predaka. Pozornost ovog muzeja usmjerava se na posjetitelje svih uzrasta, u nadi da će zapamtiti priče i tako shvatiti način života u ovom mjestu, njegovu povijest, ustaljene fraze te kroz to pronaći motivaciju za ponovni posjet i želju za učenjem o bašćanskom području.

5. Financiranje muzeja

Financiranje muzeja može se ostvariti iz različitih izvora kao što su javne financije, darovnice i ostavština, vlastiti prihodi i pokroviteljstvo. „Muzej bašćanskih štorija“ pretežno bi se financirao iz općinskog budžeta i vlastitih prihoda. Općinski budžet koristio bi se za dohotke zaposlenika i pojedine stalne troškove muzeja. Posebne situacije vezane uz veće izložbe, projekte, putujuće izložbe i festivale također bi se financirale iz povremenih dodatnih financiranja iz budžeta općine Baška. Vlastiti prihodi predstavljali bi „radni budžet“ te bi se koristili za osiguravanje besprijekornog funkcioniranja same zgrade, potrepštine, povremene izložbe i dodatne aktivnosti u sklopu rada muzeja.²⁹ Muzej bi stremio uspostavljanju suradnje i komunikacije s lokalnim i županijskim udrugama koje žele donirati sredstva ustanovi, a moglo bi se uspostaviti i pokroviteljstvo, odnosno *sponsoring* koji bi uključivao lokalne tvrtke koje bi povremeno donirale novac za određenja događanja ili radove. Takva vrsta „kapitalnih sredstava“ koristila bi se za veće projekte u vidu restauriranja zgrade, većih popravaka i unapređenja funkcioniranja muzeja.³⁰ Mnogobrojni raznovrsni poslovi unutar muzeja zahtijevaju više izvora novca kako bi ustanova mogla nesmetano i kvalitetno funkcionirati, a za to je potreban marketing i dobro pregovaranje s mogućim sponzorima. Obzirom na količinu velikih hotelskih i ugostiteljskih lanaca u Baški, sponzorstvo bi definitivno bila jedna od veoma mogućih opcija financiranja muzeja.³¹

Troškovi investicija u muzeju su znatni, pogotovo pri nabavkama predmeta za upotpunjavanje zbirke predmeta, što je veoma teško ostvariti koristeći sredstva samo iz općinskog proračuna. Što se tiče same restauracije zgrade *Narodnog doma* i njene prenamjene u ustanovu muzeja u današnje vrijeme se mogu povući sveprisutni europski fondovi, no problem je u stalnim godišnjim prihodima koji teže dopijevaju do muzeja,

²⁹ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 373.

³⁰ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 376.

³¹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 276-279.

no kvalitetnom organizacijom financija popunili bi se nedostaci u financijskim proračunima ustanove.

6. Muzejsko osoblje

Muzejsko osoblje zaslužno je za ugodan doživljaj ustanove. Hladni i nezainteresirani zaposlenici odbojni su posjetiteljima, a to je nerijetko slučaj u muzejima u kojima se kustosi često ponašaju prema svojim gostima kao prema uljezima koji su prijatnija muzejskim predmetima. Otvaranjem zaposlenika ka publici, njihova topla dobrodošlica, ugodna atmosfera tijekom obilaska i spremnost za odgovaranje na pitanja ono je što muzej mijenja iz starinskog dojma hladnog hrama umjetnosti u prijateljsku i toplu ustanovu.

„Muzej bašćanskih štorija“ bi prema *Zakonu o muzejima* zapošljavao osoblje zaduženo za funkcioniranje muzeja kao i tehničare i pomoćno osoblje koje brine o održavanju muzejske zgrade. Obzirom da se radi o malom mjestu nastojalo bi se zaposliti čim više lokalnih stanovnika, no realnost je da je nemoguće pronaći toliko stručnjaka kao u stranim velikim muzejima, pa bi time neki zaposlenici morali obnašati više dužnosti. Hrvatski muzeji često imaju manjak osoblja radi čega kustosi obavljaju brojne poslove za koje je u inozemnim muzejima zaduženo dodatno osoblje različitih profesija, pa tako kod nas često kustos brine o tehničkim problemima, izložbi, stalnom postavu, marketingu, osmišljavanju radionica kao i vođenju brojnih administrativnih poslova.³²

Vrh piramide muzeja činio bi ravnatelj muzeja s odgovarajućim obrazovanjem za tu poziciju iz stručnih područja etnologije, povijesti umjetnosti, muzeologije ili povijesti. Ravnatelj je zadužen za administrativne poslove, financije te odobravanje projekata, događanja i nabave muzejskih predmeta.³³

„Muzej bašćanskih štorija“ zapošljavao bi dva kustosa koji bi se bavili logistikom zbirki, posudbom, organiziranjem povremenih izložbi te stalnim postavom. Također, kustos bi bio zadužen za praćenje stanja u depou i nadziranje pohranjenih predmeta te preventivno pregledavanje istih kako ne bi došlo do propadanja. Osim toga, kustosi bi organizirali planove projekata i radionica. Kao temeljne znanstvene discipline obrazovanja kustosa prednost bi imale etnologija, povijest i lingvistika.

³² D. VUJČIĆ, 2003., 41-43.

³³ *Zakon o muzejima*, 2015., Čl. 26. i 27.

Nadalje, muzej bi zapošljavao i jednog muzejskog pedagoga zaduženog za osmišljavanje programa ovisno o skupinama posjetitelja i njihovim potrebama, pa bi tako prilagođavao aktivnosti različitim dobnim skupinama, učenicima, studentima itd. Ljetni mjeseci bi radi povećanja broja gostiju zahtijevali zapošljavanje još jednog muzejskog pedagoga koji bi vodio terenske aktivnosti u organizaciji muzeja. Taj problem riješio bi se nuđenjem stručne prakse i osposobljavanja muzejskih pedagoga u trajanju od šest mjeseci, koliko prosječno traje predsezona, sezona i postsezona u Baški. Ovo zanimanje je u inozemstvu već neko vrijeme prisutno, jer su nova vremena tražila novi pristup publici, koji će se usmjeriti upravo na animiranje korisnika muzeja, bez čega bi muzej u današnje vrijeme bio previše pasivan. Hrvatska je počela pokazivati veći interes za ovu djelatnost tek posljednjih desetak godina, a ova promjena mogla bi pozitivno utjecati na kulturu građana da više posjećuju muzeje u svom susjedstvu.³⁴

Dokumentalist bi se brinuo o biblioteci i arhivi, kao i posjetiteljima koji žele posjetiti muzejsku knjižnicu. Restauratori i konzervatori ne bi bili zaposleni u stalnom radnom odnosu jer nisu neophodni, već bi se po potrebi surađivalo s riječkim muzejima i njihovim djelatnicima koji bi se honorarno zapošljavali za radove.³⁵

Muzej bi zapošljavao i dizajnera koji bi se brinuo o vizualnom izgledu stalnog postava muzeja, vodio brigu o osvjetljenju, veličini i čitljivosti legendi, postavljanju izložbenih predmeta na odgovarajuću visinu te uspostavljanjem logike u postavu muzeja.³⁶

Osim zaposlenika koji se brinu o muzeju iz stručne perspektive, ustanova bi zapošljavala i radnike iz drugih djelatnosti, pa bi tako muzej imao dva voditelja muzejskog dućana, konobare muzejskog kafe bara, tajnicu, te recepcionere zadužene za rad na pultu i davanje informacija o muzeju i muzejskim aktivnostima. Također, muzej bi zapošljavao tehničare po pitanju elektrike i instalacija, kao i informatičara, koji bi se brinuli o besprijekornom radu svih elektronskih dijelova postava koji uvijek moraju biti u funkciji. Obzirom na izuzetnu multimedijalnost i interaktivnost muzeja, očekuje se veći broj tehničkih problema koji moraju biti preventirani ili u najgorem slučaju sanirani u čim bržem roku. Osim toga, muzej bi naravno zapošljavao i čistače, domare te po potrebi i zaštitare koji bi se brinuli o čistoći i sigurnosti muzeja.

Također, u slučaju potrebe, angažirali bi se i volonteri koji bi sudjelovali u kostimiranim promenadama, različitim kulturnim događanjima u organizaciji muzeja, radionicama i

³⁴ A. BAUER, 1974., 101-111.

³⁵ *Zakon o muzejima*, 2015., Čl. 37-39.; A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 280-284.; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 421-426.

³⁶ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 282.

sličnim aktivnostima. Volonteri su često „tajno oružje“ muzeja i veoma su bitni za muzejsku ustanovu jer utjelovljuju njenu komunikaciju s društvom, no ona nije jednostrana, pa volonteri često imaju dobre komentare i prijedloge, pošto su neopterećeni stručnim znanjem te nerijetko imaju realniji i „ljudskiji“ uvid u probleme kulturne ustanove.³⁷ Muzej bi nudio i stručnu edukaciju i praksu studentima humanističkih znanosti koje se mogu povezati uz muzej.

7. Politika sabiranja

Čovjekova je priroda čuvanje i sakupljanje predmeta koji imaju različite vrijednosti za njihove vlasnike. Sabiranje privatnih kolekcija kreće iz različitih pobuda koje mogu biti fetišističke, religijske, magijske, ekonomske, no mogu biti i sistematske zbirke u kojima se pomno odabire predmete prema određenim karakteristikama te se time stvara sveobuhvatna zbirka. Ta čovjekova sklonost sakupljanju predmeta leži u temeljima filozofije muzeja kao ustanove, pa se tako danas čuvanje predmeta smatra jednom od tri glavne funkcije muzeja.³⁸ Postoji nekoliko načina sakupljanja te je bitno da muzej racionalno pristupa nabavci predmeta, provjeri njihovu autentičnost i provenijenciju, kao i razloge akvizicije, jer nije svrha nabaviti predmete koji se ne uklapaju u teme i ciljeve muzeja pa uslijed toga provedu svoj daljnji život pohranjeni u mračnom depou. „Muzej bašćanskih štorija“ sabirao bi predmete na nekoliko načina, prvenstveno donacijom i otkupom, a ukoliko bi to bilo u svrhu upotpunjavanja muzejske kolekcije, sakupljanje bi se vršilo i izmjenjivanjem predmeta s prijateljskim ustanovama.³⁹ Pošto se „Muzej bašćanskih štorija“ temelji na „pričanju priče“ i multimedijalnom pristupu, ustanova bi sakupljala predmete u vidu fotografija, audiovizualnih zapisa, dokumenata vezanih uz povijest Baške, kao i građu koja je relevantna za upotpunjavanje priče o ovom kraju. Bit akvizicije ne bi bilo gomilanje predmeta već sveobuhvatno stvaranje vrijedne zbirke koja pokriva sva područja i teme kojima se muzej bavi.⁴⁰

Provenijencija je veoma bitna pri akviziciji predmeta, što znači da se treba pomno pratiti put od nastanka pojedinog predmeta do muzeja, a bilo kakve praznine u kronologiji života predmeta moraju biti upotpunjene. Prema tome, „Muzej bašćanskih

³⁷ S. FALETAR, 2002., 52-56.

³⁸ I. MAROEVIĆ, 1993., 18-19.

³⁹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 163-167.; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 174; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 43.

⁴⁰ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 163.

štorija“ ne bi primao u svoju kolekciju predmete sumnjivog ili nedokazanog podrijetla.⁴¹ Po prihvaćanju ili pak odbijanju predmeta, muzej bi poslao pismo zahvale donatoru, ili bi pak u slučaju akvizicije putem kupovine bio potpisan ugovor s trgovcem.⁴²

8. Briga o muzejskom predmetu

Muzejski predmet zahtijeva detaljnu analizu po dolasku u muzejsku ustanovu prije nego što ga se izloži u stalnom ili povremenom postavu. Unošenjem podataka u knjigu ulaza započinje proučavanje predmeta i provjera provenijencije te procjenjivanje njegove vrijednosti i postavljanje u kontekst.

Predmet proučava kustos, no radi sveobuhvatnijeg znanja potrebno je konzultirati se sa suradnicima kako bi se došlo do više informacija. Opisivanjem izgleda, mjerenjem i fotografiranjem predmeta on se unosi u bazu podataka M++ ili u inventarnu knjigu koja se u današnje digitalno vrijeme rijetko koristi. Svaki predmet nosi jedinstveni inventarni broj koji se uglavnom sastoji od brojeva godine akvizicije i rednog broja primitka predmeta u ustanovu, npr. 2017;001, te se taj broj nikako ne smije pripisati nekom drugom predmetu, čak i u slučaju nestanka predmeta pod tim brojem.⁴³ Inventarni broj se upisuje u bazu podataka kao i na sam predmet pod uvjetom da ne uništava izgled predmeta.⁴⁴ Pravila za pisanje inventarnih brojeva na predmete propisana su brojnim priručnicima za očuvanje muzejskih artefakata, no najbitnije je da se muzejski objekt ne ošteti prilikom označavanja, te da broj nije uočljiv pri izlaganju.⁴⁵ Potom se predmet postavlja u određeni kulturološki, povijesni, umjetnički ili neki drugi kontekst, a proučava se i njegova biografija te način na koji bi on mogao upotpuniti zbirku muzeja. Također, bitno je utvrditi stanje predmeta, ima li oštećenja i crvotočina, nedostaje li boja i ostale anomalije. Svi podaci koji se unose u inventarnu knjigu ili bazu podataka moraju detaljno opisivati objekt, kako pri reviziji muzejske zbirke ne bi bilo problema

⁴¹ I. MARIĆ, 2013., 60-68.; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 190-192.

⁴² T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 182-185.

⁴³ R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 43-44.

⁴⁴ *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije*, 2002., Čl. 9-12.

⁴⁵ *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije*, 2002., Čl. 10.; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 65- 77.; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 222.

pri utvrđivanju stanja predmeta, a u slučaju nestanka ili krađe, zna se u detalje kako taj objekt izgleda.⁴⁶

Muzejski predmet po ulasku u muzej bi bio evidentiran u inventarnoj knjizi kao i u online bazi podataka M++ u kojoj se koristi određena terminologija pri opisima predmeta, materijala, tehnika i boje kako bi svi kustosi pisali ujednačene dokumente i pritom izbjegli konfuziju i olakšali pretraživanje baze podataka.⁴⁷ Osim knjige ulaza i inventarne knjige, muzej bi također imao knjigu izlaza koja prati posuđivanje predmeta drugim muzejskim ustanovama za povremene izložbe kao i *deaccessioning*, proces isključivanja predmeta iz muzejske ustanove.⁴⁸

9. Muzejska arhitektura – prednosti adaptirane građevine

Riječ „muzej“ većinu ljudi asocira na klasicističku zgradu koja podsjeća na hram u kojoj je uvijek tiho i čuje se eventualno disanje i koračanje posjetitelja. Tradicija „hramskih“ zgrada polako odlazi u povijest, a nova rješenja arhitekture muzeja niču svaki dan diljem svijeta, dok se arhitekti bore tko će izvesti dojmljiviji suvremeni „hram umjetnosti“. Muzej ne treba biti smješten u novoj zgradi da bi bio funkcionalan i atraktivan, a često se adaptacija stare građevine pokaže kao dobro rješenje jer se revitaliziraju napuštene zgrade kojima prijeti propadanje. Unatoč valu gradnje „senzacionalnih“ muzeja koji i sami nalikuju umjetničkim djelima, treba detaljno promisliti zasjenjuje li muzejska zgrada predmete koje čuva i prezentira. Muzeji tipa „Guggenheima“ u Bilbao svojom grandioznošću privlače veliki broj posjetitelja, radi čega sama mjesta i gradovi uvelike prosperiraju, no to ne mora nužno biti najbolje rješenje, pošto se stvara dojam da se muzeji time pretvaraju u trgovačke centre i karnevale. Nekad je renovacija stare i vrijedne zgrade bolje i prihvatljivije rješenje koje se tijekom godina može unapređivati u skladu s potrebama muzeja.

„Muzej bašćanskih štorija“ smjestio bi se na frekventnoj lokaciji u Baški, malo iznad centra u nekadašnjoj zgradi *Narodnog doma*, koji se već dugo vremena koristi za različite funkcije kao što su maškare i probe bendova, no ništa se ne poduzima po pitanju uređenja zgrade te nema konkretnih planova za budućnost građevine.

⁴⁶ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 215-225.; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 53-56.

⁴⁷ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 220.; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 27

⁴⁸ A. GOB – N. DROUGUET, 2007, 160; *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije*, 2002., članak 17.

Sama zgrada se nalazi u blizini šetnice koja obiluje restoranima i trgovinama te se smještajem na uzvisini, kao kulminacija uzbrdica koju uokviruju drvoredi ističe svojim izgledom sa grandioznim stupovima na pročelju. Svaki dan stanovnici Baške na putu do trgovine prođu pokraj *Narodnog doma*, dok ljeti turisti tijekom dana traže hladovinu na putu za plažu u gornjem dijelu Baške, a navečer šecu istim putem razgledavajući mjesto i trgovine u blizini zgrade, te bi uz adekvatne putokaze zasigurno bili zainteresirani za posjet muzeju.

Narodni dom otvoren je na inicijativu *Narodne čitaonice* i *Posujilnice* 1913. godine, a ubrzo je udomio bašćanske glazbene, dramske i ostale kulturne grupe, a kasnije i dječju igraonicu.⁴⁹ Tijekom 20. stoljeća u ovoj zgradi odvijale su se razne manifestacije, od kazališnih predstava, sportskih turnira do karnevala i folklornih smotri, a dugo vremena djelovao je i kao kino. Nažalost, vitalnost i živahnost doma posljednjih desetljeća je utihnula i zamrla, a sama je zgrada počela propadati. Danas, on od kiše štiti lokalni bend na njihovim probama, te ponekad udomljuje fitness grupe i umirovljenička druženja, iako i te udruge sve više pronalaze druga, adekvatnija mjesta gdje će se rekreirati i družiti

(Sl. 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 i 37).

9.1. Pristup muzeju kao važna stavka pri planiranju projekta

Kao što je već navedeno, zgrada *Narodnog doma* lako je dostupna s četiri strane iz svih smjerova. Iz mjesta, s južne i istočne strane, domu prilaze dvije ulice, jedna s bašćanske promenade, dok druga prolazi kroz stariji dio mjesta i flankirana je kućama starinskog izgleda. Također, sjeverni i zapadni prilaz povezuju *Narodni dom* s bašćanskom zaobilaznicom koja prolazi iznad samog mjesta, kao i skupinom parkirališta u neposrednoj blizini zgrade. Time je omogućen pristup posjetiteljima s autima kao i onima koji dolaze pješice. Osim ova četiri prilaza, postoji starinski put koji je zakrčen biljem i korovom, a koji povezuje *Narodni dom* s župnom crkvom Svete Trojice, te bi se uređenjem tog puteljka mogao dobiti još jedan prilaz koji se nekoć svakodnevno koristio (Sl. 27). Autobusna stanica nalazi se tek nekoliko stotina metara od zgrade i lako je pristupna, a na putu prema njoj nema nikakvih prepreka kao što su stube i slične zapreke. Sama uža okolica zgrade također ima laki pristup ulazu u sam

⁴⁹ A. BOZANIĆ, 2017., 52.

budući muzej, te se vratima može prići stubištem koje se uzdiže kao manji propileji i bočnim ulazom u klaustar s rampom za lakši pristup invalidima.

9.2. Muzejski prostori za prijam posjetitelja

Ulaskom u muzej s desne strane nalazi se recepcija, a kameni luk koji nadvisuje pult skriva garderobu, zaklonjenu od pogleda i pristupa posjetitelja. Uza zid do recepcije postavljena je klupa s jastucima u bojama mediteranskih biljki (lavanda ljubičasta, tirkizna kadulja,...) na kojoj se posjetioci mogu odmoriti prilikom čekanja vodstva ili reda za kupnju ulaznice. Iza samog pulta u prostoru rezerviranom za recepcionera postavljeni su crni ormarići ukrašeni glagoljskim slovima MBŠ (MBŠ – Muzej bašćanskih štorija), dok je zid ukrašen tapetom stare razglednice Baške (Sl. 38 i 39).

Preko puta recepcije nalazi se caffè bar uređen s nekoliko stolova u unutrašnjosti, charger jedinicom za punjenje mobilnih uređaja i šankom. Pokraj šanka provijen je zid kako bi se omogućio izlaz na terasu na prostoru sadašnjeg parkinga uz *Narodni dom*. Zidovi kafića imitiraju suhozide, tj. „gromače“, dok je jedna ploha ukrašena tapetom panorame Vele luke kako bi se razbila kamena monotonija. Također, prostor je osvježen mediteranskim biljem, koje osim estetske note, dodaje čitavom kafiću i mirisni doživljaj primorja. Sam prostor caffè bara odvojen je od ulaznog prostora staklenom stijenom s kliznim vratima. Stolovi ugostiteljskog objekta bijele su boje i obliku glagoljskih slova, dok su stolice jednostavne te u bojama usklađenima s kvarnerskim biljkama, tvoreći tako usklađenost nijansi unutar prostora (Sl. 40, 41 i 42).

Kafić dijeli pregradni zid sa suvenirnicom koja je također u istom stilu odvojena staklenom stijenom od hodnika. Muzejski dućan opremljen je policama i izlozima u obliku glagoljskih slova, dok je blagajna izvedena u obliku slova „ljudije“ – I, zbog najadekvatnijeg oblika za tu funkciju. Dućan posjetiteljima nudi autohtone bašćanske predmete kao što su proizvodi od vune, meda i karakterističnih biljki kao i suvenire koji odražavaju kulturu života u kotlini te umjetničke proizvode građana Baške. Suradnja s lokalnim autohtonim suvenirnicama koje nude kvalitetne bašćanske proizvode potiče i reklamira lokalne obrte koji često lošije prolaze od sezonskih došljaka s ponudom kineskih suvenira nepovezanih s bašćanskim značajkama i kulturom (Sl. 43 i 44).

Nešto dalje u ulaznom vestibulu nalazi se stubište koje vodi na gornju etažu, a ispod stepenica smještene su sanitarije posebno odvojene za gospodu i dame čime se

ispunjavaju minimalni tehnički uvjeti za funkcioniranje javne ustanove. Uz stube koje vode na prvi kat postavljena je ograda radi lakšeg uspinjanja osoba s ograničenim kretanjem, kao i sklopiva mobilna platforma koja omogućuje prenošenje osoba u kolicima na prvu etažu, pošto zgrada ne pruža adekvatni prostor za dizalo koji ne bi narušio statiku građevine.⁵⁰

9.3. Muzeološki scenarij stalnog postava „Muzeja bašćanskih štorija“

Longitudinalna glavna dvorana zgrade *Narodnog doma* proteže se gotovo trinaest metara u dužinu, dok se na sjevernom kraju prostora nalazi povišeni prostor veličine 62 kvadratna metra koji je nekad služio kao pozornica. Na binu se nadovezuje jedna prostorija i stubište za izlaz iz zgrade, pa se iz tog razloga povišeni dio ne bi eliminirao već snizio na manju visinu i koristio kao izložbeni prostor. Smanjenjem visine pozornice omogućava se pristup tom prostoru rampama niskog nagiba, čime se izbjegava postavljanje stepenica i olakšava nesmetano kružno kretanje prostorom. Glavna dvorana sa zapadne strane ima adiciranu prostoriju s ulazom koja je također preuređena u izložbeni prostor. Sredina dvorane ograđena je crnim pregradnim panelima u obliku pravokutnika, čime su dobivene dodatne plohe za postavljanje izložbenog postava i te još jedna prostorija koja služi za povremene izložbe. Paneli koji tvore novu prostoriju su montažnog tipa, što omogućuje lakše rastavljanje konstrukcije te ponovno sastavljanje u drugom obliku, ovisno o tome što muzej zahtijeva. Visina stropa glavne dvorane je 660 cm, dok je ona na prostoru povišene pozornice originalno 580 cm.

Gornja etaža nekada je služila kao loža te ima balkon koji stoji iznad donjeg prostora otprilike do trećine ukupne duljine prostorije. Balkon u obliku polumjeseca preoblikovan je u pravokutni oblik te zatvoren staklenom stijenom, dok je uz rub postavljena mala polukružna pozornica za eventualna predavanja, koncerte, tribine i slična događanja. Uz pozornicu postavljene su stolice, a čitav prostor može se koristiti i za dodatne povremene izložbe (Sl. 45).

9.4. Osvjetljenje glavne muzejske dvorane

⁵⁰ Primjer se može vidjeti na : <https://www.terrylifts.co.uk/lifts/platform-stairlifts/s7-sr-platform-stair-lift/> (17.5.2017.)

Rasvjeta u muzeju mnogo pridonosi čitavom ugođaju posjeta, te često formira mišljenje o atraktivnosti muzeja. Svjetlo je bitno kako bi se posjetiooci mogli nesmetano kretati prostorom, kao i za isticanje i naglašavanje dijelova postava, što čini rasvjetu bitnim alatom pri osmišljavanju efektne izložbe.⁵¹

Prozorski otvori glavne dvorane nalaze se na visini od 320 centimetara, što daje čitavoj velikoj prostoriji blago bazilikalno osvjetljenje, a zaklonjenošću zgrade s okolnim kućama i brežuljcima, sunčevo svjetlo koje dopire kroz prozore je veoma meko i nije nikad direktno. Stakla prozora blago su zasjenjena, no dotok izvornog danjeg svjetla nije u potpunosti spriječen. Današnja ponuda prozorskih sjenila je zaista široka, te se pružaju brojne mogućnosti kvalitetnog kontroliranja danjeg svjetla, koje je unatoč brojnim prednostima, mnogo teže dobro iskoristiti od električnih opcija. Postoji mnogo načina kontroliranja sunčevih zraka, među ostalim i posebna prozorska stakla koja preventiraju ulazak UV zraka te ublažuju svjetlo, što se veoma često koristi kao opcija u muzejskim ustanovama kao i naljepnice s rupicama granitno sive boje koje propuštaju i stvaraju difuzno i blago svjetlo. Sunčeva svjetlost se radi velike visine prozora ali i štetnosti zraka, ne koristi za osvjetljivanje samih eksponata koliko za osvježivanje čitavog interijera s malo zdravog, prirodnog ali ublaženog danjeg svjetla. Sunčevo svjetlo je štetno ukoliko direktno osvjetljava eksponate, no s druge strane pruža ugodno i jeftino ispunjenje prostora koliko, toliko prirodnom bojom i svjetlošću.

Muzejska zgrada koristi dva dodatna seta svjetala nevezanih uz izložbu i osvjetljavanje eksponata, a koja se pale samo u određenim ili iznimnim situacijama. Prvo svjetlo tiče se održavanja muzeja, a čine ga fluorescentne lampe postavljene uglavnom duž stropova kao i na strateškim mjestima koja zahtijevaju bolje osvjetljenje. Ovaj set svjetala pali se samo kada posjetitelji napuste muzej, izvan radnog vremena. Drugi set osvjetljenja, vezan je uz svjetla baterijskog napona koja pružaju svjetlost u slučaju nestanka struje ili slučaja opasnosti.⁵²

Što se tiče osvjetljenja stalnog postava, on zahtijeva posebne tehničke uvjete koji se ostvaruju u suradnji sa stručnjacima, kako bi se izbjeglo oštećivanje predmeta, a u drugu ruku pružilo adekvatno osvjetljenje i ugođaj u prostoru. U samoj izložbenoj dvorani ne dominira svjetlost, već se u poluzamračenom prostoru ističu izložbeni predmeti koji uglavnom sami ispuštaju nenapadnu svjetlost koja adekvatno osvjetljava predmete i ne stvara neželjene odsjaje i sjene. To se postiže postavljanjem optičkih kabela u vitrine

⁵¹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 169.

⁵² T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 137.

koji pružaju precizno osvjetljenje bez stvaranja topline, dok su na zidovima postavljeni ekrani kao i neonski okviri iz kojih izvire svjetlost i ističe eksponate i legende. Upotreba ovakve vrste osvjetljenja je relativno nova, a prvi puta je predstavljena 1974. godine u švicarskom muzeju „Musée International d'Horlogerie“.⁵³ Čitavu dvoranu prožima prigušeno svjetlo, stvarajući tako igru sjena na putu shvaćanja stalnog izložbenog prostora (sličan primjer izvedenog osvjetljenja može se vidjeti u „Muzeju krapinskih neandertalaca“ u Krapini, autora Željka Kovačića, dok se primjeri osvjetljenja vitrina mogu vidjeti u prije navedenom muzeju u švicarskom gradu La Chaux-de-Fonds).⁵⁴ Dobro osvjetljenje ne podrazumijeva samo estetiku, već i funkcionalnost čitavog sustava elektrike, stoga prije odluke o određenom tipu rasvjete treba promisliti koliko je skupo ili komplicirano održavati istu. Funkcionalnost sigurno ne predstavlja veliki broj prekidača ili nemogućnost lakog pristupa svjetlima radi održavanja ili popravka. Radi toga, prethodno spomenute vitrine bile bi dizajnirane na način da se dio s optičkim kabelom može lako dohvatiti bez rastavljanja čitave vitrine, dok bi pozadinski zidni ekrani bili jednostavni za skidanje i mijenjanje neonskih svjetala iza njih.⁵⁵

9.5. Prostor namijenjen muzejskim zaposlenicima

Gornja etaža sadrži i prostore koji su prenamijenjeni u uredske prostore za zaposlenike. Prostorija koja se naslanja na stubište iskorištena je kao ured ravnatelja/ice, ispunjen s mnogo dijelova namještaja namijenjenih pohrani službenih spisa, dok veliki radni stol služi ujedno kao i mjesto za sastanke sa strankama, s ugodnim naslonjačima s nasuprotne strane (Sl. 46).

Manja knjižnica i društvene prostorije također su smještene na ovoj etaži, te ih od dodatnog izložbenog prostora odvaja hodnik. Knjižnica nije velika, te je osmišljena kako bi u njoj mogle istovremeno boraviti tri osobe za pultom postavljenim uza zid. Za proučavanje književne građe u miru i tišini predviđene su udobne barske stolice (Sl. 47). Društvena prostorija namijenjena je druženju i okrjepi osoblja, te nudi prolaz na uski dugački balkon koji se prostire čitavom širinom zgrade, kao i u ured za kustose i ostale zaposlenike. Prostorija kustoskih ureda opremljena je prigodnim elementima interijera,

⁵³ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 177.

⁵⁴ Primjeri se mogu vidjeti na : <http://www.mkn.mhz.hr/> ; <http://www.chaux-de-fonds.ch/musees/mih> (17.5.2017.)

⁵⁵ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 137.

stolovima i dobrim osvjetljenjem, ormarima i garderobom za sve zaposlenike. Također, uz radne stolove kustosa postavljeni su veliki stolovi u stilu arhitektonskih, radi omogućavanja lakšeg proučavanja i rukovanja muzejskom građom (Sl. 48 i 49).

Dekoracije interijera, uključujući boje, namještaj i oblike polica prate temu muzeja, pa su tako pojedine police u obliku glagoljskih slova, koliko to funkcionalnost dopušta, dok je paleta boja usklađena s mediteranskim biljkama i okruženjem. Isto tako, zidove krasi tapete načinjene od starih arhivskih fotografije Baške, radi izbjegavanja monotonije i ispraznosti jednobojnih zidova, te pružanje ugodne estetske vibre radnicima koji borave u tim prostorima.

Spremišni prostor na međukatu stubišta prenamijenjen je u sanitarije za zaposlenike ali i posjetitelje gornje dvorane muzeja, kako bi se skratio put te izbjeglo spuštanje i uspinjanje dvama krakovima stuba do sanitarija u prizemlju.

9.6. Prostor depoa

Zgrada Narodnog doma na prizemnoj razini sa sjeverne strane sadrži nekoliko prostorija koje su uz prigodnu adaptaciju prenamijenjene u depo. Sjeverni dio izložbenog prostora sa zapadne strane otvara vrata koja stepenicama vode u eksterijerni prostor sadašnjeg parkirališta, no ta vrata su radi nefunkcionalnosti i nedostatka potrebe zapečaćena, a stepenice uklonjene. Osim ovog izlaza, krajnji sjeverni prostor nudi ulaz u prostoriju veličine 28 kvadratnih metara, čiji je pod u razini prizemlja. Uz stepenište koje čini sedam plitkih stepenica postavljen je lift za sigurno prenošenje muzejskih predmeta u prostor depoa, radi izbjegavanja nezgoda koje se mogu dogoditi nošenjem putem stepenica. U slučaju prenošenja većih predmeta čije dimenzije nadilaze one dizala, koristi se ulaz u depo iz eksterijera, koji čine velika vrata širine 250 centimetara. Vrata depoa zamijenjena su garažnim vratima s električnim mehanizmom zbog omogućavanja čim lakšeg ulaza velikih predmeta u prostor depoa. Dva zatamnjena prozora depoa omogućuju provjetranje prostorije u slučaju potrebe, dok se s istočne strane nalazi maleni prostor veličine 1.6 kvadratnih metara odvojen zidom od veće prostorije. Zid malene prostorije otvoren je kako bi se bolje iskoristio prostor, dok su izvorna eksterijerna vrata ovog prostora zapečaćena.

Depoi su fizički odvojeni od prostora pristupnih posjetiteljima, radi izbjegavanja neovlaštenih ulaza u navedene prostore, dok pristup skladištu imaju kustosi i tehničari

čime se nadzire količina „prometa“ u depou i izbjegava uništavanje i gubljenje pohranjenih predmeta.

Osim ograničavanja ulaza u depo na određene radnike, skladišta su opremljena alarmima koji se uključuju u vrijeme kada su ti prostori prazni. Alarmi koji upozoravaju na neovlaštene ulaze kontroliraju se pin kodovima dostupnima samo zaposlenicima s pravom ulaza, dok se senzor pali na svaki neplanirani ulazak. Također, uz ostale prostore muzeja, i depoe bi pratile nadzorne kamere.

9.6.1. Smještaj predmeta u depo i prevencija oštećenja

„Muzej bašćanskih štorija“ radi svoje teme, ciljeva i multimedijalnosti ne skladišti mnogo predmeta u svojim depoima, no u njemu su ipak pohranjene većinom fotografije, dokumenti, razglednice, pokoja kovanica i nošnja. Depo zahtijeva posebne kodove ponašanja u svrhu očuvanja predmeta pohranjenih u njemu, pa tako kustos mora nositi čiste pamučne rukavice, ne smije nositi više muzejskih predmeta odjednom, te se mora predmetu posvetiti s najvećom mogućom pažnjom.⁵⁶

Predmeti se u depou skladište prema materijalima od kojih su građeni, iz razloga što svaki zahtijeva različite uvjete preventivne zaštite pri skladištenju. Svjetlo u depou smanjeno je na minimum kako bi se spriječile fotoliza i fotosenzibilizacija, odnosno blijeđenje predmeta, ponajviše fotografija i slika, pod ultravioletnim i jarkim zrakama svjetla, čije posljedice su ireverzibilne.⁵⁷ Također, posebna briga mora se posvetiti održavanju idealne temperature i vlažnosti zraka što se može postići termostatom i uređajima za održavanje vlage na određenom postotku. Fluktuacije u vlazi i temperaturi dovode do stezanja i rastezanja predmeta što uzrokuje pucanje i stvaranje pukotina u drvu, boji i ostalim materijalima, pa bi stoga temperatura zraka u skladištu bila nešto niža od izložbenih prostora, najviše oko 15°C.⁵⁸ Dobra ventilacija i klimatizacija prostora mogu učinkovito riješiti probleme koji se često događaju u neadekvatnim depoima. Velika prijetnja u tamnim i vlažnim prostorima su i najezde insekata ili u gorem slučaju glodavaca, no redovitim nadziranjem prostora i predmeta, te potrebnom fumigacijom može se bez problema izbjeći propadanje predmeta uslijed ove pošasti.⁵⁹

⁵⁶ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 235-236.; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 45.

⁵⁷ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 238-239.

⁵⁸ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 185-186.; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 243.; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 104-105.

⁵⁹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 187-188.; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 107.

Prilikom opremanja depoa mora se voditi računa o zaštitnim materijalima kojima se prekriva predmete i kojima se oblažu police i ormari.

Bez kiselinški papir optimalan je za oblaganje ladičara u kojima se skladište papiri i fotografije, kao i PVC ulošci u koje se mogu umetnuti predmeti.⁶⁰ Takvi ladičari postavljeni su u prije navedenom prostoru depoa u visini prizemlja.

Ukoliko se u depou pohranjuju slike one su postavljene na pomične metalne panele od kopra ili drva, ovisno o tome koji se materijal ispostavi bolji u otporu na vlagu i insekte. Također, šiberi sa slikama prekriveni su bez kiselinškim papirom ili pamukom kako bi se čim više izbjeglo sakupljanje prašine na površini predmeta.

Skladištenje tekstila nešto je kompliciranije radi lakše pojave diskoloracije, žutila, moljaca i ostalih nepogodnosti. Odjeća kao što su nošnje se ne bi smjela slagati, već je optimalnije horizontalno ju postaviti punom dužinom i širino, te podložiti tekstil s bez kiselinškim papirom gdje se materijali dotiču. Također, tekstil se može postaviti i na lutke ukoliko je to najidealnija opcija u prevenciji oštećivanja tekstila, šavova i nabora.

61

Kompozitni predmeti sačinjeni od više materijala su kompliciraniji za skladištenje, te iziskuju podrobno ispitivanje uvjeta koji odgovaraju svim uključenim materijalima. Ukoliko se radi o namještaju, također treba ga prekriti tkaninom koja je vodootporna, periva i bez kiselinška, a kako bi se uspostavila čim bolja cirkulacija zraka, idealno bi bilo da tkanina ne dotiče predmet direktno.⁶²

Što se tiče vlažnosti zraka u depou, većini materijala odgovara relativna vlažnost između 40 i 50%, dok krzno i koža zahtijevaju vlažnost nižu od 40%. Reguliranje relativne vlage zraka omogućuju brojne metode, no najadekvatnije rješenje za zgradu „Muzeja bašćanskih štorija“ je kombinacija odvlaživača zraka, ventilacija i povremeno stvaranje prirodnog propuha.

Potrebno je često obavljati inventuru skladišta i predmeta u muzeju kako bi se ustanovilo lokacije i stanja predmeta te time preventiralo propadanje ili zagubljenost artefakata.⁶³

⁶⁰ R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 112-113.

⁶¹ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 261; R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 116.

⁶² T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 261

⁶³ R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 53.

9.6.2. *Preparacija, konzervacija i restauriranje muzejskih predmeta*

Priprema predmeta za skladištenje, izložbu ili transport mora biti pomno isplanirana. Prilikom postava predmeta na izložbu trebaju se koristiti reverzibilne metode, predmeti se ne smiju oštećivati u svrhu njihovog postavljanja.⁶⁴

Ukoliko se predmete skladišti u kutijama, one moraju biti u stanju držati težinu predmeta, a ručke i držači moraju biti dobro učvršćeni i efektni kako ne bi došlo do pucanja i padanja predmeta na pod. Kutije mogu biti papirnate, metalne i drvene, te se trebaju podložiti odgovarajućim materijalima kako ne bi došlo do kondenzacije i kako bi se uspostavilo strujanje zraka koji je potreban kako bi predmeti disali.

Kod uokvirenih slika, mora se obratiti pozornost na to da okvir savršeno pristaje slici svojim dimenzijama. Ukoliko je okvir derutan, a čini ključni dio djela, na njegovoj poledini se može napraviti armatura koja će ga učvrstiti. Na poledini se mora osigurati da kukice koje pridržavaju sliku pri postavljanju na zid budu dovoljno čvrste i stabilne te mogu nositi težini djelu u vertikalnom položaju.⁶⁵

Pri postavljanju tkanine na lutke, treba se izbjegavati tipične lutke koje vidamo u izlozima, njihova krutost i oblik čini ih neadekvatnima za korištenje i oblačenje, te može doći do uništavanja tekstila. Stoga se stremi ka upotrebljavanju mekih lutki s punjenjem koje se mogu lako manipulirati i pomicati prilikom presvlačenja i postavljanja dekorativnih dijelova odjeće. Također, ukoliko je lutka obučena u obuću koja predstavlja muzejski predmet, ona nikad ne bi smjela biti punom težinom oslonjena na stopala, kako bi se izbjeglo uništavanje muzejske građe. Radi toga, lutku treba poduprijeti u više točaka kako bi se rasteretilo tabane.

Vitrine su najproblematičniji dio dizajna, a često se događa da one koje su adekvatne za pravilno izlaganje predmeta izgledaju neukusno. Staklo vitrine mora dobro prijanjati kako bi se izbjeglo taloženje prašine i prljavštine na predmetu koji izlaže, kao i propuh koji ga može oštetiti. Brojni proizvođači nude različita rješenja, a najadekvatnijima se čine vitrine s LED osvjetljenjem koje se lagano mogu podešavati i rastavljati, te se mogu raditi po mjeri. Bitno kod biranja vitrina mora biti lakoća otvaranja i prevencija trešnje ili čak padanja predmeta.⁶⁶

⁶⁴ R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 121.

⁶⁵ R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 122-125.

⁶⁶ Primjeri se mogu vidjeti na : <http://www.frankeurope.com/eng/museum-display-cases.html> ; <http://www.accessdisplays.co.uk/museum-displays> ; <http://www.armoursystems.com/home/exhibition-showcases/> (17.5.2017.); A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 139.; T. AMBROSE – C. PAINE, 2012.,

Temperatura je jedna od važnijih briga unutar muzejske zgrade, a osim u depou, gdje ona mora biti strogo kontrolirana s obzirom na različite predmete koje čuva, mora biti i primjereno regulirana u prostoru izložbe. Idealna temperatura za te prostore iznosi 18° celzijusa, +/- dva stupnja. Temperatura se lako može regulirati pravilno raspoređenim termostatima, klimama i ventilacijama, no treba se paziti na izlaganje predmeta cirkuliranju zraka.⁶⁷

Prilikom preparacije, konzervatori i restauratori moraju uvijek proučavati nove tehnologije i materijale te razmatrati nove mogućnosti koje mogu očuvati kolekciju na bolji način. Zaziranje od novih načina očuvanja i korištenje fraze „uvijek smo to tako radili“ dovodi do problema te naknadno i propadanja predmeta. Naravno, novi pristupi se uvijek moraju uzeti s rezervom te se njihove mogućnosti moraju preispitati prije nego se stave u pogon, novo ne znači nužno i bolje.

Prilikom pripremanja predmeta za transport, treba se dobro proučiti težina predmeta, kao i mobilni dijelovi istoga kako bi se dobro utvrdio način pakiranja i izbjeglo oštećivanje. Predmeti se moraju postaviti stabilno i učvrstiti kako bi se izbjeglo pomicanje i udarci. Iako se mnogo vremena provodi pri promišljanju kako upakirati predmet, često se zaboravlja na raspakiravanje predmeta, pa često dolazi do problema prilikom otvaranja kutija, a kako bi se to izbjeglo, treba se unaprijed planirati i ono što se događa s predmetom kada dođe do svog cilja. Također, pri postavljanju više predmeta u kutiju, mora se osigurati da se predmeti ne dodiruju kako bi izbjeglo trenje, a samim time grebanje i pucanje predmeta. Prilikom toga, treba se koristiti dovoljno mekani materijal koji apsorbira udarce (*bubble wrap*) Treba se izbjegavati umotavanje u plastične materijale koji mogu izazvati kondenzaciju i stvaranje mikrokline. Također, u slučaju transporta koristio bi se čim kraći put od depoa do prijevoznog sredstva putem koji ne sadrži stepenice, kao što je to moguće u depou u razini prizemlja, te bi se predmeti mogli iz depoa, uz pomoć rampe, direktno ukrcavati u vozilo. Takav način rukovanja predmetima koji se spremaju na transport smanjuje mogućnost oštećivanja istih prilikom nespretnog podizanja i prenošenja predmeta do prostora na kojima je moguć ukrcaj.⁶⁸

Velike opasnosti često se zanemaruju radi svoje rijetkosti, no njihovo preventiranje bi se također trebalo predvidjeti. Tu se podrazumijeva i zaštita od požara, stoga se moraju

138-141.

⁶⁷ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 184.

⁶⁸ R. A. BUCK – J. ALLMAN GILMOUR, 2001., 131-138.

predvidjeti vidljiva mjesta za postav evakuacijskih planova, neonski znakovi koji upućuju na izlaze iz zgrade, kao i detektor dima. Prirodne katastrofe teško je predvidjeti i obraniti se od njih, no dobar sustav odvoda i oluka za vodu može zaštititi muzej od poplave, a kvalitetni prozori od razornog vjetra (što je u Baški veoma česta pojava).⁶⁹

10. Scenarij stalnog postava „Muzeja bašćanskih štorija“

Stalni postav je okosnica svakog muzeja, on daje kredibilitet muzejskoj ustanovi i služi kao instrument muzejskog govora koji prenosi svoju poruku posjetiocima.⁷⁰ Svrha izložbe nije tek izložiti predmete, već je bitno osmisliti način na koji će ti predmeti komunicirati svoju poruku na način da bude razumljiva i zanimljiva. Dvorane koje sadrže stalni postav su najuočljiviji prostori, kroz njih posjetitelj procjenjuje muzej i stvara dojam o cjelokupnoj ustanovi, no izložba ne bi treba biti tek puko izlaganje poredanih predmeta sa šturim legendama, već bi trebala biti mjesto spoznaje, učenja i zabave. „Muzej bašćanskih štorija“ svoj postav dijeli u nekoliko ključnih dijelova koji najbolje reprezentiraju poruku o poslanju i temi muzeja. Pošto se muzej bavi „zabavnom“ i društvenom stranom priče o Bašćanskoj kotlini, postav sadržava teme koje se tiču povijesti, legendi i mitova, vjetrova koji definiraju život u kotlini, turizma, obiteljskih nadimaka Bašćana te pošalica i viceva koji se i danas koriste, dok je etnografska nota s tradicionalnim predmetima (nošnje, stare pegle,...) suptilno provučena i upletena u cjelokupni postav muzeja. Samo planiranje stalnog postava je složen posao, a planovi moraju uzeti u obzir brojne komponente, kao što je cilj izložbe, vrsta publike kojoj će muzej biti namijenjen, te činjenica da će taj postav stajati u muzeju veći broj godina, stoga on mora proći brojne faze promišljanja što će biti dovoljno zanimljivo kako bi educiralo posjetitelje i potaklo ih da se ponovo vrate u obilazak.⁷¹

Postav „Muzeja bašćanskih štorija“ bavi se društvenim pričama iz života Bašćana, predočenima kroz multimedijalnu i interaktivnu izložbu koja ima zadaću osvijestiti posjetitelje o okolini i ljudima koji ih okružuju. Stalni postav podijeljen je na tematske cjeline koje obuhvaćaju povijest, mitove i legende, priču o vjetrovima koji definiraju život Bašćana, turizam, obiteljske nadimke koji svoje korijene vuku u davna stoljeća, a

⁶⁹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 200-203.

⁷⁰ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 101.

⁷¹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 101-103.

koriste se i danas svakodnevno te priče i pošalice lokalnih žitelja. Forma stalnog postava je tematska, sastavljena linearnim i mozaičnim principom, ovisno o dijelu postava, a temelji se na predmetima triju zbirki: fotografija i audiovizualnih zapisa, povijesnoj i etnografskoj. Mozaični pristup izložbi omogućuje posjetitelju individualno biranje puta shvaćanja izložbe, dok linearni „nameće“ put razgledavanja postava, što se često koristi pri kronološkom pristupu izlaganja.⁷² Pri njihovoj interpretaciji u stalnom postavu koristile bi se diorame i napredne tehnike multimedije čineći sadržaj tako interaktivnim za posjetitelja, čime se didaktična komponenta podređivanja predmeta tekstu znatno ublažava.⁷³ Smjer kretanja u glavnoj izložbenoj dvorani kreće se logičnim putem i prati kazaljku na satu, puštajući tako posjetitelje da se suptilno upravljano kreću prirodnim putem kretanja. Sve teme su popraćene slušalicama koje na različitim jezicima pričaju priče, kao i brailleovim pismom te taktilnim replikama pojedinih predmeta kako bi slabovidni i slijepi mogli jednako uživati u muzejskom postavu.

Znakovi koji olakšavaju kretanje muzejom postavljeni su tako da ne narušavaju cjelokupni izgled prostora, te su dizajnom uklopljeni u čitavu prostoriju. Radi zatamnjenosti čitavog muzejskog prostora, oznake i putokazi bili bi svjetlosni, postavljeni na podu ili zidu prostorija. Znakovi zabrana svedeni su na minimum, kako bi se izbjegla neprijateljska atmosfera prema posjetiteljima.⁷⁴

10.1. Legende i mitovi

Stalni postav muzeja tako započinje pričanje svoje priče o ljudima kotline na ulazu u najveću dvoranu, gdje posjetitelje dočekuje uvodna legenda koja predstavlja muzej, kratko opisujući gostima što ih čeka u dvoranama koje slijede. Ulaskom u dvoranu posjetitelja dočekuje longitudinalni prostor s eksponatima koji se bave temom mitova i legendi vezanih uz Bašku i okolna mjesta, počevši s pričom o rimskom naselju na području Baške.

Smjerom kretanja ulijevo posjetitelji kronološki prate priču o povijesti Baške, kao i mitovima vezanima uz određene događaje. Prva priča na ulasku u prvu dvoranu na tamnom zidu prikazuje tekstom i fotografijom priču o neolitiku o Baški, ističući na karti

⁷² A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 110-111.

⁷³ Diorame su djelomično slike a djelomično modeli. Uglavnom se koriste modeli ljudi, životinja i okoline u prvom planu, dok pozadinu čini slika. Diorame su odlične za prikazivanje društava, bitki, arheoloških mjesta i domaćinstava. (T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 127.)

⁷⁴ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 95.

mjesta pronalaska ostataka (Sl. 50). Priča o Liburnima dočekuje posjetitelje u nastavku postava u prostoru djelomično odvojenom dvama polukružnim elementima koji služe kao veliki ekrani. Središnji zid prikazuje mapu područja rta Sokol, Vele i Male luke, te Bosara, a pritiskom na dugmad ispod, posjetitelj na ekranima pokreće prikaze ostataka vidljivih i danas na tom prostoru. Drugi ekran pak prikazuje pretpostavljeni izgled života na tom području, kao i legendu o pljačkanju Corinthije. Na ekranima se prikazuje legenda o prijevari gusara u 6.st.pr.Kr. koji su zamolili mještane Corinthije da im dopuste održavanje pogrebne ceremonije za njihove poginule vojnike. Mještani su ih prihvatili, no nisu očekivali kako će došljaci iz lijesova izvući oružje i napasti stanovnike. Nakon tog događaja, preživjeli stanovnici ovog grada uputili su se prema obližnjoj velikoj uvali, što će kasnije postati Baška. Priča o padu Cortinthije samo je ponovljena priča o ratu u Troji u malo drugačijem obliku, te je zapisana u ranohrvatskom ciklusu iz antike i srednjeg vijeka nazvanom „*Vejske povede*“.⁷⁵ Prikaz događaja je jednostavan, te su likovi i predmeti u ekraniziranom filmu stilizirani i u obliku silueta. Samu instalaciju prate legende u obliku osvijetljenih ekrana na zidu kako bi se izbjeglo sjene i teško čitanje u slučaju zamračenih dijelova teksta. Odabrani arheološki materijali pronađeni na ovom području izloženi su u maloj kružnoj vitrini postavljenoj na sredini ovog prostora (Sl. 51).

Rimljani su na prostoru uvale ostavili značajne materijalne ostatke, a posjetiteljima se pruža uvid u pronađene ostatke njihove civilizacije, s prikazima iskopina na ekraniziranoj mapi Baške. Pritiskom na dugmad mape, na ekranu pokraj iste pojavljuju se slike iskopavanja, ostataka i podataka o pronađenom rimskom blagu. Pouzdani arheološki podaci na mapi označeni su crvenom bojom, dok su lokalne priče kao što je ona o amfiteatru podno hotela Corinthija i danas podvodnom obrambenom zidu koji vodi do Prvića označene zelenima. Vitrine prikazuju odabrane arheološke ostatke iskopane prilikom istraživanja kao što su dijelovi nakita, novca, kostura i pogrebne opreme. Pleksiglas na podu zatvara repliku groba s kosturom, osvijetljenog tako da se ističe u tmimi poda (Sl. 52 i 53).

Nadalje, dolazi se do priče o Bašćanskoj ploči i legendi dolaska kralja Zvonimira u Jurandvor. Iako dolazak hrvatskog kralja je malo vjerojatan, legenda o njegovom posjetu ovog područja prepričava se do danas. Kako bi se čim atraktivnije prepričala

⁷⁵ M. MAGAŠIĆ, 2003., 14; Vejske legende : Legenda o pomorskim Matanima i gradu Korintija (<http://otok-krk.org/krk/hrvatska/vejske-legende-legenda-o-pomorskim-matanima-i-gradu-korintija> , 20.5.2017.)

priča o Bašćanskoj ploči, koja čini ovaj kraj kolijevkom Hrvata, uza zid je postavljena stilizirana replika apside crkve Svete Lucije i njenih pluteja (pošto se ovaj rad bavi osmišljavanjem programa i stalnog postava muzeja, neću ulaziti u problematiku dovođenja same ploče natrag u Bašku, no to bi definitivno bila jedna od opcija kojoj bi ovaj muzej stremio u daljnjem radu). Unutar stilizirane apside postavljen je ekran koji s prikazom predstave „Ploča od školjaka“, koja se do prije nekoliko godina održavala u Jurandvoru, no radi financijskih poteškoća je obustavljena. Predstava je potakla veliki interes posjetitelja, a okupljala je lokalne stanovnike svih dobnih skupina kao glumce, te je na zanimljiv način uz spektakularnu svjetlosnu scenografiju dočaravala čitavu priču o nastanku Bašćanske ploče. Predstava je osim velikog prijema ljudi bila prikazana i na nacionalnoj televiziji, te se stoga ona koristi kao idealno oruđe za upotpunjavanje ovog dijela muzejskog postava. Na artificijelnim plutejima postavljena je replika Bašćanske ploče koja je taktilna i opipljiva prstima kako bi se uspostavila veća povezanost posjetitelja i predmeta, kao i da se olakša percepcija ovog spomenika slabovidnim i slijepim ljudima. Osim ovoga, uz ovaj eksponat postavljene su slušalice koje omogućavaju praćenje ekranizacije predstave na hrvatskom i engleskom jeziku, dok se ostali jezici mogu pratiti uz pomoć audiovodiča. Legende vezane uz ovaj dio izložbe zapisane su s lijeve i desne strane umjetne apside kako bi se i riječima dočaralo ovaj dio bašćanske povijesti (Sl. 54 i 55).

Prolaskom kroz prostor pored uz pomoć daljinskog upravljanja ili senzora kretanja iz zida iskače lik Malika, malenog vražićka poznatog po svojim vragolijama. Malik, poznat u drugim hrvatskim krajevima i kao Tintilinić ili Macarol, mali je dječčić s crvenom kopicom koji straši ljude svojim vragolijama, odvezuje vezove ribarima, straši pastire i tjera kokoši. Malik je oduvijek prisutan u bašćanskom govoru, te se često može čuti roditelje kako svojoj djeci koja tvrde da nešto nisu razbila ili izgubila govore „*ako nisi ti, ki je onda? Maliki?*“, a počast malenim vražićima odana je i imenom kafića i plaže u centru Baške. Postavljanjem lika Malika tako da je isprve skriven posjetiteljima muzeja, postiže se efekt zastrašivanja, što i jest glavni cilj života tog malog vražićka.

Ostatak ove prostorije također čine istaknute povijesne priče vezane uz kotlinu kao i legende vezane uz njih, pa je tako prikazana priča o gradnji crkve Majke Božje u Batomlju, dolasku kralja Bele u Dragu Bašćansku, posljednjem Frankopanu oženjenom u Baški, koleri koja je odnijela živote velikog broja mještana, itd. Kao jedan od trodimenzionalnih eksponata ističe se i priča o bašćanskim suhozidima ili

mrgarima, specifičnima u čitavom svijetu radi načina svoje gradnje. Suhozidi su predstavljeni malom maketom u koju se može ući i sjesti na nju i pratiti videoekran koji prikazuje ljepotu brda koja okružuju Bašku prošaranima živopisnim torovima za spremanje stoke. Isto tako, legende izložene uz suhozid prikazuju slike Otona Glihe, uspoređujući ih sa fotografijama stvarnih suhozida, kako bi se vidjela umjetnikova inspiracija i fascinacija njima (Sl. 56 i 57).

Mrgari su posljednja priča ovog dijela postava i čine središnji dio stalnog postava, stoga je zamišljena upotreba suhozida-klupica kako bi posjetitelji imali priliku odmoriti noge prije nastavka razgledavanja.

10.2. *Vjetar kao klesar života u Baški - „Brak Baške s vjetrovima“*

Prolazeći glavnom dvoranom sa zapadne strane otvara se ulaz u zasebnu prostoriju koja je iskorištena za predstavljanje vjetrova koji se spuštaju s brda koja okružuju Bašku i definiraju život, krajolik i urbanizaciju mjesta. Po ulasku u dvoranu na sredini se nalazi ruža vjetrova na postolju s dugmadi na vrhovima svakog kraka kompasa. Pritiskom na dugmad na velikom videozidu pojavljuje se video puhanja određenog vjetra u Baški, dok se na nasuprotnom zidu osvjetljuje okvir legende koja donosi deskripciju i karakteristike pojedinog vjetra. Ventilatori ugrađeni u zidove simuliraju vjetrove, pa bi se tako pritiskom na buru u prostoriji pojavili žestoki „refuli“ sjeveroistočnog smjera. Ruža vjetrova nudi tako objašnjenja svih vjetrova koji uvelike oblikuju život žitelja kotline, od nemilosrdne sveprisutne bure, do juga, levanta, pulenta, maestrala i tramontane. Na jednom zidu opisan je ovaj dio prostorije pod naslovom „*Brak Baške i vjetrova*“, dok vitrina podno teksta prikazuje fotografije djelovanja vjetra na život Bašćana. Zid uz izlaz prostorije prikazuje Bašku na dan bonace, smirujući tako dojmove posjetitelja nakon doživljaja „vjetrovite“ sobe.

Priče prikazane u vitrinama objašnjavaju razloge postojanja uskih ulica, tzv. „kuntrada“ koje stvaraju zavjetrinu u doba orkanskih udara bure. Isto tako, priču o vjetrovima prate stare fotografije Baške koje prikazuju velike valove koji su se zabijali u zgrade na obali, dosežući visinu četvrtog kata kuća, ulazeći tako u domove starih Bašćana, kao i prikazi najvećih razaranja mjesta uslijed jakih vjetrova u poznatoj povijesti Baške.

U sklopu prostorije posvećene vjetrovima na videozidu bi slijedile dvije priče o ukletom ribaru koje se često prepričavaju u doba nemilih zimskih orkanskih bura. Često se kada

vjetar huji i dere ogoljene obronke doline spominje ribar osuđen na vječno plovljenje nemirnim morem. Uz ukletog ribara vežu se dvije legende, a ona starija govori o crkvi zaštitnika pomoraca Svetog Nikole u blizini obližnjeg Bracola. Ribari su se obvezali kako će dio svog ulova uvijek davati za održavanje crkve, no jedan se ribar oglušio na to te ga je nakon smrti dočekala vječna kazna – on mora ploviti olujnim morem bez nade da će naći sigurnu luku. Druga se pak priča veže uz ukletog ribara koji je prevario svoju zaručnicu radi čega si je ona oduzela život nasred uvale uz posljednje riječi „*tako i tebe more pojilo!*“.⁷⁶ Ubrzo, ribar je potonuo na istom mjestu na kojem ga je proklela njegova zaručnica, te od tada vječno plovi burnim morem. Postolje omeđeno pleksiglasom udomljuje mehaniziranu maketu u kojoj se umjetni valovi pomiču dok njima plovi barka s likom ukletog ribara. U pozadini iza postolja, na ekranu se prikazuju dvije verzije priče o prokletom ribaru, jednostavno prikazujući obje strane priče, dok legende i audio slušalice olakšavaju praćenje ovih lokalnih bajki (Sl. 58, 59, 60).

10.3. Turizam u Baški - „Od Alberta Fortisa do Plave zastave“

Baška je poznato turističko središte od početka 20. stoljeća, te privlači veliki broj turista svake godine, čineći Bašku jednom od najpopularnijih ljetnih destinacija sjevernog Jadrana. Iako je sad turizam preuzeo mjesto te svake zime nastane veliki broj novih apartmana, njegovi počeci bili su skromni i šarmantni. Alberto Fortis još u 1778. objavljuje putopis *Viaggio in Dalmazia* u kojoj ističe kako je posjetio Bašku u jesen, kada brojni stanovnici Krka posjećuju mjesto radi njegove iznimne ljepote.⁷⁷ Već se taj podatak može uzeti kao dokaz da je Baška davno prije masovnog turizma privlačila posjetitelje iz obližnjih mjesta otoka Krka. Turizam kakav danas poznajemo u Baški započinje svoju priču s Petrom Grandićem, ugostiteljem koji je otvorio prvi hotel u Baški tek nekoliko koraka od Narodnog doma u kojem bi bio smješten „Muzej Bašćanskih štorija“. Ubrzo počinje izgradnja nekolicine hotela u mjestu koji su se održali i do danas, a među njima je i hotel Zvonimir utemeljitelja Ante Tudora, te hotel Velebit. Najznačajniji čovjek za pokretanje internacionalnog turizma u Baški je ipak Čeh Emil Geistlich, koji je kao slučajni posjetitelj Baške ostao opčaran njenom ljepotom, ubrzo objavljujući prospekte i brošure o mjestu pod geslom „*Z pokoje rovnou*

⁷⁶ M. MAGAŠIĆ, 2003., 12-13.

⁷⁷ M. MAGAŠIĆ, 2003., 57.; A. FORTIS, 2004., 286.

do more" (hrv. „*Iz sobe ravno u more*“).⁷⁸ Geistlich je cijeli život posvetio dovođenju posjetitelja u Bašku, predstavljajući ju tako ostatku Europe kao savršenu ljetnu destinaciju, a njegova bista danas krasí silazak na glavnu šetnjicu uz Velu plažu, simbolično označujući njegovo uživanje u vlastitom nasljeđu. Njegovo posljednje prebivalište ipak nije u Češkoj, već njegova vječna postelja s brda Svetog Ivana dominira lokalnim grobljem i nadgleda čitavu kotlinu. Uz ove velikane bašćanskog turizma, mnogo toga učinili su i brojni lokalni stanovnici svojim angažmanom pri uređenju Baške u pravo turističko mjesto okrenuto obiteljskom turizmu. Penjući se rampom blagog nagiba prema uzvišenom dijelu glavne longitudinalne dvorane muzeja, stalni postav nastavio bi se pričom o važnosti i rasprostranjenosti turizma ovog malog mjesta, pod nazivom „*Od Alberta Fortisa do Plave zastave*“. Taj dio izložbe priča priču o mjestu koji svojom prirodnom ljepotom privlači posjetitelje od davnih dana do danas, nižući priče na multimedijalnom tamnom zidu sa svjetlećim ekranima s tekstom i fotografijama, dok se u vitrinama uz zidove prostorije nalaze dokumenti vezani uz početke turizma, Geistlichovi deplijani, stare razglednice, reklamni letci, te članci iz novina. Sjeverni zid priča o „Turizmu u Baški kroz oko objektiva“, prikazujući fotografije razglednica od početaka turizma do danas. Južni zid krasí lenta vremena koja prikazuje fokalne događaje u razvitku turizma tijekom 20. i 21. stoljeća u kotlini (Sl. 61 i 62).

10.4. „*Tko je kome tko? Obiteljski nadimci u Baški*“

Podrijetlo bašćanskih obiteljskih nadimaka veže se uz stvaranje bratovština u 13. stoljeću, kao i za uvođenje u matične knjige odlukom Tridentskog sabora sredinom 16. stoljeća, no ipak su se uvijek, pa i danas najviše koristili radi lakše identifikacije ljudi iz mjesta. Ne prođe dan u Baški, a da se ne čuje „*on ti je mali od Gunge*“ ili nešto slično kako bi se ustanovilo podrijetlo određene osobe. Nadimci su osmišljeni iz jednostavnog razloga, a to je činjenica da se brojni ljudi ovog malog mjesta isto prezivaju no nisu u rodu. Kako bi se ustanovilo tko je kome u rodu i tko je pripadnik „*koje loze*“, te na kraju krajeva kako bi se izbjegao incest, tu su nadimci koji služe kao orijentacija u rodovskim stablima kotline. Nadimci su obično osmišljeni prema nekoj karakteristici određene

⁷⁸ A. BOZANIĆ, 20017., 59-61.; TZO BAŠKA, 2014., <http://www.tz-baska.hr/110godina/1904-1912.html> (2.7.2017.)

obitelji, pa se često nailazi i na one komične kao što su na primjer „Papariba“, „Kurcina“, „Merikan“, „Škampavija“, „Tananova“. Zanimljivo je kako se određene karakteristike koje odaju obiteljski nadimci zadržavaju do danas, pa su je tako obitelj „Pivac“ i danas poznata po svojim kreštavim i glasnim članovima, dok „Gunge“ i danas gundaju. Nadimci su možda i najveće usmeno nasljeđe Baške, a zahvaljujući svakodnevnom korištenju nema naznaka njihovom izumiranju, što znači da će mještani vjerojatno i dalje biti poznatiji prema svojim nadimcima nego prema stvarnim imenima.⁷⁹

Ovaj dio izložbe u potpunosti je interaktivan, odvojen od ostatka u tamnoj prostoriji crnih zidova i poda. Na sredini izložbenog prostora nalazi se povišena maketa Baške s kućama, a na određenim krovovima nalazi se dugmad. Zidovi su ispisani nadimcima u bijeloj boji, a pritiskom na određeno dugme na zidu ispod nadimka pojavljuje se tekst o tome kojoj obitelji odabrana kuća pripada, pojašnjenje podrijetla i značenja njihovog nadimka, te najzanimljivija priča vezana uz tu obitelj. Tako na primjer pritiskom na kuću u kojoj živi obitelj poznata pod nadimkom „Tustomeso“, legenda pojašnjava priču o njihovom bavljenju mesarstvom radi kojeg su i dobili nadimak. Ukoliko više posjetitelja pritišće dugmad u isto vrijeme snalaženje se olakšava tako što se na podu pale malene lampice koje vode od makete do mjesta na zidu s opisom obitelji (Sl. 63, 64 i 65).

10.5. Poštalice, vicevi, šale i način govora u kotlini

Bašku karakterizira konstantno prepričavanje istih lokalnih viceva koje su svi čuli nebrojeno puta u životu, te dok svi tvrde kako su oni proizašli iz istinitih priča, na pitanje o njihovom točnom izvoru, nitko nema odgovor, no mora se priznati kako je većina njih postala usmeno nasljeđe ovog kraja. Većina „diškorša“ vezana je uz nesporazume s turistima radi jezične barijere, no tu se nalaze i brojne zgode lokalnih stanovnika kao i one suvremenije smiješne situacije koje su se toliko ustalile da su ušle u svakodnevni govor. Također, način govora u Baški je specifičan, pošto je mjesto odvojeno brdom Treskavac od ostatka otoka. Bašćanski dijalekt je hibrid kvarnerskog primorskog dijalekta s elementima talijanskog, slavenskog, te indoeuropskog i

⁷⁹ M. MAGAŠIĆ, 2003., 50-54.

mezopotamskog govora i izgovora. Tipični bašćanski gotovo je izumro te ga danas pričaju tek najstariji stanovnici mjesta, dok su se mlađi ljudi više prilagodili standardnom čakavskom dijalektu radi boljeg sporazumijevanja s okolinom. Čisti bašćanski govor je izuzetno nerazgovjetan te ga čak ni čistokrvni čakavci i stanovnici obližnjih krčkih mjesta ponekad ne razumiju. Glavna karakteristika bašćanskog govora je korištenje nepalatalnog čakavizma, dok ostatak otoka priča čakavski.

Također, zanimljivo je razvlačenje slogova u kombinaciji sa slovom „r“, pa se tako na primjer riječ "prst" na starinskom izgovara „*paərst*“, pa često zvuči kao da su Bašćani u nemogućnosti izgovoriti čisto slovo „r“. Osim toga, koriste se riječi kao što je „jelek“ (sako bez rukava), „paljak“ (kutlača), „kanica“ (remen), „cikubernica“ (pepeljara), „angurija“ (lubenica), „hamenturnjak“ (kukuruz), te brojne druge koje su nerazumljive u mjestima iza Treskavca.

Ovaj dio izložbe organiziran je također tematski i mozaično, nudeći posjetitelju mogućnost samostalnog biranja puta shvaćanja poruke. Pošalice i vicevi predstavljeni su na ekranskom osvijetljenom zidu, uz prigodne ilustracije i pojašnjenja u slučaju nepoznatih riječi, a uz izložke postavljeni su i prigodni prijevodi razumljivi strancima s pojašnjenjima koja omogućuju shvaćanje humora unatoč jezičnoj barijeri.

Ovaj dio postava je vedriji i humorističniji kako bi se posjetitelje, već umorne od ozbiljnih priča, rasteretilo i razvedrilo prije izlaska iz muzeja. Tako slijedi priča o bakici Nanini, neustrašivoj lokalnoj prelji koju ni sama smrt nije pokolebala. Ova komična priča je istinita i mnogo govori o radišnosti i tvrdoglavosti Bašćana. Naime, starica Nanina živjela je u blizini župne crkve Sv. Trojice, a u vrijeme maškara lokalni zafrkant presvukao se u anđela te pokucao Nanini na vrata. Bakica otvori i propusti lažnog anđela u svoj dom i dalje predući vunu. Anđeo obavijesti Naninu kako ga je poslao Gospodin da joj poruči da sutra mora umrijeti. Iskrena Nanina odgovorila je anđelu „*reci ti Gospodinu da ja iman još puno tuje preje za prest*“. Ova komična anegdota prikazana je uz pomoć lutke starice Nanine koja sjedi uza zid u tradicionalnoj bašćanskoj narodnoj nošnji i prede vunu. Uz Naninu postavljen je i lik lažnog anđela, dok se u pozadini na ekranu odvija njihov dijalog na engleskom i hrvatskom jeziku. Kao i u prijašnjim eksponatima, priča se može pratiti i uz pomoć slušalica na oba jezika, audiovodič omogućava ostalim govornim područjima praćenje ove legende. Uz ovaj

postav instalirane su i legende koje pobliže opisuju priču kao i pojašnjenje iz čije je obitelji bila starica Nanina i gdje je točno živjela.⁸⁰

Uz određene priče postavljeni su dinamični izložci kao u primjeru „storije“ o Marici, koja nije znala voziti barku svoga muža no odlučila je pobjeći s njom, što je rezultiralo time da se vrtjela ukруг u luci dok motoru nije ponestalo goriva, a danas se u svakodnevnom govoru kad je netko nemiran kaže „*ca se vrtiš k'o Marica va krug?*“. Na postolju ispod kupolnog staklenog pokrova vitrine prikazana je maketa Marice u barci koja se vrti u krug. Redaju se zatim brojne priče, među ostalima i ona o malom Ivetu koji je dobio sat iz Amerike te nažalost, nije znao čitati vrijeme, no majka mu je objasnila kako trebaju stajati kazaljke kad je vrijeme za doručak, ručak, užinu i večeru. Ive je ponosno hodao po Baški s uzdignutom rukom pokazujući svoj novi sat, no kad ga je prolaznik upitao koliko je sati, Ive se našao u nezgodnoj situaciji, jer su kazaljke bile u položaju koji majka nije objasnila, pa je na pitanje spremno odgovorio: „*još ni niš!*“.⁸¹ Priča o Ivetu prikazana je na ekranu u formi animiranog crtanoг filma na jednostavan i minimalističan način, korištenjem tek obrisnih linija.

Nadalje, trodimenzionalna bi bila i priča o dva nepismena Bašćana koji su stigli u Rijeku, sjeli u kafić i shvatili da svi uz jutarnju kavu čitaju novine. Pa tako i njih dvojica odluče rastvoriti novine, no ubrzo ih je konobar upitao zašto ih drže naopako, na što su mu Bašćani odgovorili: „*Lahko je citat naprav, ma triba znat i znopak!*“.⁸² Ova komična priča prikazana je uz pomoć dviju lutki u tradicionalnoj bašćanskoj radnoj odjeći koji u rukama drže novine naopako, dok se na zidu u pozadini može vidjeti tekst koji prati ovu situaciju.

Pošalica od „Tonu od Špacija“, koji je pročitao u novinama da „dolar pada“, pa je tako na kraju rive čekao i gledao u nebo da uhvati koji dolar, također bi bila prikazana jednostavno na ekranu.⁸³ Tone bi stajao na kraju stilizirane rive i gledao u nebo mirno, dok bi se dolari prikazali kako padaju s neba.

Osim navedenih i brojnih drugih primjera, u ovaj dio stalnog postava uključuje se i aktualne ljude i događaje, te se taj dio izložbe mijenja svakih šest mjeseci, pa bi se tako, među ostalima, pojavila i priča o Đorđu Grandiću, pomalo ludom ribaru i samoprozvanom gusaru koji svakodnevno nasmijava domaće i turiste, tjerajući ih da se

⁸⁰ M. MAGAŠIĆ, 2003., 85.

⁸¹ M. MAGAŠIĆ, 2003., 99.

⁸² M. MAGAŠIĆ, 2003., 130.

⁸³ M. MAGAŠIĆ, 2003., 134.

pitaju je li to samo gluma ili je stvarno lud. Spomenutom „Đoku“ prije nekoliko godina je podignut i spomenik na kraju jedne rive, prikazujući ga u svojoj legendarnoj barci „*Torpedo blu*“ kako s uzdignutom rukom kreće u valove bure. Priča o Đorđu bila bi popraćena fotografijama, a u ovaj dio izložbe uključilo bi se i lokalno stanovništvo svojim snimkama, slikama i pričama vezanih uz Đorđa, dok se na ekranu prikazuje kratki dokumentarac o njemu. Nakon šest mjeseci, odabire se novi mještani Baške koji na svojevrsan i osebujan način obogaćuje život u Baški, te se slaže nova priča.

Ovim dijelom završava se stalni postav „Muzeja bašćanskih štorija“ koji ima zadaću zainteresirati posjetitelje za život i društvene okolnosti u Baški te ih bolje upoznati s ljudima i duhom kotline u kojoj žive ili ljetuju. Izbjegavajući tradicionalne etnografske elemente muzeja s izloženim predmetima koji često imaju problema s barijerama pri prenošenju poruke o kulturi određenog mjesta, „Muzej bašćanskih štorija“ etnografsku notu ukorporirao je u stvaranje interaktivnih multimedijalnih eksponata, na primjer opisujući stvarnu smiješnu situaciju s lutkama obučenima u tradicionalne nošnje. Time se izbjegava „dosada“ koju pojam muzeja predstavlja za brojne ljude, a sudjelovanjem posjetitelja u izložbi ustanova bi predstavljala reformirani muzej koji više goste ne smatra uljezima već ih poziva na dodirivanje predmeta i raspravu o njima.⁸⁴

10.6. *Legende i natpisi*

Legende i natpisi prate svaku izložbu i svaki stalni postav, a iako je dokazano kako prosječni posjetitelj pročitati tek otprilike desetinu svih tekstova, oni su bitni element svakog muzeja. Obraćanje pažnje na njihovu jasnost, jednostavnost, svrhu, duljinu i oblikovanje može povećati postotak pročitanih tekstova i time olakšati shvaćanje poruke koju muzej želi prenijeti svojim posjetiteljima.⁸⁵

Svaki dio izložbe mora na početku određene teme definirati tabla s nazivom izložbene cjeline, a na njoj se ne smije nalaziti više od nekoliko upečatljivih riječi. Na taj način su u „Muzeju bašćanskih štorija“ predstavljeni odjeljci. Nazivi cjelina su jednostavni - „*Povijest, legende i mitovi*“, „*Vjetrovi*“, „*Turizam*“, „*Obiteljski nadimci*“, „*Diškorš i štorije*“, a svih prate i engleski prijevodi, dok su u prostorijama postavljeni nešto dulji nazivi tema koji pobliže opisuju predstavljeno. Pri ulazu u svaku tematsku cjelinu, osim

⁸⁴ T. ŠOLA, 49-52., 96-98.,

⁸⁵ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 147.

naslova, posjetitelje dočekuje i sažeta uvodna legenda, koja poručuje što ih očekuje u narednim minutama putovanja kroz bašćanske priče, a čini ju otprilike 250 znakova.

Što se tiče samih eksponata, njih prate tekstovi vezani uz ono što predstavljaju, a uglavnom su postavljeni na osvijetljenu pozadinu kako bi bili lakše čitljivi, te za sve postoji hrvatska i engleska verzija, dok se drugi jezici (njemački, talijanski, češki i mađarski) mogu slušati uz pomoć audio vodiča osiguranih svakom posjetitelju na recepciji. Audiovodiči funkcioniraju na principu QR kodova postavljenih uz eksponate, a skeniranjem istih pokreće se priča o odabranom muzejskom predmetu, te se na taj način posjetiteljima omogućuje vlastito biranje puta shvaćanja izložbe. Slabovidni i slijepi posjetitelji imaju priliku dobiti vodič na Brailleovom pismu, ukoliko se ne bi odlučili za audio verziju. Također, ljudima sa slušnim invaliditetom ponuđena je i opcija korištenja mobitela (koji inače služi kao audiovodič) koji skeniranjem QR koda uz izložbeni predmet pruža mogućnost čitanja teksta na njemačkom, talijanskom, češkom i mađarskom jeziku.

Osim tekstova vezanih uz priče koje muzej predstavlja, u slučajevima korištenja lutki u narodnim nošnjama, starinskih predmeta i slično, uz eksponate stoje i legende koje opisuju predstavljene predmete. Radi postizanja jednostavnosti i čitljivosti tekstova, svi su izvedeni na isti način (naslovi su istaknuti nešto drugačijim fontom, dok se za dulje tekstove koristi font *Times New Roman*), ne mijenjajući font i boje, time postižući ujednačenost duž cijelog postava. Što se tiče samih tekstova, obraćena je pažnja na činjenicu da će ih čitati različiti profili ljudi, od djece i potpunih laika do znalaca, te su stoga formirani različiti tekstovi uz predmete kako bi svaka kritična skupina bila zadovoljena informacijama koje oni pružaju.⁸⁶

11. Povremene izložbe kao dinamika u životu muzejske ustanove

Povremene izložbe su snažan alat za ponovan posjet muzeju, te njima muzej pokazuje kako je vitalan i aktivan. Kao što je već prethodno navedeno, za povremene izložbe koristi se odvojeni longitudinalni prostor u prizemlju, koji služi kao galerija te pogoduje izlaganju slikovnog medija radi svoje malene širine, dok se za veće izložbe kao i projekte suradnje s prijateljskim ustanovama koristi prostor na katu, osmišljen kao višenamjenska prostorija.

⁸⁶ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 148-149.

Povremene izložbe uključuju lokalne umjetnike i kreativce koji često izvode svoje predmete od recikliranih predmeta koje je more izbacilo na površinu, te se na taj način promovira bašćanske rukotvorine, kao i važnost i ljepotu reciklaže. Osim toga, organizirati će i se tematske izložbe vezane svojom radnjom uz mjesto ili stanovnike kotline, pa bi se tako na primjer održavale izložbe na temu tradicionalnog bašćanskog pira, župe Baška, rada i ostavštine doktorice Zdenke Čermakove u mjestu, urbanizma mjesta od najranijih vremena do danas, poznatih *pekarica* koje su javno popisivale narudžbe kruha i izrađivale ga na rivi, kao i specifičnog *sinjanja*⁸⁷ ovaca. Na taj način povremene izložbe komuniciraju sa „Zavičajnim muzejom Baška“, kao i lokalnim ljudima i privatnim arhivistima, lokalnom udrugom „Sinjali“ i Turističkom zajednicom općine Baška, a produkt njihove suradnje bio bi vidljiv u izložbama vezanima uz crtice iz povijesti ovog mjesta bogatog kulturom. Izmjena povremenih izložbi utvrđena je godišnjim planom rada muzeja, a one bi se uglavnom izmjenjivale svakih 2-3 mjeseca, na taj način održavajući dinamiku i aktivnost muzeja čak i u zimskim mjesecima. Ljetni mjeseci bi bili nešto aktivnije pa bi se tako povremene izložbe i događanja češće izmjenjivala u prostoriji na prvom katu.

12. Eksterijer zgrade „Muzeja bašćanskih štorija“

Eksterijer „Muzeja bašćanskih štorija“ ima prostora za dodatne muzejske aktivnosti, a uz prethodnu adaptaciju i uređenje postaje u potpunosti funkcionalan i estetski zadovoljavajući. Osim već navedene obnove fasade, muzejsko pročelje osvijetljeno je nenapadnim reflektorima blagih boja uvečer kako bi se zgrada bolje uočavala s šetnjice, a istovremeno bila nenametljiva kako susjedima tako i okolišu.

Na ulazu u zgradu postavljene su klupe u hladovini koju čini portik i obližnje drveće, a u malenim vrtovima koji flankiraju glavno stubište zasađene su mediteranske biljke karakteristične za ovo područje, popraćene pločicama s njihovim nazivima (lavanda, ružmarin, itd.).

Prostor sa zapadne strane zgrade trenutno se koristi kao parkiralište, no uređenjem postojećih „tribina“, osmišljen je kao ugodan prostor za sjedenje s jastucima i *hammock* ležaljka, kako bi se omogućilo brojne aktivnosti muzeja u toplijim mjesecima godine. Ovaj prostor koristi se za održavanje tribina, koncerata, predavanja, predstava i

⁸⁷ Označavanja.

radionica, a određenim danom u tjednu otvoren je za automobile dok se na zapadnom pročelju zgrade odigrava projekcija, pretvarajući prostor u autokino (Sl. 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71 i 72).

Uzbrdica koja vodi ka muzeju djelujući kao svojevrsni propileji uzdižući zgradu *Narodnog doma* iznad šetališta osvjetljena je s obje strane lampama s nježnim svjetlom, koje su gotovo nevidljive s prilaza i ne narušavaju prostor, već bi upućuju i osvjetljavaju put ka muzeju.

Duž čitave Baške postavljeni su prigodni znakovi koji upućuju na to kako doći do muzeja, a kroz mjesto je moguće naići i na „tajnovite simbole“ u formi glagoljskih slova koji uz sebe sadržavaju enigmatske poruke, kao na primjer „*pronaći ćeš me na uzvisini*“, „*čekam te tamo gdje miriše voće*“ (pošto se muzej nalazi u blizini tržnice voćem), čime bi se zainteresirali posjetitelji koji će sami potražiti muzej na zanimljiv način. Približavanjem muzejskoj zgradi „*poruke*“ postaju učestalije, kako bi posjetitelji dobili dojam da se polako približavaju muzeju.

13. Muzej prema društvu, „Muzej bašćanskih štorija“ kao prijatelj posjetitelja

„Muzej bašćanskih štorija“ stremi ka definiciji reformiranog muzeja otvorenog prema publici, a sve su njegove karakteristike, od arhitekture, izložbe i programa do recepcije, kafića i suvenirnice osmišljene prema potrebama posjetitelja. Riječ „muzej“ često u mašti laika otvara sliku prohladne hramolike zgrade u kojoj vlada smrtna tišina, dok zaposlenici mrko gledaju posjetitelje koji se previše približe eksponatu. Također, često posjetitelji nisu ugodno pozdravljeni i prihvaćeni na samom ulazu, ni informirani o banalnim stvarima kao što je na primjer postojanje garderobe, te često muku muče noseći kapute i torbe, otežavajući i uništavajući sami sebi posjet nekom muzeju. Iako se muzeji lagano odmiču od ovog načina pristupanja posjetiteljima, svugdje se još mogu pronaći ovi „tradicionalni“ primjeri muzejskih ustanova, pogotovo kada se priča o Republici Hrvatskoj. Svrha novih, reformiranih muzeja je upravo otvorenost multimediji, interakciji posjetitelja s muzejskim predmetom te stvaranju toplog ugodaja radi kojeg se gosti muzeja osjećaju ugodno i opušteno. Takav način odnosa muzeja prema svojim korisnicima omogućuje i bolje prenošenje poruke koju muzej i njegovi

predmeti nastoje prenijeti, kao i dinamičnost koja ideju ponovnog posjeta istom muzeju ne čini uzaludnom.⁸⁸

Muzej također ima i zadovoljavajuće radno vrijeme, te ne stavlja ključ u svoju bravu po završetku sezone prvog dana rujna, već svoje aktivnosti i programe održava i tijekom zime, iako u nešto skraćenom radnom danu. Zgrada je u ljetnoj sezoni otvorena od 9:00 – 24:00 sata, nudeći time mogućnost posjeta kako gostima tako i sezonskim radnicima koji radi svojih radnih smjena nikad ne stižu posjetiti lokalne „atrakcije“. Zimi je pak radno vrijeme skraćeno na jednu radnu smjenu, te muzej svoja vrata drži otvorenima od 10:00 do 18:00 sati, a u iznimnim prilikama i događanjima, radno vrijeme se modificira. „Muzej bašćanskih štorija“ sudjeluje i u „*Noći muzeja*“, uključujući se tako u državnu mrežu muzeja koji slave ovu manifestaciju.

13.1. „Muzej bašćanskih štorija“ i lokalna zajednica

Muzej uvelike uključuje lokalnu zajednicu u svoj rad, te stanovnici Baške imaju mogućnost sudjelovati u stvaranju i izvođenju programa i aktivnosti muzeja. Kao što je već i prije spomenuto, „lokalci“ imaju mogućnost izlagati svoje radove na povremenim izložbama muzeja, dok se autohtoni suveniri i djela mještana prodaju u muzejskom dućanu. Također, mještani imaju prednost pri zapošljavanju u muzeju, kao i mogućnost sudjelovanja u kostimiranim paradama.

Tijekom ljetnih mjeseci, u suradnji s lokalnom kulturnom udrugom „*Sinjali*“, koja se brine o održavanju tradicije i običaja Baške, organizira se tradicionalni bašćanski pir u trajanju od tri dana. Krenuvši od prosidbe do samog vjenčanja, brojni mještani uključeni su u rekreiranje tradicije putem ovog događaja koji se odvijao duž cijelog mjesta. Osim bašćanskog pira, obnoviti će se i nekoć održavana „modna revija“ tradicionalnog starinskog donjeg rublja, koja je izazvala veliko zanimanje stranih posjetitelja, kao i veliku zabavu lokalnih mještana koji su gledali svoje mlade i starije sugrađanke u starinskim intimnim kreacijama.

Također, ponovo su pokrenuti i turniri u briškuli i trišeti u organizaciji muzeja, te se održavaju na otvorenom prostoru muzeja ili, u slučaju lošeg vremena, unutar zgrade. Osim kartaških igara, ponovo će se zaigrati i već zaboravljena starinska „tombola“, boće

⁸⁸ T. ŠOLA, 2003., 49-53.

i špekule, a stariji stanovnici imati će mogućnost učiti posjetitelje ovim tradicionalnim načinima zabave na radionicama u sklopu muzeja.

Prvi vikend u mjesecu srpnju donosi „Ribarski dan“, pučku feštu na kojoj je nekoć sudjelovalo čitavo stanovništvo sela, dok se danas ovo tradicionalno događanje unatoč naporima udruge „Sinjali“ i udruge mladih „Lampada“ svelo na nekoliko štandova s prženim lignjima. Ponovo bi se potaklo stanovništvo na nošenje ribarskih majica, crvenih marama i očišćenih tikvi punjenih vodom tijekom cijelog ribarskog vikenda, dok se u muzeju održavaju predavanja o značaju tih dana kao i projekcije kako su Ribarski dani nekada izgledali. Nošenje ribarske mreže kroz selo i danas je prisutno, no povorka je mnogo kraća i u njoj često sudjeluju ljudi koji ne predstavljaju lokalno stanovništvo, dok je nekoć ovo događanje okupljalo veliki broj mještana koji su na svojim ramenima nosili mrežu kroz čitavo mjesto do Vele plaže gdje bi ju simbolično bacili u more te kasnije izvukli na plažu. Kako bi se nošenju mreže vratilo „staru slavu“, muzej u suradnji s vrtićem „Katarina Frankopan“ i osnovnom školom „Fran Krsto Frankopan“ organizirati će povorku u kojoj djeca i odrasli prenose mrežu do plaže. Također, organizirati će se i tradicionalne igre kao što su povlačenje konopa, hodanje po namašćenoj gredi iznad mora i slično.

Posjetitelji tako imaju mogućnost i sudjelovati u aktivnostima kao što je oblačenje u tradicionalnu odjeću, gdje prisustvuju predavanju o bašćanskoj narodnoj nošnji i njenim dijelovima. Također, u suradnji s bašćanskim kulturno-umjetničkim društvom „Šoto“, posjetitelji imaju priliku učiti folklorne plesove ovog kraja (*Korak, Redići, Šoto, Tanci, Polka, Mrča, Rašpa*).

Teritorij općine Baška započinje monolitom slova a („az“) na vrhu brda Treskavac netom prije spuštanja u dolinu, a kroz čitavu dolinu i sva mjesta protežu se sva slova azbuke. Većina ih je nešto manja i uklesana u kamen, dok se u Jurandvoru nalazi monolit slova l („ljudje“) označavajući tako crkvu svete Lucije, a na ulazu u Bašku veliko slovo b („buki“) aludirajući na paraf mjesta. Prolazeći mjestima nižu se ostala slova na prominentnim mjestima, a sve kulminira na tzv. „Staroj rivi“ u centru mjesta, na čijem vrhu se na podu nalazi velika ruža vjetrova čije središte čini slovo („omega“). Svako slovo na sebi ima maleni „reljef“ preko kojeg se može postaviti papir i lagano preći olovkom kako bi ostali obrisi određenog slova azbuke. Svojedobno je turistička agencija mjesta nudila u svojem dućanu slikovnicu koja prati sva slova i na svakoj stranici traži ucrtavanje obrisa tih malenih reljefa, potičući tako posjetitelje

Baške na otkrivanje Baške, Batomlja, Jurandvora, Drage Bašćanske i brda Sveti Ivan. „Muzej bašćanskih štorija“ ponovo će pokrenuti korištenje tih slikovnica, a svaki posjetitelj bi dobio besplatni primjerak. Također, organizirati će se i „terenska nastava“ u kojoj će ili član udruge „Sinjali“ ili kustos muzeja provoditi posjetitelje po bašćanskoj glagoljaškoj stazi objašnjavajući njena slova i razloge postavljanja istih na točno određena područja. Osim toga, pokrenuti će se i glagoljaška školica u tijeku ljetnih mjeseci u kojoj bi mogla sudjelovati lokalna djeca kao i turisti, prilikom čega bi muzejski pedagog organizirao i izlete u obližnja mjesta (Gabonjin, Krk, Vrbnik,...) obilježena glagoljicom, kao i u samu Svetu Luciju, u kojoj bi djeca imala priliku prepoznavati slova na replici Bašćanske ploče.

Osim toga, u suradnji s muzejom organizirati će se i izleti s vodstvom na područje bivšeg kaštela Baška na brdu Sveti Ivan, kao i na prostor nekadašnje Corinthije u blizini Vele Luke.

Bitan je i *feedback* posjetitelja, pa bi ih tako na izlasku iz muzeja dočekala knjiga utisaka i interaktivni ekrani s nekoliko pitanja o iskustvu doživljenom u „Muzeju bašćanskih štorija“. Na taj način muzej ima uvid u dobre i loše strane ustanove, te može napraviti SWOT analizu i raditi na poboljšanju nedostataka.

13.2. Muzejska vodstva

Odlika svakog modernog muzeja je dobro promišljen program vodstva kroz muzejski postav. Muzeji moraju poslužiti društvu za proširenje njihovog obrazovanja i intelekta, no na drugačiji način no što se to radi u obrazovnim ustanovama kao što su škole i fakulteti. Obilazak muzejskog postava kroz vodstvo često biraju posjetitelji koji su po prvi puta u određenom muzeju, ali i oni koji preferiraju ljudski kontakt.⁸⁹ Muzejsko vodstvo mora ponuditi neformalan i opušteniji vid obrazovanja, te mora biti usmjereno ka shvaćanju konteksta nekog predmeta, na način koji će posjetitelju biti razumljiv i zanimljiv. Treba se uzeti u obzir činjenica da nisu svi posjetioci obrazovani u poljima etnografije, povijesti, povijesti umjetnosti i slično, većina su laici željni upijanja znanja prezentiranog na njima shvatljiv način. Posjetitelj mora biti u centru osmišljavanja programa vodstva, te se treba predvidjeti sve dobne i interesne skupine koje mogu posjetiti muzej, što znači da mora postojati više različitih vodstava

⁸⁹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 229-231.

namijenjenih različitim grupama. Kustos se mora pripremiti na komunikaciju s posjetiteljima, a ona ne smije biti jednostrana te se treba nastojati uključiti drugu stranu u raspravu, poticati ih na pitanja i komentare. Također, treba se promisliti o činjenici da posjetioci jednostavno nemaju kako znati određene informacije koje se kustosu čine banalnima, pa stoga mora biti spreman na različita pitanja te prema tome oblikovati vodstvo, s dobrim temeljima postavljenim na osnovnim informacijama.⁹⁰ Komunikacija se mora pomaknuti za jedan stupanj, kustos ne smije samo opisati djela na stručan način, već mora propitkivati posjetiteljevu maštu kako bi ga samog naveo na zaključak. Posjet muzeju mora predstavljati doživljaj, a ne tek puko nabranje informacija u polumračnom, zagušljivom prostoru.

13.2.1. Vodstva namijenjena djeci

Suhoparna muzejska vodstva u kojem se djeci iznosi jednostrana komunikacija nemaju pretjeranog smisla, prvenstveno radi činjenice što su djeca nemirna te im pozornost i fokus ne traju dugo. Stoga, mora se osmisliti vodstvo u kojem se djeci postavljaju pitanja na koja ona mogu dati jednostavan odgovor. Na primjer, u „Muzeju bašćanskih štorija“ djecu se može zaintrigirati pitanjima „znate li što je bura?“, „kako vaša obitelj kaže pepeljara?“, „koliko dijelova nošnje vidite na lutki?“. Pošto djeca vole taktilni kontakt s predmetima, mora se predvidjeti dijelove izložbe koje mogu dotaknuti, pa im se tako na primjer može omogućiti dodirivanje narodne nošnje uz nadzor, uz pitanje „koliko podsuknja možete pronaći ispod glavne haljine“. Za takve stvari previdene su i kopije predmeta, kako se izvorni predmeti ne bi uništili. Također, organizirana je suradnja s osnovnom školom u Baški, te učitelji imaju mogućnost planirati posjete muzeju paralelno s nastavom koju djeca prate, pa se tako određene lekcije (na primjer iz Prirode i društva ili Povijesti) mogu održati u samom prostoru muzeja. Također, muzejski pedagog najviše radi s djecom te osmišljava radionice i vodstva uz pomoć crtanja, traganja i igranja različitih igara. Na primjer, djecu iz Baške bi se na dijelu izložbe o turizmu i Veloj plaži upitalo da nacrtaju ono što ih najviše podsjeća na ljetovanje u mjestu, a njihovi radovi bi kasnije bili izloženi. Osim crtanja, maleni posjetitelji igrali bi igru traganja po muzeju, u kojoj su po ustanovi postavljene poruke koje ih vode do konačnog rješenja koje moraju pronaći. Na primjer, u muzeju je

⁹⁰ T. ŠOLA, 2003., 138-144.

sakriven neki predmet (klupko domaće vune, maleni suvenir bašćanske ploče, itd.), te ga oni uz pomoć praćenja postava i priča napisanih na papirićima razmještenima po muzeju moraju pronaći. Nakon uspješnog obavljanja zadatka, djeca na poklon dobiju simbolične nagrade u vidu suvenira iz muzejskog dućana.

Učenici viših razreda također su delikatna skupina kao i srednjoškolci, te se na njihovu potpunu koncentraciju ne može računati ukoliko im se kustos obraća na standardan način u kojem on priča, dok druga strana sluša. Mladi uvijek imaju svoj stav prema nečemu, a u ovoj dobi ih nije strah ga naglasiti. Ta karakteristika ove skupine se može iskoristiti međusobnom komunikacijom, propitkivanjem njihovog znanja, sličnih iskustava kao i korištenjem humora kroz priču o postavu. Također, program namijenjen ovoj dobnoj skupini uključivao bi debate i rasprave nakon muzejskih vodstava koje bi se održavale u prostoriji za koncerte i povremene izložbe na prvom katu.⁹¹

13.2.2. Vodstva namijenjena odraslima

Odrasli ljudi su skloniji „standardnim“ vodstvima, u kojima kustos priča, a oni slušaju i sami spoznaju. Vodstva se može organizirati različito, ovisno o potrebama i vrsti grupe. Pristup studentima ovisi i o vrsti studija koji pohađaju, a kako bi se koncentriranost održala na visokoj razini, treba uspostaviti dijalog s njima i poticati ih na pitanja. Kustos može očekivati različite skupine ljudi, od onih koji su u potpunosti neupućeni u teme muzeja, do onih koji se prave „sveznalice“, ali i ljudi koji zbilja poznaju tematiku. Stoga, vodič mora biti oboružan znanjem i dobrim komunikativnim vještinama kako bi bio spreman na sva pitanja i sve situacije.

Skupine treće životne dobi također su česti posjetioци muzeja, te se kod njih kustos mora pripremiti na nešto kraće i lakše vodstvo, iz razloga što im većini nije ugodno dugo stajati i hodati. Također, zanimljiva je veza starijih ljudi s djecom, te bi muzej organizirao radionice u kojima bi se te dvije dobne skupine udružile u stvaranju određenih projekata (izrađivanju šurlica, modeliranju Bašćanske ploče od gline, heklanju, igranju briškule, itd.)

Tijekom ljetnih mjeseci, muzej organizira kostimirana muzejska vodstva, u kojima posjetitelje kroz postav vode različiti likovi vezani uz bašćansku povijest.

⁹¹ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 238-239.

13.2.3. Vodstva namijenjena osobama s invaliditetom

Osobe s invaliditetom zahtijevaju poseban tretman prilikom vodstva, a ovisno o invaliditetu, kustos i muzejski pedagog osmišljavaju vodstvo i radionice. Tako su za slijepe i slabovidne osobe izrađene replike muzejskih predmeta kako bi ih oni mogli taktilno doživjeti. Osobe oštećenog sluha imale bi priliku biti provedeni kroz muzej s osobom koja poznaje znakovni jezik, te im na taj način pruža isti tretman kao i ostalim posjetiocima.

Također, organizirale bi se i aktivnosti za osobe s invaliditetom (namotavanje „valčića“,...), dok bi za mentalno zaostale osobe bile predviđene specijalizirane terapijske radionice (crtanja, slikanja, modeliranja, igre i slično).⁹²

14. Muzejske publikacije

„Muzej bašćanskih štarija“ kao i svi ozbiljni muzeji izdaje različite publikacije namijenjene posjetiteljima muzeja kao i stručnjacima. Publikacije su važan faktor u širenju znanja izvan zidova ustanove, kao i u postavljanju muzeja u širi kontekst. Muzejske tiskovine vezane su uz teme muzeja te prate njegov rad i postojanje, a njihovo stvaranje financiralo bi se isključivo iz prihoda ostvarenih kupnjom publikacija, pri čemu marketing igra veliku ulogu. Kvalitetne publikacije oduzimaju mnogo vremena, te je poželjno odrediti povoljno vrijeme za stvaranje istih, što bi vjerojatno bila zima, kada je obujam posla u vidu posjetitelja muzeja bitno manji.⁹³

Muzej u svojoj ponudi tiskovina proizašlih iz ustanove nudi vodiče, kataloge, monografije, brošure i reklamne letke. Reklamni leci, katalogi i brošure su besplatni, a tijekom ljetnih mjeseci dostupni su u turističkim agencijama i hotelima, dok muzej zapošljava studente preko studentskog ugovora za dijeljenje istih po mjestu i čitavom otoku Krku. Također, muzej bi izdavao polugodišnji časopis koji objavljuje članke relevantne za muzej, Bašku i kotlinu, obavijesti o istraživanjima na ovom području i slično.⁹⁴

⁹² R. BREZINŠČAK, 2008., 118-120.

⁹³ T. AMBROSE – C. PAINE, 2012., 99-101.

⁹⁴ A. GOB – N. DROUGUET, 2007., 218-219.

Vodiči su namijenjeni posjetiteljima, te se oni naplaćuju u muzeju, a dostupna je pisana i audio verzija. Katalog je pak nešto stručnija publikacija namijenjena stručnjacima u poljima koje dotiču teme „Muzeja bašćanskih štorija“, te on spada u znanstvene tiskovine, a dostupan je također u muzejskog trgovini kao i u webshopu muzeja. Što se tiče publikacija namijenjenih djeci, muzej izdaje knjižice prilagođene toj dobnoj skupini u vidu didaktičkih bojanki, križaljki i mozgalica. Pod muzejske publikacije mogu se svrstati i članci objavljeni na web stranici muzeja, koji su u današnje vrijeme sveprisutnosti interneta zanimljiviji i dostupniji nešto mlađoj publici.

15. Marketing u „Muzeju bašćanskih štorija“

Marketing je veoma važna grana svake ustanove, tvrtke i obrta, on postavlja produkt na tržište i u svijet, intrigira ljude da se raspituju o njemu, te ga, u slučaju muzeja, i posjete. Promocija muzeja vrši se različitim putevima, a „Muzej bašćanskih štorija“ zapošljava osobu specijaliziranu upravo za to. Najlakši put reklamiranja ustanove predstavljaju leci i plakati koji su postavljeni na uočljivim i prominentnim položajima koje je nemoguće ne vidjeti. Distribucija letaka je pomno promišljena, te je uvijek osigurano da određene agencije, hoteli i javne ustanove imaju dovoljno letaka muzeja. Osim toga muzej se reklamira putem lokalnih radija (Radio Otok Krk, Radio Rijeka, Radio Trsat, Radio Korzo,..) i novina (*Naša Baška, Novi List,..*) gdje se predstavljaju programi i radionice muzeja.

Današnje vrijeme društvenih mreža ne smije se zanemariti, iako se to čini nekonvencionalno i pomalo neozbiljno, internetska paleta web stranica donosi najveću moguću promidžbu. Stoga, muzej mora održavati aktivnima svoje *Twitter, Facebook* i *Instagram* račune, jer upravo to je ono što će privući mlađu publiku u „Muzej bašćanskih štorija“. Osmišljen bi bio i društveni profil „tradicionalne Bašćanke“, te bi se fiktivna osoba predstavila kao stanovnica mjesta koja „putuje kroz vrijeme“ i tako objavljuje zanimljive fotografije i „statuse“ o svojim aktivnostima u Baški. Tako bi se ovu izmišljenu osobu moglo vidjeti kako se kupa na plaži početkom 20. stoljeća, pere rublje na javnom bunaru, sudjeluje u tradicionalnom piru i slično.

Na oglasnim televizijama hotela i turističkih agencija prikazivala bi se reklama za „Muzej bašćanskih štorija“, dok bi po mjestu letke dijelile kostimirane osobe, a prednost za ovaj posao bi se dala studentima.

16. Zaključak

Cilj ovog diplomskog rada bilo je predstavljanje projekta idejnog muzeja pod nazivom „Muzej bašćanskih štorija“ i njegovog odnosa s lokalnom zajednicom, te njihovim povezivanjem kako bi se stvorila kvalitetna kulturna ustanova na području općine Baška.

Planiranjem ovog idejnog muzeja shvatila sam koliko je opsežan i složen proces osnovati i osmisliti kvalitetnu muzejsku ustanovu, a prilikom osmišljavanja naišla sam na brojne dileme i probleme te pokušala naći smisleno i logično rješenje za svaki. Od jednostavnijih nedoumica kao što je pitanje tko bi bio osnivač muzeja, do onih složenijih kao što je planiranje adaptacije stare zgrade i preuređenje njenog tlocrta, odluke su se svakodnevno mijenjale u nastojanju stvaranja čim optimalnijeg i boljeg rješenja.

„Muzej bašćanskih štorija“ u potpunosti se koncentrira na svog posjetitelja, te ga nastoji uključiti u svoje ciljeve i priče komunicirajući s njim interaktivnim eksponatima, vodstvima, radionicama i pomno promišljenim edukativnim programom. Muzej se prilagođava svim dobnim skupinama, kao i osobama s invaliditetom, na taj način tretirajući sve svoje posjetitelje na adekvatan način. Lokalna zajednica uključena je u rad muzeja putem volonterstva, angažiranja u vođenje radionica (kao što je učenje igranja briškule i trišete, pravljenja valčića i ostalih autohtonih jela, učenja folklornih plesova i slično), prednosti pri zapošljavanju muzejskog osoblja, kao i predstavljanja lokalnih umjetnika i obrtnika koji izrađuju suvenire specifične za ovaj kraj. Takav odnos stvara zajednicu koja je zanimljiva kako lokalnom stanovništvu, tako i turistima koji se žele povezati s mjestom koje svake godine posjećuju. Povezivanjem s drugim muzejskim i kulturnim ustanovama stvorila bi se mreža i suradnja koja omogućuje kreiranje kvalitetnog programa muzeja.

Približavanjem muzejske ustanove svojim posjetiteljima predstavljanjem priča s kojima se mogu poistovjetiti kroz komičnu notu koja se provlači čitavim postavom, „Muzej bašćanskih štorija“ odmaknuo bi se od tradicionalnog zavičajnog muzeja s etnografskim predmetima koji su često nepovezani i ne tvore cjelokupnu „priču“, pa je često njihov cilj nejasan. Cilj ovog muzeja bio bi povezati stanovnike i posjetitelje s *duhom* ovog

kraja i načinom življenja koji je specifičan za ovaj, brdima, morem i kršem izoliran kraj i njegovom „mikrokulturom“.

„Muzej bašćanskih storija“ osmišljen je kao ideja, a meni je kao njejoj autorici u potpunosti jasno kako Baška nema sredstava za ovaj ambiciozni projekt, no ideje i kreativnost su besplatni, a njihovo razrađivanje može dovesti do manjih projekata koji će jednog dana omogućiti upravo ovaj hipotetski muzej. Kao stanovnica i zaljubljenica u ovo primorsko mjesto smatram da i sama premalo znam o povijesti i kulturi Baške, upravo radi zapostavljanja kulture u samoj kotlini.

Radi neadekvatnog muzeja, nezainteresiranosti za postizanje uvjeta za povratak Bašćanske ploče u svoje rodno mjesto kao i nedostatak informacija, arhiva i knjižnice, Bašćani su u nemogućnosti saznati nešto više o svojem podrijetlu i povijesti. Otvaranjem novog muzeja koji bi obuhvatio nekoliko aspekata povijesti i kulture bašćanske doline, zainteresiralo bi se kako lokalno stanovništvo, tako i turisti za događaje i aktivnosti koje bi on nudio. Vitalnost i rad muzeja u zimskim mjesecima održavao bi mjesto življim i veselijim, a suradnja s lokalnim stanovništvom pružilo bi priliku za razbijanje dosade u hladnim i burnim zimskim danima.

Pravi projekt muzeja zahtijeva detaljno istraživanje i konzultiranje sa stručnjacima u području povijesti, etnografije, lingvistike, arhitekture, dizajna i brojnim drugim sferama, a on bi zauzeo mnogo više stranica od ovog diplomskog rada, no za takav rad ima vremena u budućnosti. Ovaj diplomski rad ima cilj potaknuti zainteresirane stanovnike Baške na buđenje kulture u mjestu, počevši od jednostavnih projekata kao što je čišćenje i obnova lokalnog zavičajnog muzeja. Nakon manjih radova i akcija može se početi razmišljati o nešto većim idejama, kao i prijavljivanje na europske fondove, koji projekt „*Muzeja bašćanskih storija*“ čak i čine mogućim. Ideja ovog muzeja u ovom je slučaju koncentrirana na Bašku, iz razloga što mi je ona najpoznatija i najbliža, no ona bi bio primjenjiva svim mjestima i gradovima koji se odluče napraviti nešto slično. Ovakav muzej povezao bi lokalno stanovništvo na novoj, zabavnoj i edukativnoj razini, čineći zajednicu malog mjesta prisnijom.

17. Literatura

AMBROSE TIMOTHY – PAINE CRISPIN

Museum Basics, New York, 2012.

BAUER, ANTON

Muzejska pedagogija, u: *Museology No. 17.*, Zagreb, 1974., 101-111.

BEKIĆ LUKA – VIŠNJIĆ JOSIP

Južni dio antičke nekropole na položaju Sv. Marko – Baška, u: *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 2008., 209-257.

BLEČIĆ KAVUR, MARTINA

Na razmeđu svjetova za prijelaza milenija: Kasno brončano doba na Kvarneru, Arheološki muzej u Zagrebu, 2014.

BOZANIĆ, ANTON

Baška i bašćansko područje – povijesni hod i drevna župa, Baška, 2017.

BREZINŠČAK, RENATA

Muzejske aktivnosti kao terapijska pomoć osobama s posebnim potrebama - primjer iz Hrvatskog prirodoslovnog muzeja, u: *Informatica museologica 40*, Zagreb, 2008., 118-120.

BUCK REBECCA A. – ALLMAN GILMOUR JEAN

The New Museum Registration Methods, Washington DC, 2001.

CAPIĆ, MARINKO

Saniranje potpornog zida šetnice i formiranje plaže u Baški na Krku, u: *Građevinar 57 – 3*, 2005., 163-167.

FALETAR, SANJICA

Volonteri u muzejima, u: *Informatica museologica 33*, Zagreb, 2002., 52-56.

FORTIS, ALBERTO

Put po Dalmaciji, Split, 2004. (izvornik: *Viaggio in Dalmazia*, Venezia, 1774.)

FUČIĆ, BRANKO

Bašćanska ploča kao arheološki predmet, u: *Časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu*, No. 6-7-8, Zagreb, 1957., 247-262.

FUČIĆ, BRANKO

Terra Incognita, Zagreb, 1997.

GOB ANDRÉ – DROUGUET NOÉMIE

Muzeologija – povijest, razvitak, izazovi današnjice, Zagreb, 2007.

MADER, BRIGITTA

Die Forschungen der Prähistorischen Kommission auf der Insel Krk (Veglia) von 1895 und 1912. – II: Die Untersuchungen eisenzeitlicher Gräber durch Josef Szombathy und Michael Abramić in *Besca nuova* (Baška) – Flur *Sveti Kristofor* 1912 und Eduard Nowotny in *Bescavalle* (Draga Bašćanska) 1895, *Annalen des Natur historischen Museums in Wien 107 A*, Wien, 2006., 239-266.

MAGAŠIĆ, MAURICIJE

Bašćansko područje: smjernice razvoja, Krk, 1976.

MAGAŠIĆ, MAURICIJE

Kaštel Baška i njegovo područje, Krk, 1999.

MAGAŠIĆ, MAURICIJE

Bašćanske besede (legende, povijesne priče, osvrti, anegdote, dosjetke), Baška, 2003.

MARIĆ, IVONA

Istraživanje podrijetla umjetnina u muzejima, u: *Informatica museologica 44*, Zagreb, 2013., 60-68.

MAROEVIĆ, IVO

Uvod u muzeologiju, Zagreb, 1993.

MIMICA, BOŽO

Nalazi novca iz Jurandvora i otoka Krk a s osvrtom na optjecaj novca u vrijeme nastanka Bašćanske ploče, u: *900 godina Bašćanske ploče*, (ur.) Petar Strčić, Baška, 2000., 105-122.

MIROSAVLJEVIĆ, VLADIMIR

Impresso-cardium keramika na otocima Cresa, Lošinja i Krka, *Arheološki radovi i rasprave II*, 1962., 175-205.

REGAN KREŠIMIR – NADILO BRANKO

Stare crkve u jugoistočnom dijelu otoka Krka, *Građevinar 61- 11*, HSGI Zagreb, 2009., 1075-1087.

STARAC, RANKO

Sulla scoperta di un'altra chiesa paleocristiana nell'isola di Krk (Veglia), *Hortus Artium Medievalium- Vol. 2*, 1996., 137-142.

ŠILJEG, BARTUL

Arheološko istraživanje lokaliteta Mala luka i Baška na Krku 2007., *Godišnjak Instituta za arheologiju IV*, 2008., 84-87.

ŠOLA, TOMISLAV

Eseji o muzejima i njihovoj teoriji : prema kibernetičkom muzeju, Zagreb, 2003.

TRINAJSTIĆ, MLADEN

Simbolu Baške prijete opasnost, čuvena Vela plaža se u deset godina „stanjila“ čak – tri metra!, u: *Novi List*, 7.3.2016

TRINAJSTIĆ, MLADEN

Što će biti s Velom plažom u Baški: Biseru Kvarnera prijete nekoliko opasnosti, u: *Novi list*, 7.3.2017.

VEŽIĆ, PAVUŠA

Arhitektura crkve i pregrade kora Svete Lucije u Jurandvoru, u: *900 godina Bašćanske ploče*, (ur.) Petar Strčić, Baška, 2000., 165-187.

VUJČIĆ, DAVORIN

Idealni kustos u maloj sredini, u: *Informatica museologica* 34., 2003., 41-43

Internetski izvori:

ICOM Code of ethics for Museums, 2017.

Opća skupština ICOM-a, Beč, 2007., (<http://icom.museum/the-vision/museum-definition/>)

Turistička zajednica općine Baška, *110 godina turizma u Baški*, Baška, 2014., <http://www.tz-baska.hr/110godina/1904-1912.html> (preuzeto : 2.7.2017.)

Vejske legende : Legenda o pomorskim Matanima i gradu Korintija, <http://otok-krk.org/krk/hrvatska/vejske-legende-legenda-o-pomorskim-matanima-i-gradu-korintija> , (preuzeto: 20.5.2017.)

Zakoni i pravilnici:

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije, Zagreb: Narodne novine, 2002.

Zakon o muzejima, Zagreb: Narodne novine, 2015.

Museum and its visitor – project concept of "The Museum of Baška Tales"

Abstract:

"The Museum of Baška Tales" is first and foremost an idea of a museum institution in Baška valley. Arising out of dissatisfaction, caused by cultural stagnation in Baška, as well as complete absence of adequate and quality museum on this territory, *"The Museum of Baška Tales"* sets connecting the community, visitors, culture and museum institution as its main goal. Shaping the museum according to the needs of a visitor, it becomes interactive, living and breathing organism, and its heart beats along with the local community.

The permanent display sets its foundations on the spirit of this valley, while adding a mystical and humoristic touch to its historical and ethnographical theme by narrating local myths, legends, jokes and events. Willing to accept changes and updates, this project serves as an initiator of the cultural domain in Baška, which currently chronically lacks quality content. This museum institution would revive the life of community in Baška throughout the whole year.

Keywords: „Muzej bašćanskih štorija“, museum, culture, Baška, community, *heritage* museum, “The Museum of Baška Tales”

18. Prilozi

Popis slika

1. Lokaliteti sa slojevitim ostacima koji sežu od vremena Liburna do 7. stoljeća, (foto: Štefanija Fruk)
2. Fibula „bašćanskog tipa”, fotografija, (izvor: BRIGITTA MADER, 2005., 241)
3. Istraživanje rimske nekropole u centru Baške, podno crkve sv. Marka ,(izvor: LUKA BEKIĆ – JOSIP VIŠNJIĆ, 2008.)
4. Istraživanje rimske nekropole u centru Baške, podno crkve sv. Marka, (izvor: LUKA BEKIĆ – JOSIP VIŠNJIĆ, 2008.)
5. Primjer groba pod tegulama, s lokaliteta „Sveti Marko”, (izvor: LUKA BEKIĆ – JOSIP VIŠNJIĆ, 2008.)
6. Primjer paljevinskog groba s lokaliteta „Sveti Marko”, (izvor: LUKA BEKIĆ – JOSIP VIŠNJIĆ, 2008.)
7. Primjeri ukopa u amforama s lokaliteta „Sveti Marko”, (izvor: LUKA BEKIĆ – JOSIP VIŠNJIĆ, 2008.)
8. Ostaci *ville rustice* kod crkve sv. Lucije u Jurandvoru, (foto: Nicola Valenza, izvor: Google Earth)
9. Tlocrt ranokršćanskog kompleksa *basilice gemine* na lokalitetu „Sveti Marko”,(izvor: KREŠIMIR REGAN – BRANKO NADILO, 2009.,1077.)
10. Detalj mozaika iz ranokršćanskog kompleksa ispod današnje crkve sv. Marka, (izvor: Turistička zajednica općine Baška, <http://www.tz-baska.hr/otkrijte-basku/znamenitosti/>)
11. Ostaci naselja u Maloj Luci, (foto: Marina Dujmović)
12. Nekadašnji plodni plato iznad Bosara, (foto: Marina Dujmović)
13. Nekadašnji plodni plato iznad Bosara, (foto: Marina Dujmović)
14. Ostaci ranobizantskog brodogradilišta u Bosaru, (foto: Marina Dujmović)
15. Eksterijer crkve sv. Lucije u Jurandvoru, (foto: Marina Dujmović)
16. Pogled na svetište crkve sv. Lucije u Jurandvoru, (foto: Marina Dujmović)
17. Replika Bašćanske ploče u crkvi sv. Lucije u Jurandvoru, (foto: Marina Dujmović)
18. Bašćanska ploča (izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/Bascanska_ploca.jpg)

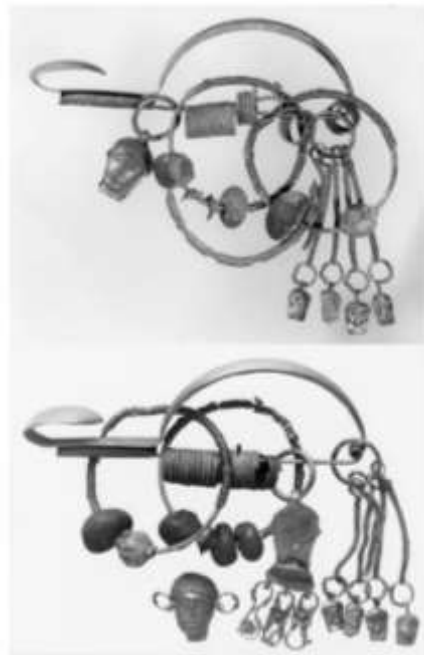
19. Ostaci naselja Pogradica na brdu Sveti Ivan, (izvor: Facebook grupa mještana Baške, objavio Izidor Čubranić)
20. Ostaci sakralnog objekta u Kaštelu Baška, nekašnjem naselju, (izvor: Facebook grupa mještana Baške, objavio Izidor Čubranić)
21. *Narodni dom* u Baški, trenutno stanje, (foto: Marina Dujmović)
22. Dramska grupa u Baški početkom stoljeća, (izvor: Izidor Čubranić)
23. Razglednica Baške s početka stoljeća, (izvor: Facebook grupa mještana Baške, objavio Dragan Joksimović)
24. Baška fotografirana iz iste perspektive kao i u prethodnom prilogu, stotinjak godina kasnije. Vidljive su posljedice apartmanizacije naselja i stvaranja zaselka Zarok, (foto: Marina Dujmović)
25. „Zavičajni muzej Baška“, nekadašnja kuća popa Vinka Premude, (izvor: Muzejski dokumentacijski centar, <http://www.mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/fototeka/zavicajni-muzej-baska/>)
26. Unutrašnjost „Zavičajnog muzeja Baška“. Neodržavanje muzeja jasno je uočljivo na fotografiji, kao i nedostatak legendi i opisa predmeta, te neadekvatno prezentirani predmeti, (izvor: Muzejski dokumentacijski centar, <http://www.mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/fototeka/zavicajni-muzej-baska/>)
27. Satelitska snimka Baške. Žutim kvadratom označen je položaj *Narodnog doma* odnosno „Muzeja bašćanskih štorija“. Zeleni kvadrat prikazuje parkirališta i autobusni kolodvor u blizini muzeja. Crvene linije označavaju razne prilaze muzeju, (izvor: Google Maps)
28. Trenutno stanje *Narodnog doma*, (foto: Marina Dujmović)
29. Trenutno stanje *Narodnog doma*, (foto: Marina Dujmović)
30. Trenutno stanje *Narodnog doma*, (foto: Marina Dujmović)
31. Trenutno stanje *Narodnog doma*, (foto: Marina Dujmović)
32. Trenutno stanje *Narodnog doma*, (foto: Marina Dujmović)
33. Trenutno stanje *Narodnog doma*, (foto: Marina Dujmović)
34. Pročelje *Narodnog doma*, (izvor: Edo Hero)
35. Tlocrt prizemlja *Narodnog doma*. Crvenim linijama označene su preinake u prostoru pri adaptaciji zgrade. Sve linije prikazuju uklonjene izvorne pregradne zidove, kao i zapečaćena vrata i prozore koji nisu potrebni za funkciju zgrade kao muzeja, (izvor: Edo Hero).

36. Tlocrt kata *Narodnog doma*, (izvor: Edo Hero). Crvenim linijama označeni su dijelovi uklonjeni pri adaptaciji zgrade. Zelena linija predstavlja novi položaj lože, čime je povećana kvadratura prostora na katu, a prostor je preoblikovan u optimalniji oblik.
37. Uzdužni presjek zgrade *Narodnog doma*, (izvor: Edo Hero)
38. Pogled na recepciju muzeja, (autor makete: Marina Dujmović)
39. Pogled na ulazni prostor i klupice za odmor posjetitelja. U pozadini vidljivi ormarići s parafima „Muzeja bašćanskih štorija“ na glagoljici, (autor makete: Marina Dujmović)
40. Pogled na muzejski kafić iz prostora recepcije, (autor makete: Marina Dujmović)
41. Pogled na južni zid muzejskog kafića, (autor makete: Marina Dujmović)
42. Pogled na sjeverni zid muzejskog kafića, (autor makete: Marina Dujmović)
43. Pogled na blagajnu muzejskog dućana, (autor makete: Marina Dujmović)
44. Pogled na muzejski kafić i dućan, (autor makete: Marina Dujmović)
45. Gornja etaža muzeja - prostor za različita događanja, povremene izložbe i koncerte, (autor makete: Marina Dujmović)
46. Ured ravnatelja/ice muzeja, (autor makete: Marina Dujmović)
47. Muzejska knjižnica i čitaonica, (autor makete: Marina Dujmović)
48. Društvena prostorija za djelatnike muzeja, (autor makete: Marina Dujmović)
49. Kustoski ured, (autor makete: Marina Dujmović)
50. Izložbeni prostor – tema: *Baška u prapovijesno doba*, (autor makete: Marina Dujmović)
51. Izložbeni prostor – tema: *Vela luka – Korintija – Rt Sokol – Bosar – Mala luka*, (autor makete: Marina Dujmović)
52. Izložbeni prostor – tema: *I Rimljani su uživali u našoj uvali*, (autor makete: Marina Dujmović)
53. Izložbeni prostor – tema: *I Rimljani su uživali u našoj uvali*, (autor makete: Marina Dujmović)
54. Izložbeni prostor – tema: *Ploča od školjaka – Bašćanska ploča i glagoljica u Baški*, (autor makete: Marina Dujmović)
55. Izložbeni prostor – tema: *Ploča od školjaka – Bašćanska ploča i glagoljica u Baški*, (autor makete: Marina Dujmović)

56. Izložbeni prostor – tema: *Mrgar – kameni cvijet*, (autor makete: Marina Dujmović)
57. Izložbeni prostor – tema: *Mrgar – kameni cvijet*, (autor makete: Marina Dujmović)
58. Izložbeni prostor – tema: *Brak Baške i vjetrova*, (autor makete: Marina Dujmović)
59. Izložbeni prostor – tema: *Brak Baške i vjetrova*, (autor makete: Marina Dujmović)
60. Izložbeni prostor – tema: *Brak Baške i vjetrova*, (autor makete: Marina Dujmović)
61. Izložbeni prostor – tema: *Od Alberta Fortisa do Plave zastave – turizam u Baški*, (autor makete: Marina Dujmović)
62. Izložbeni prostor – tema: *Od Alberta Fortisa do Plave zastave – turizam u Baški*, (autor makete: Marina Dujmović)
63. Izložbeni prostor – tema: *Tko je kome tko? Obiteljski nadimci kotline*, (autor makete: Marina Dujmović)
64. Izložbeni prostor – tema: *Tko je kome tko? Obiteljski nadimci kotline*, (autor makete: Marina Dujmović)
65. Pogled na preuređeni ulazni portik „Muzeja bašćanskih štorija“, (autor makete: Marina Dujmović)
66. Perspektiva cjelokupnog eksterijera „Muzeja bašćanskih štorija“, gledajući prema sjeveru, (autor makete: Marina Dujmović)
67. Pogled na terasu muzejskog ugostiteljskog objekta sa stolovima u obliku slova *azbuke*, (autor makete: Marina Dujmović)
68. Pogled na dvorište muzeja, gledajući prema sjeveru, (autor makete: Marina Dujmović)
69. Pogled na društveni prostor dvorišta gdje se održavaju koncerti, predstave, projekcije i radionice, (autor makete: Marina Dujmović)
70. Pogled na društveni prostor dvorišta gdje se održavaju koncerti, predstave, projekcije i radionice, (autor makete: Marina Dujmović)
71. Pogled prema portiku muzeja, (autor makete: Marina Dujmović)
72. „Muzej bašćanskih štorija“, (autor makete: Marina Dujmović)

Sl. 1

Sl. 2

Sl. 3

Sl. 4

Sl. 5

Sl. 6

Sl. 7

Sl. 8

Sl. 9

Sl. 10

Sl. 11

Sl. 12

Sl. 13

Sl. 14

Sl. 15

Sl. 16

Sl. 17

Sl. 18

Sl. 19

Sl. 20

Sl. 21

Sl. 22

Sl. 23

Sl. 24

Sl. 25

Sl. 26

Sl. 27

Sl. 28

Sl. 29

Sl. 30

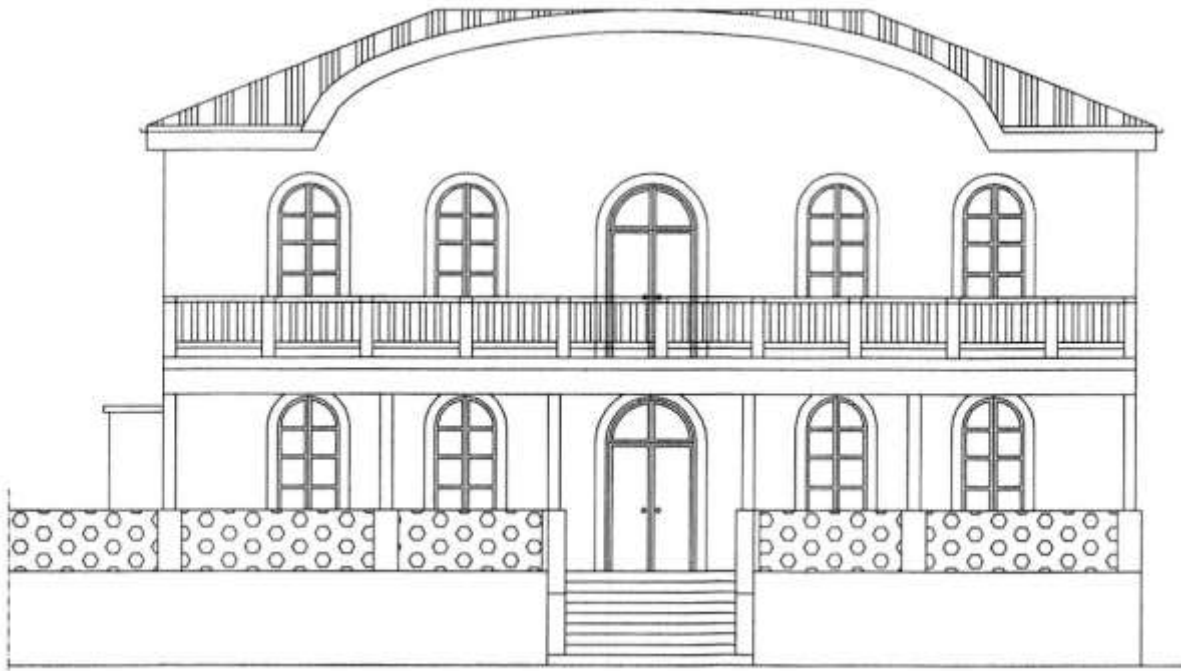
Sl. 31

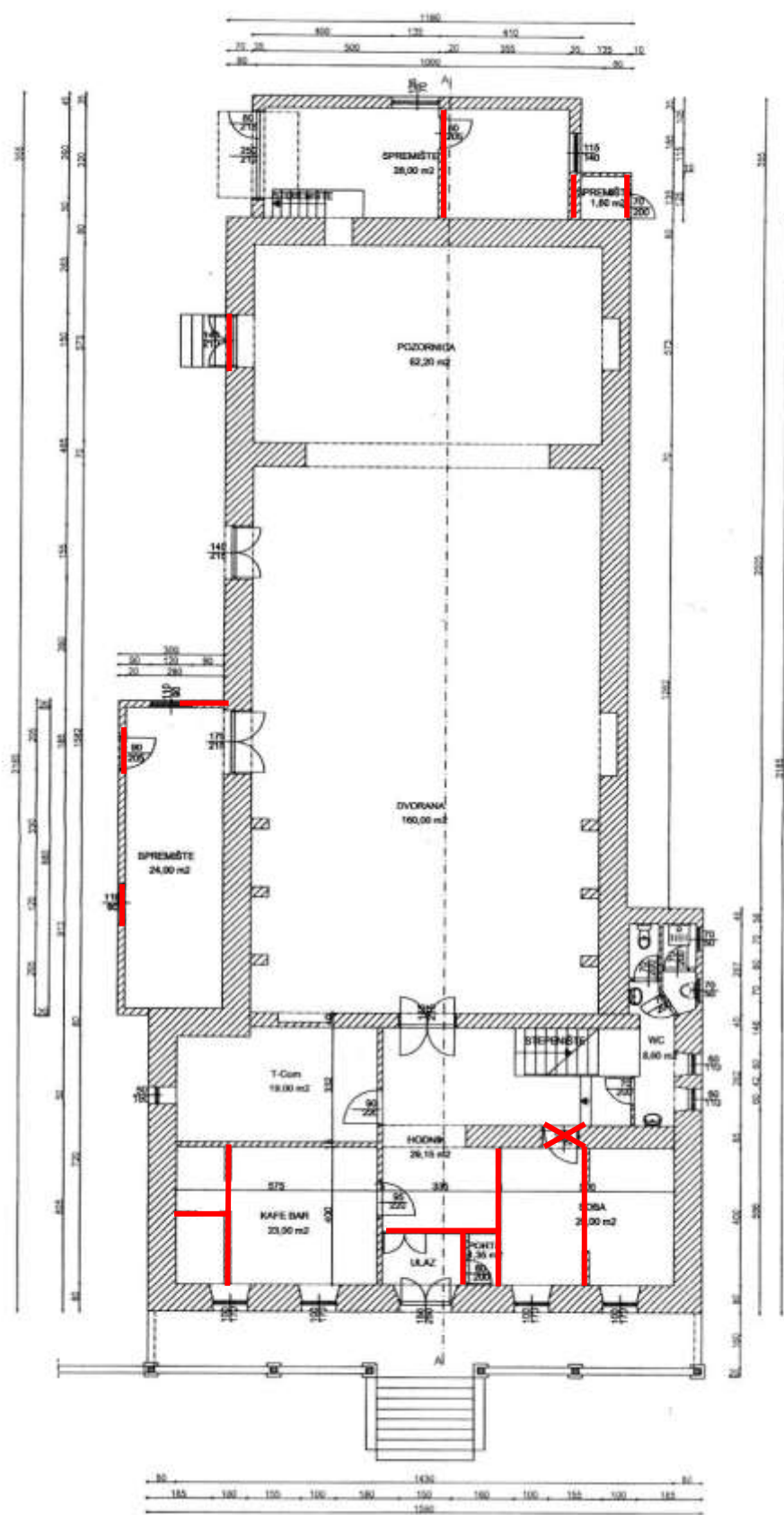
Sl. 32

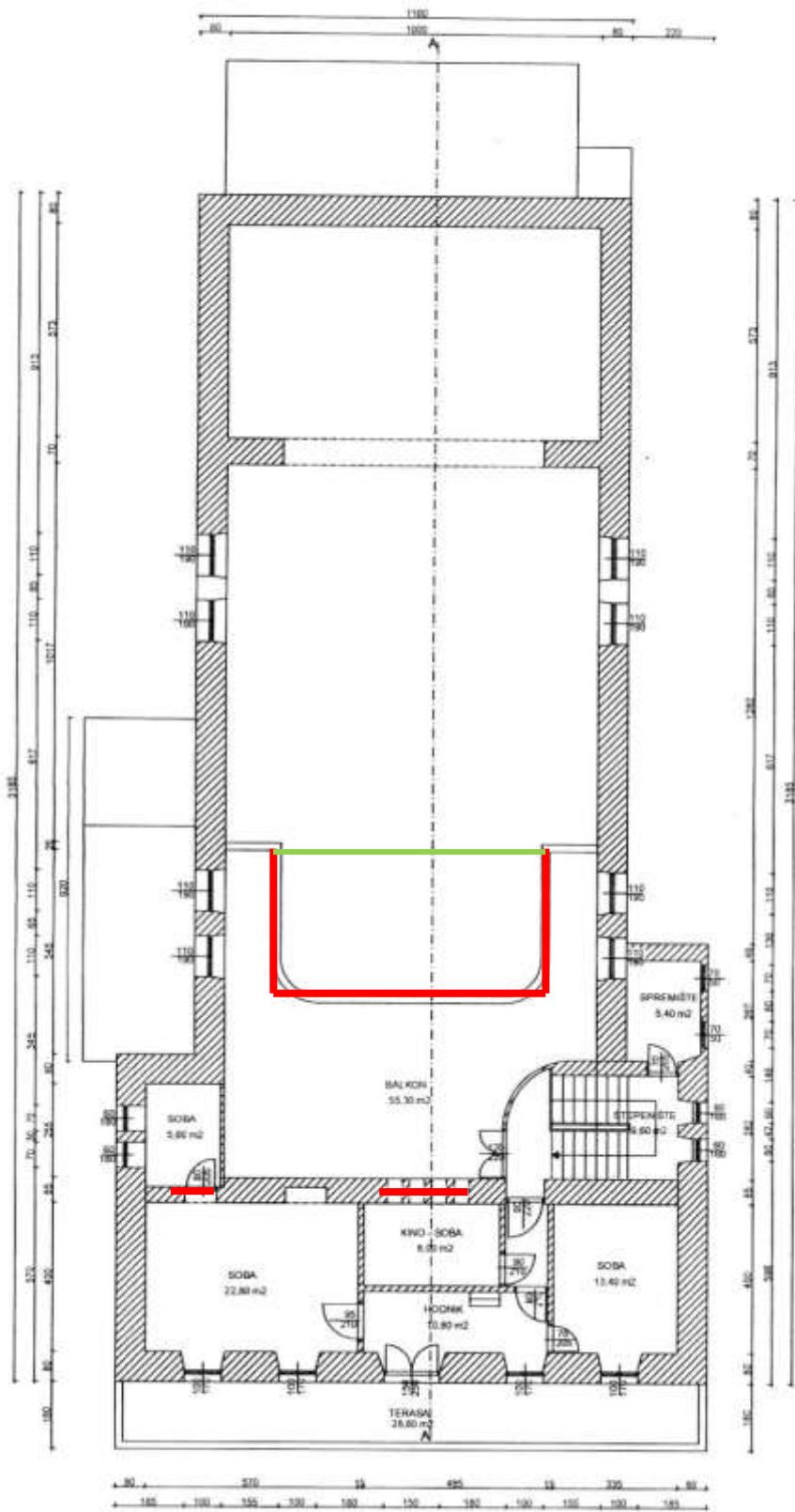
Sl. 33

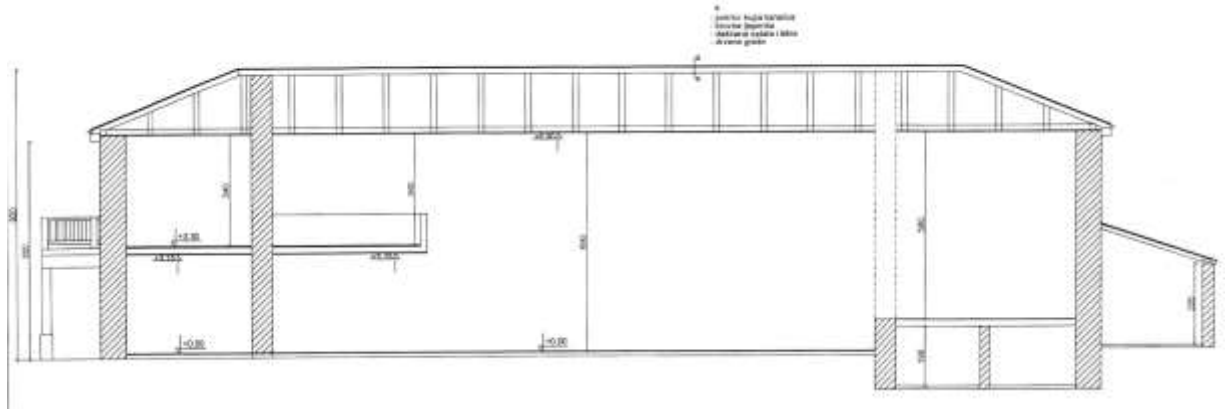
Sl. 34

Sl.35

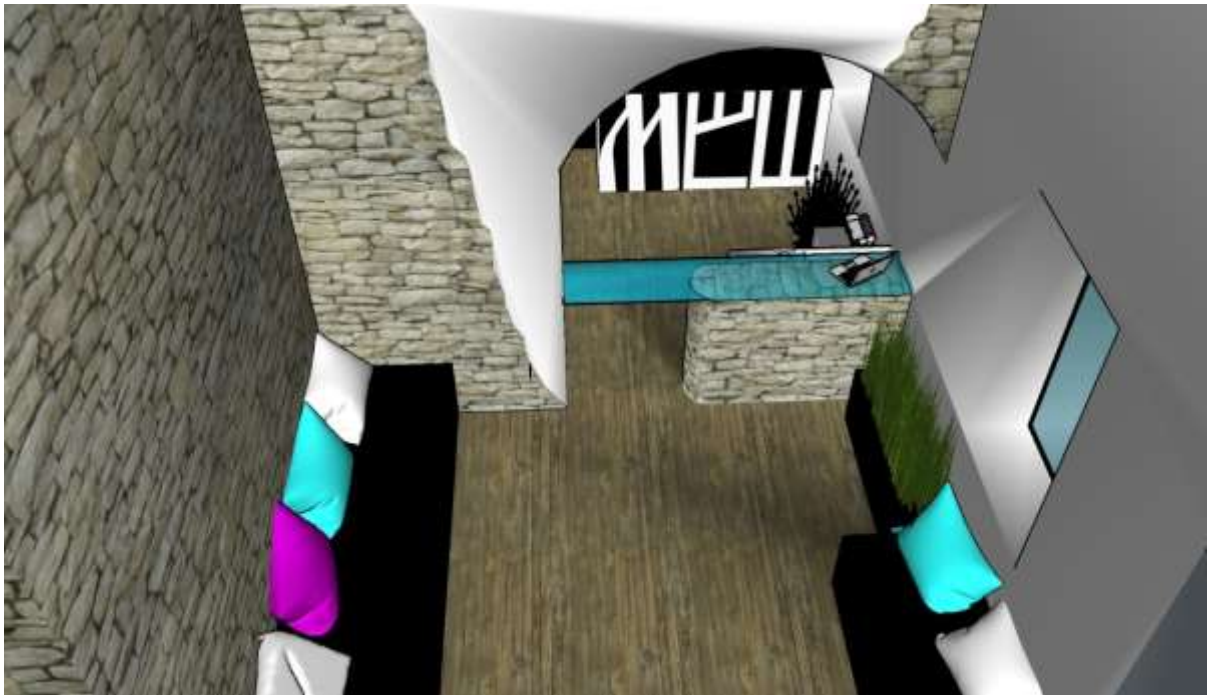
Sl. 36

Sl. 37.

Sl. 38

Sl. 39

Sl. 40

Sl. 41

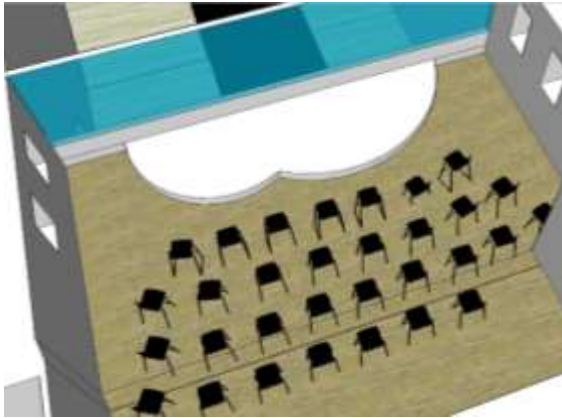
Sl. 42

Sl. 43

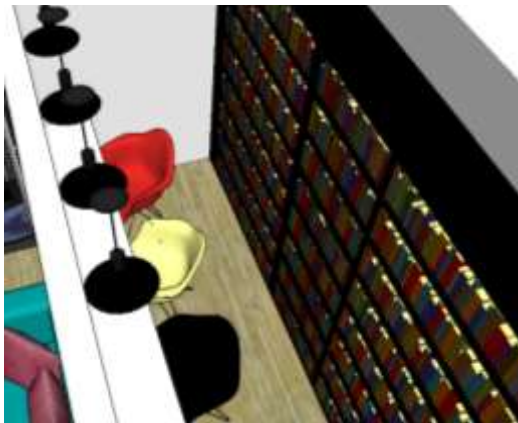
Sl. 44

Sl. 45

Sl. 46

Sl. 47

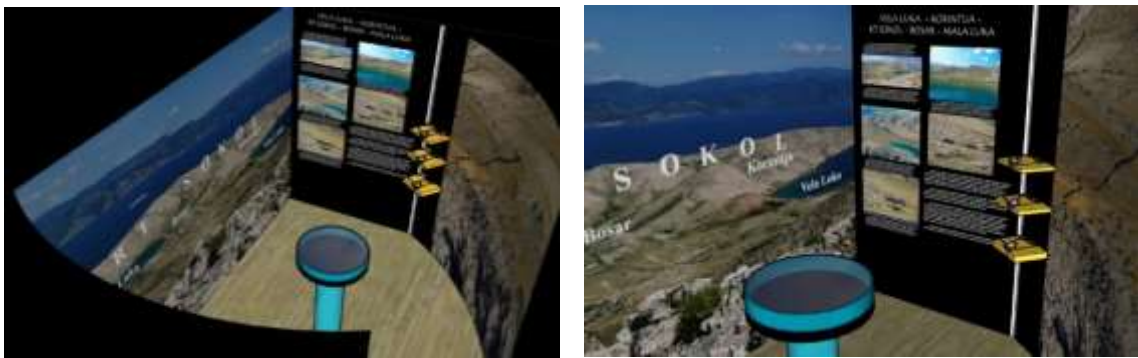
Sl. 48

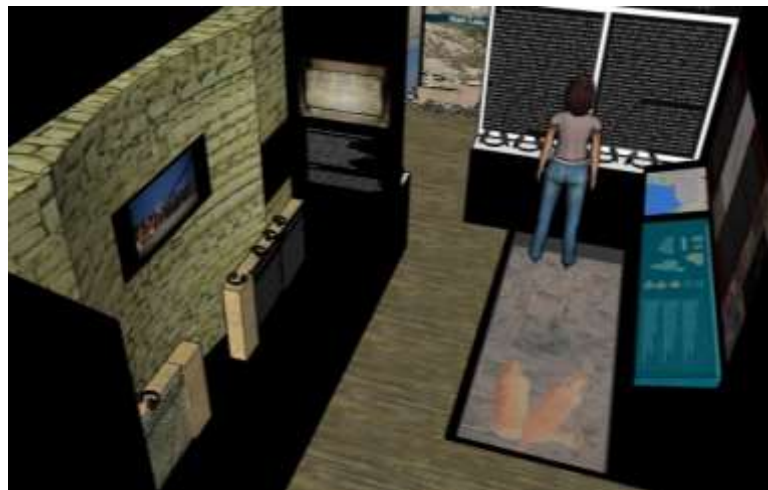
Sl. 49

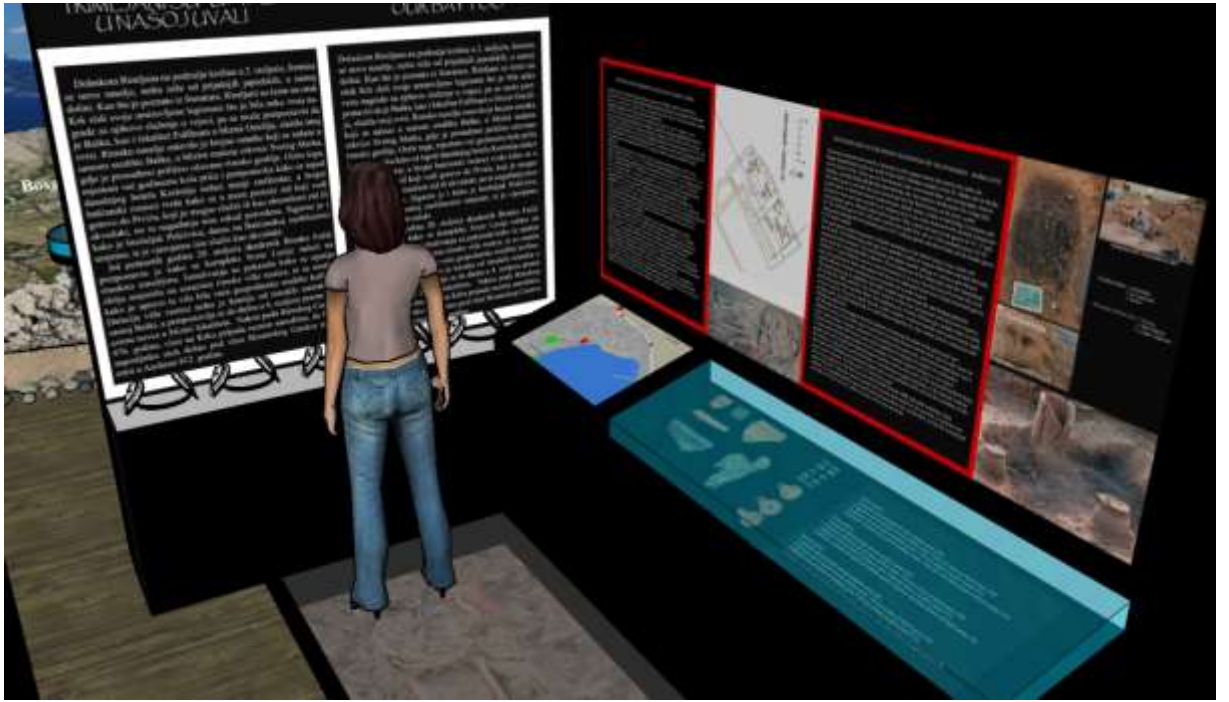
Sl. 50

Sl. 51

Sl. 52

Sl. 53

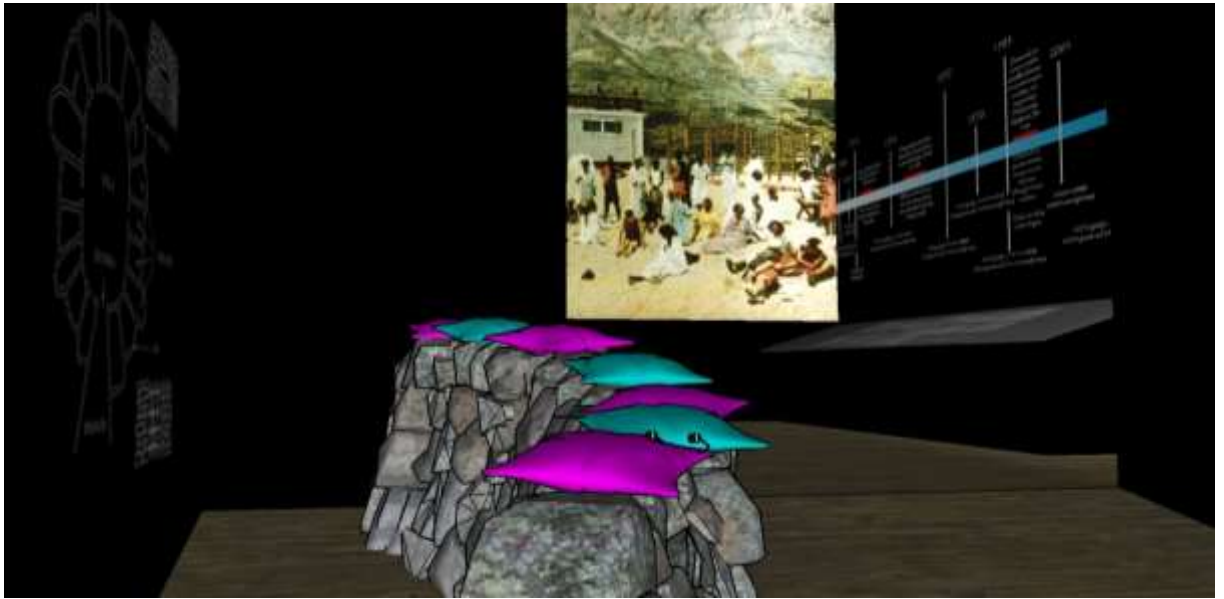
Sl. 54

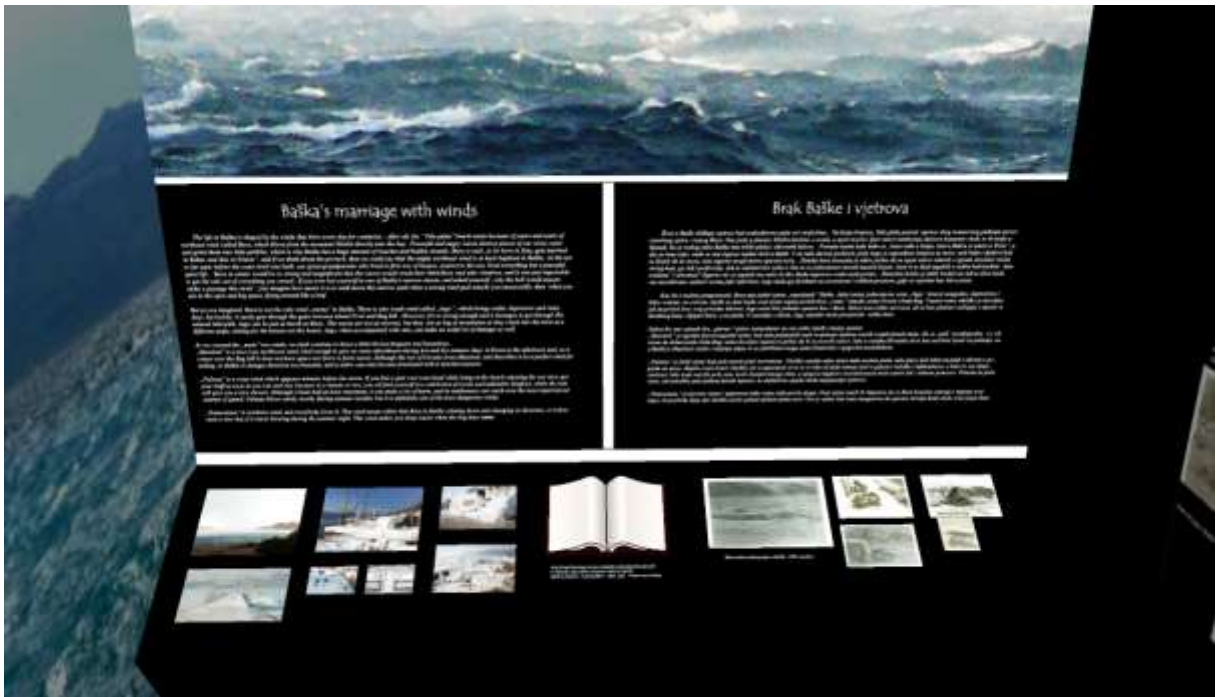
Sl. 55

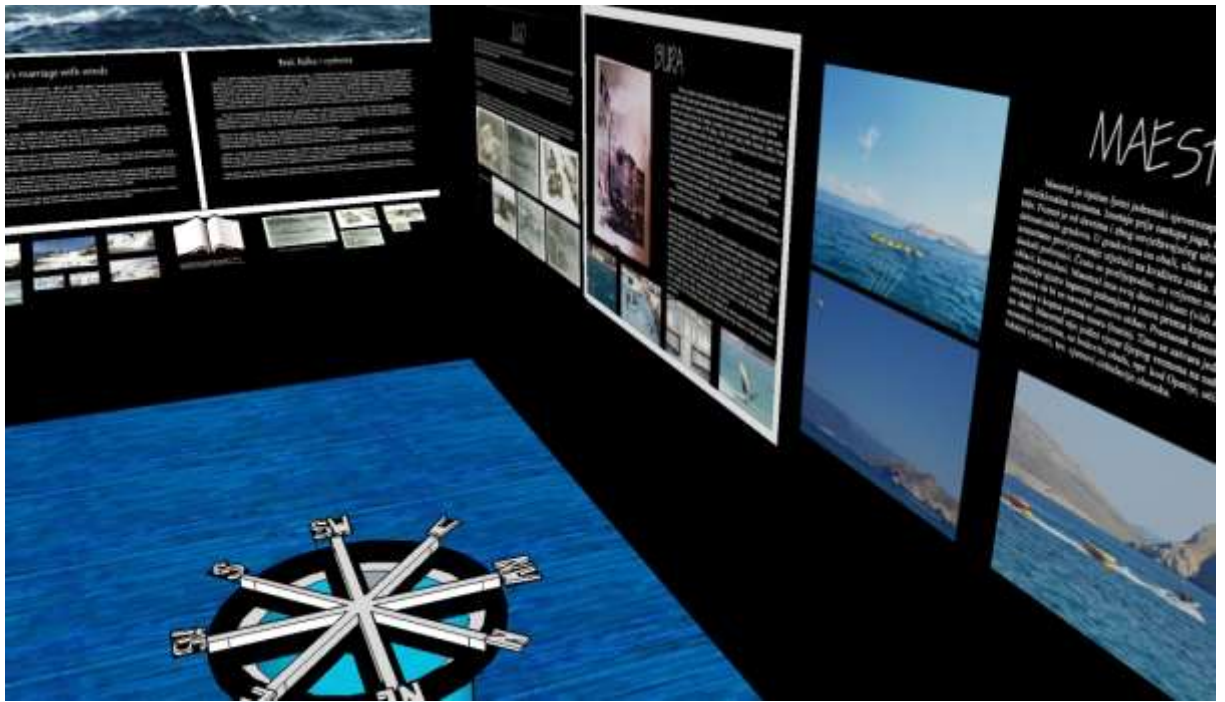
Sl. 56

Sl. 57

Sl. 58

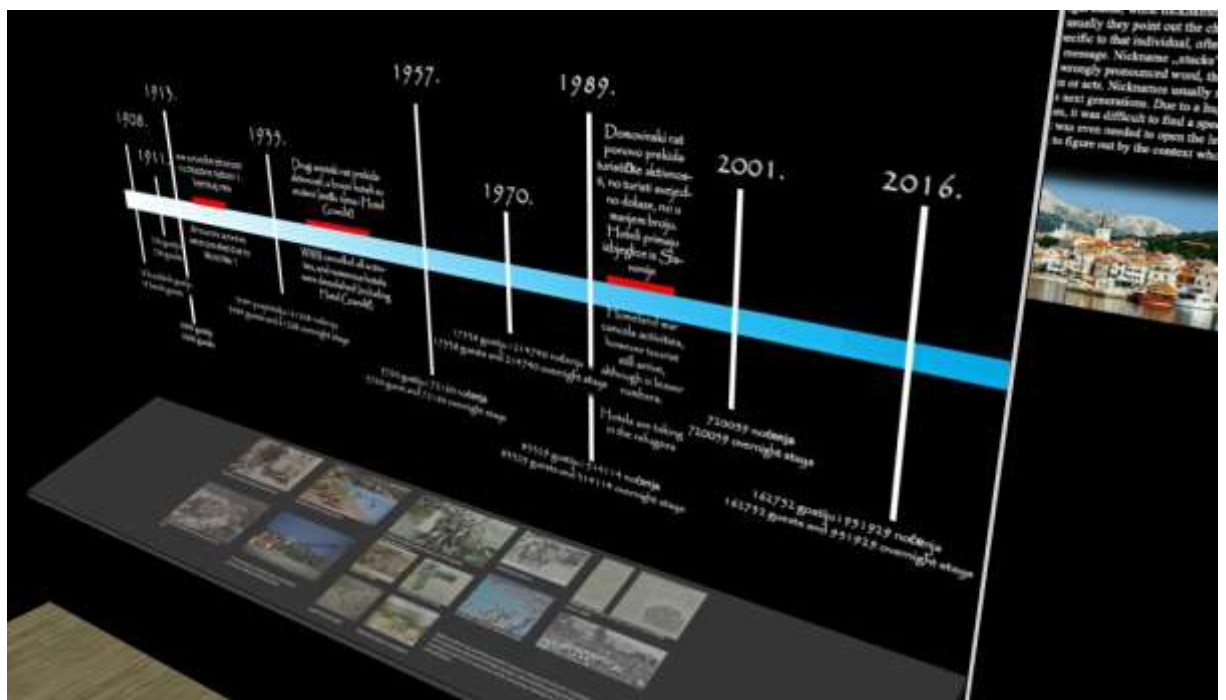
Sl. 59

Sl. 60.

Sl. 61

Sl. 62

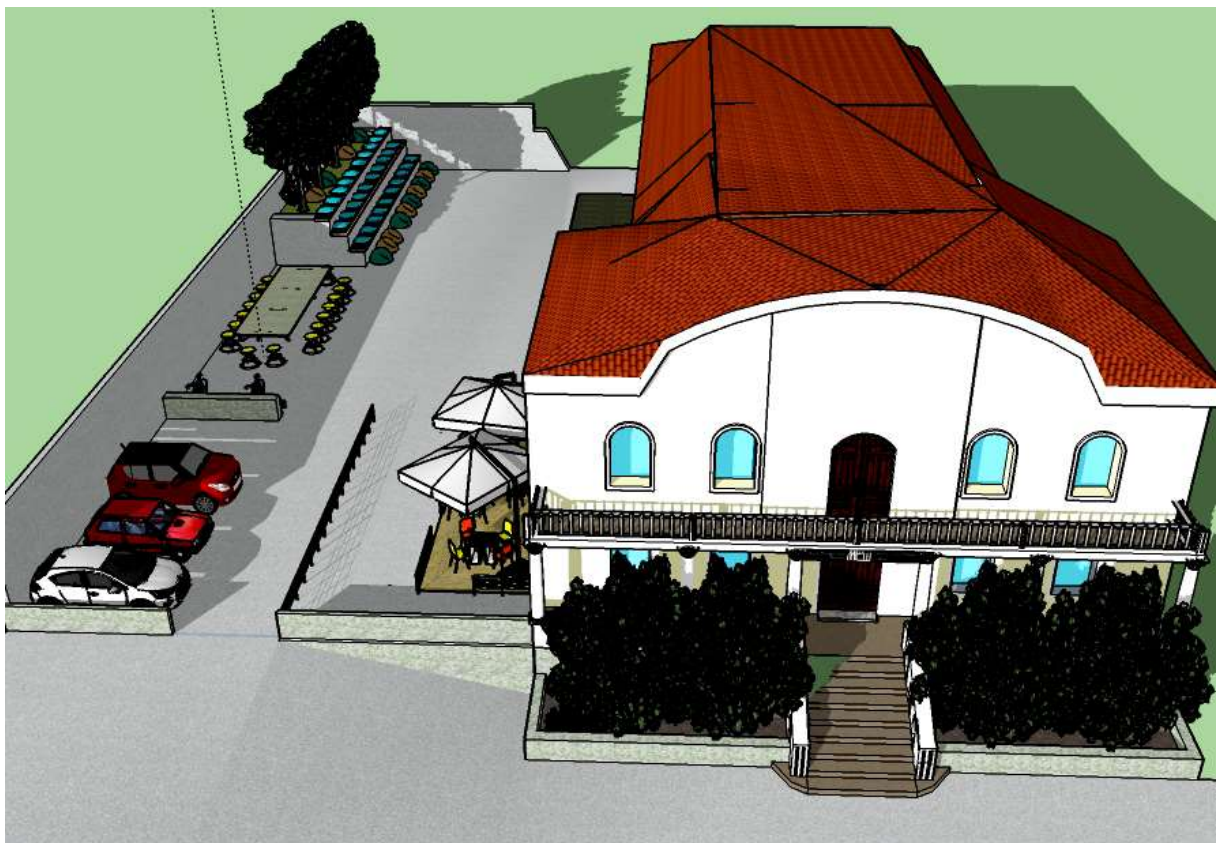
Sl. 63

Sl. 64

Sl. 65

Sl. 66

Sl. 67

Sl. 68

SI.69

SI.70

Sl. 71

Sl. 72

